

JAARRAPPORTAGE 2015

Waterschap Noorderzijlvest

Inhoud

1. INLEIDING	5
2. HET JAARVERSLAG 2015	9
PROGRAMMAVERANTWOORDING	9
Programma 1 – Waterveiligheid en rampenbestrijding.....	12
Programma 2 – Voldoende en gezond water.....	16
Programma 3 – Gezuiverd water.....	22
Programma 4 – Water en maatschappij.....	25
Programma 5 – Bedrijfsvoering.....	28
PARAGRAFEN.....	31
A. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar.....	31
B. Incidentele Baten en Lasten	31
C. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	31
D. Waterschapsbelastingen	32
E. Weerstandsvermogen.....	35
F. Financiering	36
G. Verbonden partijen	38
H. Bedrijfsvoering.....	40
I. EMU-saldo	40
J. Topinkomens.....	42
3. JAARREKENING 2015.....	43
VERSLAG VERANTWOORDING FINANCIËEL BEHEER.....	43
REKENINGRESULTAAT.....	43
ANALYSE VERSCHILLEN TUSSEN JAARRAPPORTAGE EN NAJAARSRAPPORTAGE.....	45
2.1 De exploitatierekening naar programma's	55
2.2 De exploitatierekening naar kostendragers en de toelichting	56
2.3 De exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten	59
2.4 De balans per 31 december 2015 en de toelichting	60
2.4.1 Toelichting op de balans	61
2.4.2 Waarderingsgrondslagen	61
2.4.3 Activa	64
2.4.4 Passiva	70
4. BIJLAGEN	78
A. Staat van vaste activa.....	78
B. Staat van financiële activa	79
C. Overzicht investeringskredieten per 31 december 2015.....	80
D. Staat van reserves en voorzieningen	82
E. Staat van vaste schulden 2015.....	83
F. Berekening van het rente-omslagpercentage	84
G. Risicoparagraaf	85
H. Vaststelling jaarrapportage.....	86
I. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	87

1. Inleiding

Voorwoord

Hierbij ontvangt u de rapportage 2015 van het waterschap Noorderzijlvest. Door middel van deze rapportage wordt aan het algemeen bestuur verantwoording afgelegd over de bereikte doelen en resultaten, de uitgevoerde acties en de daarvoor ingezette middelen. De Jaarrapportage 2015 heeft zowel een interne als een externe verantwoordingsfunctie.

De Jaarrapportage 2015 bestaat uit twee onderdelen:

1. In het Jaarverslag wordt voor de programma's 1 tot en met 5 inhoudelijk ingegaan op het gevoerde beleid, de gerealiseerde doelen, alsmede de financiële gevolgen hiervan. Daarnaast is in het Jaarverslag een aantal verplicht voorgeschreven paragrafen opgenomen. Voorbeelden hiervan zijn de risicoparagraaf en de paragraaf over het weerstandsvermogen.
2. In de Jaarrekening zijn de balans, de toelichting op de balans, de exploitatierekening (naar programma's) en de toelichting daarop opgenomen. Tenslotte is een aantal bijlagen voorgeschreven. In de balans komt tot uitdrukking hoe onze vermogenspositie is. Dit betreft een momentopname per ultimo 2015.

Het onderdeel Jaarverslag is afgestemd op het Jaarplan, de Voor- en Najaarsrapportage en volgt de bestuurlijke wens om op een beleidsmatig niveau verantwoording af te leggen over het gevoerde beleid. De wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de gestelde doelen zoals beschreven in het Jaarplan 2015 is onlosmakelijk verbonden met de wijze waarop het waterschap zijn taak wil oppakken en uitvoeren. Het Jaarverslag sluit aan op de vijf programma's van de Perspectiefnota. Dit past binnen de voorschriften van de Waterschapswet welke een programma-indeling verplicht stelt. De opgenomen programma's sluiten op hoofdlijnen aan op de thema's van het Waterbeheerplan 2010 – 2015.

Bij het opstellen van de Jaarrapportage 2015 is onder meer gebruik gemaakt van de informatie uit de Voor- en Najaarsrapportage 2015. Via deze rapportages is tussentijds verantwoording afgelegd aan het algemeen bestuur.

Samenvatting

Het jaar 2015 was meteorologisch gezien een normaal jaar. In het beheergebied van Noorderzijlvest viel zo'n 850 mm aan neerslag. Dit is maar 35 mm meer dan in een gemiddeld jaar. Als we naar de afzonderlijke maanden kijken, zien we echter wel bijzonderheden. Zo was december 2015 sinds de start van de waarnemingen in 1706 nog nooit zo warm geweest en waren de laatste dagen van de zomermaand juli erg nat (115 mm). Ook de maand november was erg nat met in totaal zo'n 130 mm aan neerslag. Toch hebben de weersomstandigheden in 2015 niet geleid tot noemenswaardige wateroverlastsituaties en watertekorten. Tijdens stormperiodes in de maand november zijn – om de hoge buitenwaterstanden te keren – de dijkcoupures te Delfzijl twee keer gesloten en is een volledige dijkbewaking ingezet.

In 2015 stond bij waterschap Noorderzijlvest veiligheid opnieuw voorop. Om die veiligheid voor onze inwoners zoveel als mogelijk te garanderen, is een groot deel van de noordelijke Eemskanaalkade versterkt. Tussen Garmerwolde en Woltersum is de boordvoorziening over een lengte van 6 kilometer vervangen door een aardbevingsbestendige damwand. Ook is in 2015 volop gewerkt aan de voorbereidingen voor de versterking van de zeedijk tussen de Eemshaven en Delfzijl. Samen met andere overheden is gekeken naar de uitvoering van zogenaamde koppelprojecten. Vanaf 2016 zal de uitvoering van de versterkingswerken plaatsvinden. Het waterschap heeft het financieel risico genomen door de hiervoor genoemde projecten voor te financieren. Naar verwachting zullen in 2016 de kosten worden vergoed (90% door HWBP en voor 100% ten gevolge van aardbevingen).

Voorts is in 2015 gestart met de verkenning van maatregelen voor het vergroten van de veiligheid aan de boezemkeringen in en rond de stad Groningen.

In 2015 is wederom intensief ingezet op de beheersing van de muskusrattenpopulatie. Zo zijn er in het beheergebied van ons waterschap circa 15.800 muskusratten gevangen. Dat zijn bijna 1.900 muskusratten minder dan in het jaar 2014. Ten opzichte van het jaar 2012 zijn er ongeveer 50% minder ratten gevangen. Ondanks deze forse afname van het aantal ratten, behoort Noorderzijlvest nog wel tot één van de waterschappen met de hoogste vangsten per km watergang.

In 2015 is de inrichting en het herstel van een gedeelte van het Dwarsdiep in de Marumerlage afgerond. Andere werkzaamheden vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water, waar in 2015 volop aan gewerkt is, zijn de aanleg van 12 km natuurvriendelijke oevers en de realisatie van vispassages in de Broekenloop en Runslot.

Het gemaal Usquert, inclusief de bouw van een naastliggende sluis, is in 2015 in gebruik genomen. Ook is het bodemdalingsgemaal Zernike in 2015 gerealiseerd.

In 2015 is het Damsterdiep tussen Groningen en Winneweer gebaggerd. De vrijkomende bagger is in depot gezet nabij Garmerwolde, waar het zogenaamde Dijkpark wordt gerealiseerd. Het baggeren van het tracé Winneweer – Delfzijl vindt de komende jaren plaats. Tevens is in 2015 een waterbodemsanering uitgevoerd in een gedeelte van de Grootte Heekt.

De bruggen Kommerzijl en Leermenstertil zijn in 2015 gerenoveerd. De oplevering vindt plaats in 2016. Verder zijn voorbereidingen getroffen voor de renovatie van de Molentil en Westerwijtwerderdraai. Na renovatie worden deze bruggen in principe overgedragen aan de wegbeheerder.

De uitbreiding van de rwzi Uithuizermeeden is in 2015 afgerond. Het zuiveren van afvalwater in Uithuizen is daarmee beëindigd. De oude rwzi wordt in 2016 gesloopt.

In 2015 is het nieuwe waterbeheerprogramma 2016-2021 door het algemeen bestuur vastgesteld. In dit plan is de visie en het beleid voor genoemde periode opgenomen.

Al met al is in 2015 veel gerealiseerd. Zo is in 2015 ca. € 38 miljoen besteed aan investeringsprojecten, waarvan € 26 miljoen ten behoeve van de waterkeringen, € 8,5 miljoen aan het watersysteem en € 2 miljoen voor de waterzuiveringstaak.

De jaarrekening 2015 laat een positief resultaat zien van ruim € 1,0 miljoen ten opzichte van het oorspronkelijke jaarplan. Dit is met name het gevolg van hogere opbrengsten werken voor derden.

Resultaat

Ten opzichte van de primitieve begroting bedraagt het resultaat na bestemming over 2015 € 1,0 miljoen (positief).

Het resultaat van 2015 wordt nadelig beïnvloed door baten en lasten voorgaande jaren (ca. € 0,1 miljoen) en voordelig beïnvloed door incidentele baten (ca. € 0,1 miljoen). Per saldo hebben deze posten geen invloed op het resultaat.

Baten en lasten voorgaande jaren (per saldo een nadeel van ca. € 50.000):

- een hogere bijdrage (provincie Groningen) in het waterbergingsproject Peize (€ 34.000);
- een hogere bijdrage (provincie Drenthe) in de kosten van renovatie van twee sluizen Veenhuizen (€ 0,2 miljoen);
- een hogere bijdrage (NAM) voor baggerwerkzaamheden Winsum/Zuidwolde (€ 0,4 miljoen);
- een hogere bijdrage (HWBP) voor het project Vierhuizergat (€ 0,1 miljoen);
- een correctie op de boekwaarde van het project Vierhuizergat (€ - 0,1 miljoen);
- een lagere opbrengst (NAM) voor de exploitatiekosten van vijf kleine bodemdalingsobjecten (€ - 0,2 miljoen);
- een lagere opbrengst (NAM) voor de onderhoudskosten van een boezemgemaal (€ - 0,1 miljoen);
- een lagere opbrengst voor bij gemeenten in rekening gebrachte oppompkosten (€ - 0,4 miljoen).

Incidentele baten en lasten (per saldo een voordeel van ca. € 50.000):

- een vergoeding (provincie Groningen) wegens toezicht op indirecte lozingen (€ 22.000);
- een bijdrage (provincie Groningen) in het project herinrichting Fivelpas (€ 32.000);

Het Jaarplan 2015 gaf een resultaat aan van € 0 aan, terwijl bij de najaarsrapportage een nadeel van ruim € 0,1 miljoen werd geprognosticeerd.

Rekeningresultaat 2015 (bedragen x € 1.000)	t.o.v. begroting primitief	t.o.v. begroting gewijzigd
Lasten		
Kapitaallasten	-0,1	-0,1
Personeelslasten	0,4	0,1
Gebruiks- en verbruiksgoederen	-0,1	0,8
Energiekosten	0,3	0,1
Huren, pachten, rechten, verzekeringen en belastingen	-	-
Onderhoud door derden	-0,3	-0,5
Diensten door derden en bijdragen aan derden	0,3	0,8
Toevoegingen aan voorzieningen	-0,5	-0,5
Toevoegingen aan reserves	-0,1	-
Aandeel en doorberekende kosten	-	-
Afschrijving van boekverliezen	-0,1	-0,1
Onvoorzien	-	-
Totaal lasten	-0,2	0,8
Baten		
Rentebaten	-0,1	-0,1
Dividenden	0,1	-
Baten personeel	-	0,2
Opbrengst werken voor derden en eigendommen	1,2	0,2
Waterschapsbelastingen	-	0,1
Bijdragen van derden	-	-
Onttrekkingen aan voorzieningen	0,2	0,2
Onttrekkingen aan reserves	0,2	0,1
Doorberekeningen aan investeringen	-0,5	-0,3
Totaal baten	1,2	0,4
Totaal baten en lasten	1,0	1,2

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsrapportage is € 1,2 miljoen. Dit resultaat wordt op hoofdlijnen als volgt verklaard:

Kapitaallasten + doorberekeningen aan investeringen € - 0,4 miljoen

De kapitaallasten benaderen het niveau van de najaarsrapportage. Tegenover een hogere afschrijvingslast (€ 0,3 miljoen) staat een lagere rentelast (€ 0,2 miljoen). Ten opzichte van de najaarsrapportage is er een nadeel ontstaan op doorberekende interne kosten aan de investeringen, omdat er minder (technische) uren zijn toegerekend aan te activeren projecten (€ 0,3 miljoen). Er zijn meer uren besteed aan projecten waarvan de uren niet worden geactiveerd, bijvoorbeeld het project Cados.

Personeelslasten en baten personeel € 0,3 miljoen

Ten opzichte van de najaarsrapportage laten de personeelslasten een voordeel zien van € 0,3 miljoen, met name als gevolg van minder uitgaven voor sociale lasten. De hogere bate is het gevolg van meer inzet personeel bij derden en op gesubsidieerde projecten.

Goederen en diensten € 1,4 miljoen

Ten opzichte van de najaarsrapportage is een voordeel ontstaan op de kosten voor aankoop materialen / onderhoud door derden (€ 0,2 miljoen), chemicaliën (€ 0,4 miljoen), energie (€ 0,1 miljoen), slibverwerking door derden (€ 0,4 miljoen), beleidsadvisering door derden (€ 0,2 miljoen) en exploitatiekosten Hefpunt (€ 0,1 miljoen).

Toevoegingen en onttrekkingen aan voorzieningen en reserves en boekverliezen € - 0,3 miljoen

Ten opzichte van de najaarsrapportage zijn per saldo de volgende mutaties gerealiseerd:

- minder onttrokken aan de voorziening (voormalig) bestuur en personeel (€ 30.000));
- onttrokken aan de voorziening voormalig personeel (€ - 41.000);
- dotatie aan de voorziening werkloosheidsrechten voormalig personeel (€ - 0,2 miljoen);
- boekverlies op een belegging fonds oude leidingen (€ - 0,1 miljoen).

Rentebaten € - 0,1 miljoen

Ten opzichte van de najaarsrapportage is een nadeel van € 0,1 miljoen ontstaan. Enerzijds is er minder rente bespaard op de eigen financieringsmiddelen (€ - 0,2 miljoen), anderzijds is rente toegevoegd aan de voorzieningen voormalig bestuur/personeel (€ 0,1 miljoen).

Opbrengsten werken voor derden en eigendommen € 0,2 miljoen

Ten opzichte van de najaarsrapportage is een voordeel van € 0,1 miljoen ontstaan. De subsidiebeschikking hoogwaterbeschermingsplan op het project Vierhuizergat is ca. € 0,1 miljoen gunstiger uitgevallen dan verwacht. De boekwaarde van de investering is via afschrijvingen verlaagd met deze meevaller (zie kapitaallasten). De subsidiebeschikking op het project beekherstel Peizerdiepsysteem is ruim € 0,1 miljoen hoger uitgevallen dan verwacht. De boekwaarde van de investering is via afschrijvingen verlaagd met deze meevaller (zie kapitaallasten).

Waterschapsbelastingen € 0,1 miljoen

Ten opzichte van de najaarsrapportage is een voordeel van ca. € 0,1 miljoen ontstaan. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door minder opbrengsten voorgaande jaren (€ 0,1 miljoen) en anderzijds door een hogere opbrengst 2015 (€ 0,2 miljoen). In hoofdstuk 2.3 'De exploitatiekosten naar kosten- en opbrengstsoorten' worden de resultaten op de onderscheiden kostensoorten nader toegelicht.

Bestemming van het resultaat en weerstandsvermogen

Het (positieve) resultaat ad € 1,0 miljoen zal, na besluit van het algemeen bestuur, ten gunste worden gebracht van de algemene reserves en/of de bestemmingsreserves. Het resultaat is voor € 0,4 miljoen toe te rekenen aan de taak Watersysteembeheer en voor € 0,6 miljoen aan de taak Zuiveringsbeheer

De algemene reserves worden gezien als bron voor het weerstandsvermogen van het waterschap. In paragraaf 2. hoofdstuk 'Rekeningresultaat' is hiertoe een voorstel opgenomen.

De gewenste minimale omvang van het weerstandsvermogen is op basis van de jaarlijkse risico-inventarisatie bepaald op € 3,3 miljoen (watersysteembeheer € 2,9 miljoen en zuiveringsbeheer € 0,4 miljoen). De aanwezige algemene reserves per ultimo 2015 bedragen in totaal € 7,6 miljoen (watersysteembeheer € 1,2 miljoen en zuiveringsbeheer € 6,4 miljoen).

De taak watersysteembeheer heeft per ultimo 2015 derhalve een tekort van € 1,7 miljoen, terwijl de taak zuiveringsbeheer een overschot heeft van € 6,0 miljoen. In paragraaf 1.2 E. 'Weerstandsvermogen' wordt een nadere beschouwing gegeven over het weerstandsvermogen.

2. Het jaarverslag 2015

Programmaverantwoording

De Waterschapswet vereist dat het algemeen bestuur op hoofdlijnen het beleid formuleert. Dat is gedaan in het Waterbeheerplan aan de hand van een aantal thema's. Per thema zijn doelen en maatregelen geformuleerd. De thema's vullen samen met de bedrijfsvoering de programma's die de basis zijn voor de Perspectiefnota, het Jaarplan en de bijbehorende rapportages en evaluaties. Zo worden de Perspectiefnota, het Jaarplan en de rapportages in lijn gebracht met het Waterbeheerplan 2010 – 2015.

In onderstaand overzicht zijn de programma's van het Jaarplan en thema's uit het Waterbeheerplan, dat de basis is van de programma's, opgenomen.

Nr.	Programma	Thema's waterbeheerplan 2010 – 2015
1	Waterveiligheid en rampenbestrijding	Waterveiligheid en rampenbestrijding
2	Voldoende en gezond water	Voldoende water Schoon en gezond water
3	Gezuiverd water	Gezuiverd water
4	Water en maatschappij	Water en ruimtelijke ordening Water en economie Leven met water
5	Bedrijfsvoering	Geen

De verantwoording van de programma's omvat het totaal van baten en lasten van het waterschap.

Bij het opstellen van deze jaarrapportage is op het niveau van de programma's gekeken naar alle lasten en de baten alsmede de bestedingen en ontvangsten ten aanzien van investeringen.

In onderstaande tabel is het totaal van de lasten en baten (inclusief waterschapsbelastingen) afgezet tegen zowel de begroting 2015 als tegen de begroting 2015 na wijziging. Tevens zijn de resultaten uit het jaar 2014 vermeld.

Totaal programma 1-5

in € 1.000	Lasten							Baten			Resultaat
	Kapitaal lasten	Personeels lasten	Goederen & diensten	Toev.res. & voorz.	Afschr.boek verliezen	Onvoorzien	Totaal lasten	Waterschaps belasting	Overige	Totaal baten	
Jaarrapportage 2015	22.152	20.900	29.511	596	88	-	73.247	57.110	17.187	74.297	1.050
Jaarplan 2015 na wijz.	22.055	20.973	30.839	131	-	10	74.008	57.030	16.832	73.862	-146
Jaarplan 2015	21.969	21.303	29.772	-	-	10	73.054	57.152	15.902	73.054	-
Jaarrapportage 2014	21.523	20.323	29.843	2.332	13	-	74.033	56.305	16.697	73.002	-1.031
in € 1.000	Investerings										
	Bruto	Subsidie	Bijdr. res	Netto							
Jaarrapportage 2015	38.079	19.696	363	18.020							
Eindejaarsprogn. NJR	41.737	22.830	310	18.597							
Jaarplan 2015	35.285	9.695	-	25.590							
Jaarrapportage 2014	24.881	7.523	498	16.860							

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt per programma inzicht gegeven in:

- de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd;
- de gerealiseerde netto kosten in relatie tot de bedragen opgenomen in de begroting;
- de belangrijkste afwijkingen tussen realisatie en Jaarplan 2015 inclusief analyse.

Kapitaallasten

Bij het opstellen van het Jaarplan 2015 (najaar 2014) is gekeken naar de projecten die vanuit 2014 naar verwachting zullen doorlopen tot in 2015.

De kapitaallasten zijn in het najaar met ca. € 0,1 miljoen opgehoogd naar € 22,1 miljoen.

De kapitaallasten komen per saldo nagenoeg op het niveau van de gewijzigde begroting uit.

Eenzijds wordt voor ca. € 0,3 miljoen meer afgeschreven, anderzijds vallen de rentelasten ca. € 0,2 miljoen gunstiger uit. De hogere afschrijvingslast is het met name gevolg van een correctie op de boekwaarde van het project dijkverbetering Vierhuizergat (ruim € 0,1 miljoen) alsmede het project beekherstel Peizerdiepsysteem (ruim € 0,1 miljoen). Omdat voor beide projecten het ontvangen subsidiebedrag hoger uitviel dan verwacht, zijn de desbetreffende investeringen naar beneden bijgesteld.

De besparing op de rentelast is met name het gevolg van een lager rente-omslagpercentage dan waarmee in het jaarplan rekening is gehouden (-0,08%).

Goederen en diensten

In het Jaarplan 2015 zijn de goederen en dienstenbudgetten gebaseerd op de ramingen zoals opgenomen in de Perspectiefnota 2015-2018. Er is rekening gehouden met bekende/contractueel overeengekomen prijsstijgingen. Op de overige budgetten is geen inflatie toegepast.

Het budget voor goederen en diensten is in het najaar opgehoogd met ca. € 1,1 miljoen naar € 30,8 miljoen.

Hierbij moet opgemerkt worden dat deze ophoging voor ca. € 0,8 miljoen wordt gecompenseerd met opbrengsten van derden dan wel onttrekkingen op bestemmingsreserves.

De goederen en diensten komen per ultimo boekjaar uit op € 29,6 miljoen (ca. € 1,4 miljoen lager dan begroot). Dit wordt op hoofdlijnen veroorzaakt door een voordeel op de post chemicaliën (€ 0,4 miljoen); aankoop materialen / onderhoud door derden (€ 0,2 miljoen), energiekosten (€ 0,1 miljoen), slibverwerking door derden (€ 0,4 miljoen), exploitatiekosten Hefpunt (€ 0,1 miljoen) en beleidsadvisering door derden (€ 0,2 miljoen).

Personeel

De organisatie heeft op 1 januari 2015 een formele formatie van 267,5 fte. In het Jaarplan 2015 is financieel rekening gehouden met een formatiebezetting van circa 276 fte, met de verwachting dat in de loop van het jaar de bezetting zal afnemen.

Op 31 december 2015 bedroeg de werkelijke bezetting circa 271,4 fte. Dit is inclusief de boventallige medewerkers. Ten opzichte van de formele formatie is de bezetting eind 2015 101,5%.

Toevoegingen aan de reserves en voorzieningen

De toevoeging aan de reserves (€ 0,1 miljoen) betreft uitgekeerd dividend op de beleggingen in het zgn 'fonds oude leidingen'.

Ten aanzien van de voorzieningen worden de contante waarden per ultimo boekjaar van de pensioenaanspraken (inclusief aanspraken nabestaandenpensioen) en de wachtgeldverplichtingen berekend door een actuaris. De grondslagen voor het berekenen van de contante waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen worden daarbij getoetst aan en afgestemd op de pensioen- en wachtgeldregelingen vastgelegd in de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (Wet Appa).

De toevoegingen aan de voorzieningen belopen bijna € 0,5 miljoen. Aan de voorziening pensioen bestuur/personeel is ca. € 0,1 miljoen toegevoegd, aan de voorziening ww-rechten voormalig personeel is ca. € 0,3 miljoen toegevoegd en aan de voorziening rechten uitkering jubileum ca. € 0,1 miljoen.

Afschrijving boekverliezen

Deze post komt voort uit een afwaardering van één van de twee beleggingen ten behoeve van het Fonds oude leidingen. Een van de twee aanwezige beleggingen laat een negatief rendement zien van € 88.000.

Baten (inclusief waterschapsbelastingen)

De baten komen ca. € 0,4 miljoen hoger uit dan de najaarsrapportage (gewijzigde begroting). Dit is op hoofdlijnen het gevolg van meer inzet personeel bij derden en op gesubsidieerde projecten (€ 0,3 miljoen) en een hogere belastingopbrengst (€ 0,1 miljoen).

Investeringen

In het primitieve Jaarplan 2015 is een netto investeringsniveau opgenomen van in totaal € 25,6 miljoen (bestedingen/omzet € 35,3 miljoen; subsidies € 9,7 miljoen). Dit is exclusief de kosten voor bestede interne technische uren en de (bouw)rente.

In de najaarsrapportage zijn de bestedingen naar boven bijgesteld met ca. € 6,4 miljoen. Omdat enkele grote projecten (grotendeels) gefinancierd worden door andere partijen, zijn de subsidies/bijdragen van derden in de projecten naar boven bijgesteld met € 13,4 miljoen.

De Jaarrapportage laat zien dat er per saldo € 18,0 miljoen is besteed in 2015 in plaats van € 18,6 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door het op een later tijdstip opstarten van een aantal projecten dan gepland, zoals renovatie van rioolgemalen (€ 0,5 miljoen) en vervanging telemetrie t.b.v. Wabis (€ 0,1 miljoen). Tevens zijn de bestedingen van het project aanpak Eemskanaal beduidend lager dan geraamd (ca. € 3,6 miljoen en in het verlengde hiervan de verantwoorde subsidie (€ 3,6 miljoen). Ten aanzien van het project dijkversterking Eemshaven – Delfzijl was in het Jaarplan aanvankelijk rekening gehouden met een besteding van € 2,3 miljoen (subsidie € 2,0 miljoen). De werkelijke uitgaven op dit project belopen in 2015 € 5,0 miljoen, tegenover een verantwoord subsidiebedrag van € 4,5 miljoen.

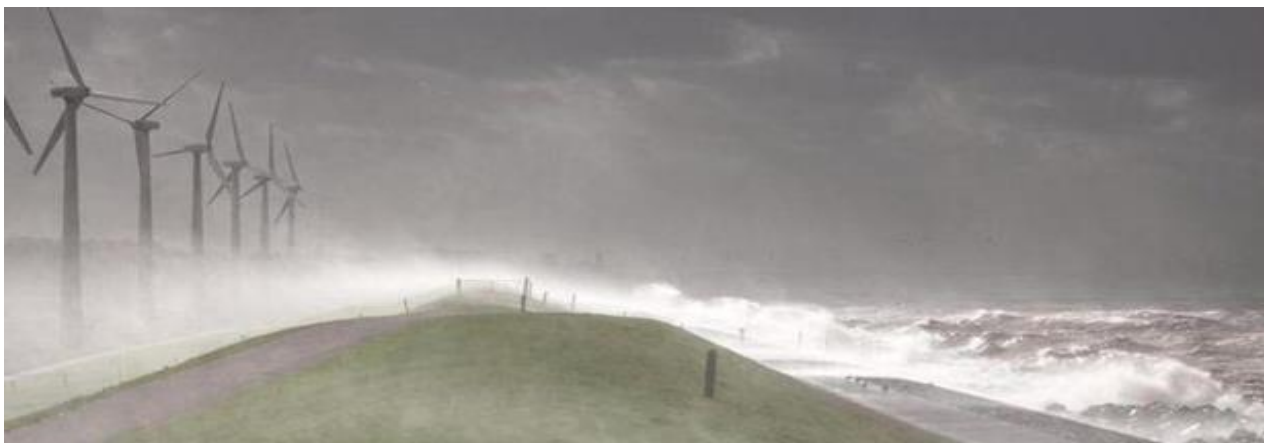
Binnen de **programma's** wordt bij de te onderscheiden opgaven door middel van een gekleurd opsommingsteken aangegeven in hoeverre het bereiken van de doelstellingen op koers ligt. Een groen rondje (●) geeft aan dat de opgave gerealiseerd is of op planning ligt. Een oranje rondje (●) geeft aan dat de opgave wel gerealiseerd wordt, maar dat er vertraging is opgetreden en derhalve later gerealiseerd wordt. Een rood rondje (●) betekent dat niet aan de opgave is voldaan.

Programma 1 – Waterveiligheid en rampenbestrijding

In dit programma heeft “waterveiligheid” betrekking op de aanleg, het onderhoud en het beheer van de zeekering en de regionale waterkeringen (boezemkaden). De kosten die Noorderzijlvest maakt voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma zijn in dit programma opgenomen.

Alle werkzaamheden die te maken hebben met de veiligheidsketen, inclusief het toezicht op de dijken en kaden en de calamiteitenbestrijding, vallen onder dit programma. Evenals de beleidsontwikkeling van de relatie tussen het oppervlaktewaterbeheer en de veiligheid voor de burgers (voorkomen van overstromingen).

Door sterke dijken en waterkeringen wordt voldaan aan de ‘eerste laag’ van het veiligheidsbeleid. Alle werkzaamheden ten aanzien van calamiteitenbestrijding vallen onder dit programma; niet enkel calamiteiten ten aanzien van hoog water, maar ook die van watertekorten en calamiteiten ten aanzien van de waterkwaliteit en het vaarwegbeheer. In dit programma is tevens de beheersing van de muskusratten- en beverrattenpopulatie opgenomen.

Doelen

De doelen van dit programma zijn verwoord in het waterbeheerplan 2010 -2015 en in het jaarplan 2015:

- het waterschap is in 2015 een actieve speler in de veiligheidsketen. De eigen rol en houding in de stappen van de veiligheidsketen zijn duidelijk;
- het waterschap draagt zorg voor de waterkeringen zodanig dat deze voldoen aan de vigerende normen. De primaire waterkering (zeedijk) is bestand tegen waterstanden met een overschrijdingskans van 1:4000 jaar en de regionale waterkeringen bieden veiligheid tegen overstromingen met een kans van 1:100 jaar;
- het waterschap heeft innovatieve kennis en inzichten op het gebied van waterveiligheid en rampenbestrijding opgedaan en past deze toe;
- Het doel van de beheersing van de muskusrattenpopulatie is het terugbrengen van het aantal muskusratten tot een beheersbaar niveau, dat wil zeggen, per kilometer watergang 0,35 vangsten per jaar.

Om de doelen te bereiken zijn in het jaarplan 2015 opgaven geprogrammeerd. Deze opgaven zijn voor het programma Waterveiligheid en rampenbestrijding in vier beleidsthema's c.q. beleidsonderdelen onderscheiden. Ten aanzien van deze beleidsthema's, wordt hierbij gerapporteerd over het jaar 2015, met een doorkijk naar het jaar 2016.

Primaire waterkering

● Project overstijgende Verkenning Waddenzeedijk

In 2014 is samen met het Wetterskip Fryslân en het waterschap Hunze en Aa's gestart met de Project overstijgende Verkenning Waddenzeedijk (POV-W). In deze verkenning staan het nader vaststellen van het veiligheidsprobleem en het onderzoeken en selecteren van kansrijke oplossingsrichtingen centraal. Hierbij worden drie sporen verkend; procesinnovaties, productinnovatie en hydraulische randvoorwaarden. De resultaten van het Deltaprogramma Waddengebied zijn ondergebracht in de POV-W. In februari 2015 hebben de drie dagelijkse besturen van de waterschappen binnen dijkkring 6 (Wetterskip Fryslân, Noorderzijlvest en Hunze en Aa's) ingestemd met de verdere uitwerking van de kansrijke oplossingsrichtingen. In samenspraak met de programmadirectie HWBP is afgesproken om tot een praktische koppeling te komen tussen de onderzoeksopgaven en de geprogrammeerde projecten (de afgetoetste dijkvakken in dijkkring 6). De kansrijke oplossingsrichtingen worden tot en met 2019 verder onderzocht. Belangrijk aandachtspunt hierbij is het tijdig betrekken van de omgeving om uiteindelijk eind 2019 tot bestuurlijk gedragen oplossingsrichtingen te komen. Vertraging in het proces is opgetreden omdat het afronden van het plan van aanpak inclusief de afstemming hierover met het HWBP meer tijd heeft gevraagd dan was voorzien en omdat de beschikking van het HWBP nog niet ontvangen is.

- Versterking dijktraject Eemshaven – Delfzijl

De voorbereiding (planfase) voor de verbetering van het dijktraject Eemshaven-Delfzijl loopt volgens bijgestelde planning. Begin 2015 is aan het bestuur een overzicht gepresenteerd van mogelijke koppelkansen die worden meegenomen bij de verdere planfase van dit werk (Marconi, windmolens, rijke en dubbele dijk en overige recreatieve voorzieningen). Vijf bouwcombinaties zijn geselecteerd voor de uitvoering van de werkzaamheden. In november is het referentieontwerp voor onze reguliere opgave afgerond en hebben de bestuurders van de betrokken partijen de bestuurlijke overeenkomsten getekend voor de koppelprojecten. De Notitie reikwijdte en detailniveau (onderdeel van de MER procedure) heeft ter inzage gelegen. De definitieve ter inzage legging van het Provinciaal Inpassingsplan – Milieu Effectrapportage (PIP MER) en de start van de inschrijvingsfase van de uit te voeren werkzaamheden staan gepland voor april 2016.

- Vierhuizergat

De financiële bijdrage vanuit het HWBP (90%) voor de versterking van de zeekering aan de Lauwersmeerdijk bij het Vierhuizergat is eind 2015 ontvangen. De versterking is uitgevoerd in 2013.

- Onderzoeken en beheer

Door het aanbrengen van sensoren in de primaire waterkeringen is en wordt inzicht verkregen in het gedrag van de kering tijdens dagelijkse en extreme omstandigheden. Ook in het jaar 2015 zijn hiervoor sensoren in de Ommelanderzeedijk en de Lauwersmeerdijk geplaatst. De ingewonnen gegevens en onderzoeksresultaten zijn meegenomen in het dijkversterkingsproject Delfzijl-Eemshaven. De uitgevoerde infiltratieproef met het Dijk Monitoring en Conditioneringssysteem (DMC) in de Ommelanderzeedijk is in 2015 met succes afgerond. Ook deze resultaten zijn en worden bij de planuitwerkingen van de versterking van de primaire kering meegenomen. De ontwikkeling en vervolgonderzoeken zijn echter nog in volle gang en zullen naar verwachting pas rond 2017 leiden tot definitieve conclusies.

Regionale waterkering

- Eemskanaalkade

De versterkingswerkzaamheden van de noordelijke Eemskanaalkade zijn in 2015 voortgezet. Hierbij is rekening gehouden met het realiseren van aardbevingsbestendige waterkeringen. Voor het boezemkadetraject Garmerwolde-Woltersum (ca. 6 km) is vanaf de zomer in samenwerking met Rijkswaterstaat de boordvoorziening vervangen door een aardbevingsbestendige damwand. Deze werkzaamheden zijn eind 2015 afgerond. Op het traject Woldbrug-N33 te Appingedam is de versterking van het grondlichaam van de Eemskanaalkade in het najaar afgerond. In de achterberm dient in 2016 nog een stabiliteitscherm te worden geplaatst nabij de bebouwing. De voorbereiding van de boezemkadeversterking op de trajecten Bloemhofbrug-Appingedam en de stad Groningen-Bronssluis is in 2015 opgestart. Uitvoering hiervan vindt plaats vanaf 2016.

- Keringen Noord-Willemskanaal en Reitdiep (zuid)

Voor de verbeteringswerkzaamheden van de regionale keringen rondom de stad Groningen (Noord-Willemskanaal, Schuitendiep en Reitdiep) zijn de voorbereidingen opgestart. Uitvoering van de werkzaamheden vindt plaats vanaf 2016. Deze maatregelen vloeien voort uit de Droge Voeten Studie (DV2050).

- Overige keringen

De overige regionale keringen worden op dit moment getoetst. Zowel de reguliere als aardbevingsopgave worden in 2016 vastgesteld waarna de voorbereiding van de benodigde maatregelen kan worden gestart.

- Bodemdaling en aardbevingen

Met de bodemdalingscommissie is dit jaar overlegd over de uitvoering en financiering van maatregelen aan de regionale keringen om de gevolgen van bodemdaling op te vangen. Voor de verrekking van de (vermijdbare) aardbevingsschade aan de Eemskanaalkade is een uitgangspuntennotitie opgesteld. Met de nationaal coördinator worden afspraken gemaakt over de procedure om te komen tot een vergoeding van de meerkosten van de werkzaamheden.

Calamiteitenbestrijding

- Herziening calamiteitenplan

Na verwerking van de uitkomsten van de audit naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de calamiteitenorganisatie is het calamiteitenplan herzien (zie ook programma 5 Bedrijfsvoering, audits). Het calamiteitenplan zal in de eerste helft van 2016 aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

- Opleiden, trainen en oefenen calamiteitzorg

In het kader van het jaarplan opleiden, trainen en oefenen (OTO) 2015 zijn binnen Noorderzijlvest een basiscursus crisismanagement, een oefening coupuresluiting en een dijkbewakingsoefening uitgevoerd. Ook is in het kader van "Alert 2015" (dat een waterscenario kende) samen met defensie geoefend. Binnen de veiligheidsregio Drenthe is door Noorderzijlvest deelgenomen aan een CoPI oefening. Binnen de veiligheidsregio Groningen was er deelname van Noorderzijlvest in onder andere een tweetal oefeningen met het Regionaal Operationeel Team (ROT), een themacollege over diverse onderwerpen met betrekking tot crisisbeheersing en een masterclass voor leden van het Regionaal Bestuurlijk Team (RBT).

- Bestrijding calamiteiten

In oktober is, volgens protocol, een inspectie uitgevoerd naar onze waterhuishoudkundige infrastructuur naar aanleiding van een aardbeving (kracht 3.1 op de schaal van Richter). Hieruit is geen schade geconstateerd. Tijdens stormperiodes in november zijn de dijkcoupures te Delfzijl twee keer gesloten geweest en is een dijkbewaking ingesteld en uitgevoerd. Ook werden in deze periode hoge waterstanden op de boezem verwacht. In alle gevallen heeft dit niet geleid tot noemenswaardige (waterhuishoudkundige) problemen. Multidisciplinair is in een tweetal gevallen opgeschaald naar CoPI niveau (Commando Plaats Incident, GRIP 1), waarbij ook Noorderzijlvest vertegenwoordigd was. Beide gevallen betrof brand, waarbij geen waterhuishoudkundige problemen zijn opgetreden.

Muskusrattenbeheer

- Beheer muskus- en beverratten

Gedurende het gehele jaar zijn in de verschillende clustergebieden extra speuracties uitgevoerd. Dit heeft geleid tot lagere vangsten in het jaar 2015. Vergeleken met het jaar 2014 zijn de vangsten gedaald met 1.850 muskusratten. In 2015 zijn in totaal ruim 15.800 muskusratten gevangen. De voorjaarspiek was significant lager dan die uit voorgaande jaren. Dit duidt op een beter beheer van de muskusrattenpopulatie. De absolute vangsten zijn nog steeds hoog. Er is echter wel een dalende trend te herkennen. Ten opzichte van de start in 2012 zijn in 2015 ongeveer 50% minder muskusratten gevangen.

De sporen die in januari zijn aangetroffen in het Lauwersmeergebied en leken te wijzen op beverratten, zijn in de loop van 2015 niet bevestigd.

- Veldproef

De drie jaar durende veldproef is eind december 2015 afgelopen. In april 2016 wordt er nog een schade inventarisatie gehouden. Alle schades zijn en worden geïnventariseerd en verwerkt in een landelijke database. Na de zomer van 2016 worden de bevindingen verwerkt in een rapportage en aan het algemeen bestuur aangeboden. Door het wegvangen van de ratten komen meer zogenaamde “bouwen” leeg te staan waardoor de schades meer en beter zichtbaar worden. De samenwerking binnen het samenwerkingsverband Noordoost Nederland en met het wetterskip Fryslân verloopt in goede harmonie, waarbij gebruik wordt gemaakt van elkaars kennis en kunde.

Financiële rapportage op hoofdlijnen

Programma 1 – Waterveiligheid en rampenbestrijding

Exploitatie	Lasten	Baten	Saldokosten	Resultaat
Jaarrapportage 2015	6.373	1.041	5.332	0
Jaarplan 2015 na wijz.	6.272	940	5.332	-184
Jaarplan 2015	6.091	943	5.148	-
Jaarrapportage 2014	6.057	1.087	4.970	-68
Investerings	Bruto	Subsidie	Bijdr. res.	Netto
Jaarrapportage 2015	26.044	17.251	-	8.793
Eindejaarprognose bij NJR	25.969	19.980	-	5.989
Jaarplan 2015	12.802	5.625	-	7.177
Jaarrapportage 2014	6.975	1.456	-	5.519

- **Rechtmatigheid**

In het kader van de toetsing op rechtmatigheid wordt primair gekeken naar de onder-/overschrijding op de saldokosten (netto). Een eventuele overschrijding op de lasten mag worden gecompenseerd door een hogere bate (omzet). Ten opzichte van de najaarsrapportage laten de lasten een overschrijding zien van ca. € 0,1 miljoen. Dit wordt gecompenseerd met een hogere bate (€ 0,1 miljoen).

- **Saldokosten**

De saldokosten komen nagenoeg op het niveau van de gewijzigde begroting uit. De lasten zijn eenmalig verhoogd als gevolg van een correctie op de boekwaarde van het in 2013 afgeronde project dijkverbetering Vierhuizergat. Omdat het ontvangen subsidiebedrag hoger is uitgevallen dan verwacht, is deze investering naar beneden bijgesteld. De baten zijn eenmalig verhoogd met genoemd subsidiebedrag. De financiële afwikkeling van genoemd project heeft eind 2015 plaatsgevonden.

- **Investeringsen**

Het (verwachte) bestedingsniveau van de investeringsprojecten is in het najaar ten opzichte van het jaarplan met € 13,2 miljoen naar boven bijgesteld. Tevens is de bijbehorende subsidie met € 14,4 miljoen verhoogd. Per saldo een (netto) verlaging van € 1,2 miljoen.

Ten opzichte van deze eindejaarsprognose in het najaar is er ca. € 0,1 miljoen meer op de lopende projecten uitgegeven en is er voor € 2,7 miljoen minder aan subsidie verantwoord in 2015.

Het aardbevingsdossier was mede aanleiding om de scope van de opgave regionale waterkeringen aan te passen.

Het project (damwanden) Eemskanaalkade tracé Woltersum-Bronssluis is in 2015 in uitvoering genomen. De bestedingen binnen dit project bedragen in 2015 € 14,1 miljoen. Hier tegenover is een subsidiebedrag van € 12,9 miljoen verantwoord. Dit project was niet opgenomen in het Jaarplan 2015.

Tevens zijn de voorbereidingen van het project dijkversterking Eemshaven – Delfzijl (in 2014) opgestart. In het Jaarplan 2015 was aanvankelijk rekening gehouden met een besteding van € 2,3 miljoen (subsidie € 2,0 miljoen). De werkelijke uitgaven op dit project belopen in 2015 € 5,0 miljoen, tegenover een verantwoord subsidiebedrag van € 4,5 miljoen.

Aanvankelijk was het project Dijkpark Garmerwolde, met een verwachte besteding van € 1,7 miljoen, in het Jaarplan 2015 opgenomen onder programma 2. In de jaarrapportage is dit meerjarige project opgenomen onder programma 1. In 2015, er is ca € 2,4 miljoen uitgegeven.

In bijlage C. van de jaarrapportage worden per project de bestedingen ten opzichte van de kredieten weergegeven.

Programma 2 – Voldoende en gezond water

Onder het programma Voldoende en gezond water wordt begrepen de inrichting, het onderhoud en het beheer van het oppervlaktewater, inclusief het toezicht hierop vanuit de Waterwet en het beheer van het freatisch grondwater. Maatregelen voor het voorkomen van wateroverlast, zoals het inrichten van waterbergingsgebieden en het eventueel realiseren van een bemaling bij Lauwersoog, vallen tevens onder dit programma. De maatregelen voortvloeiend uit de Kaderrichtlijn Water (KRW), de aanpak van verdroogde gebieden en peilbesluiten zijn in dit programma opgenomen. Indien nodig worden deze zaken vastgelegd in waterakkoorden.

Doelen

De doelen van dit programma zijn verwoord in het waterbeheerplan 2010 -2015 en in het jaarplan 2015:

- a. De robuustheid en de veerkracht van watersystemen zijn behouden en versterkt. De watersystemen zijn daarmee op orde en voldoen aan de werknormen voor wateroverlast van het Nationaal Bestuursakkoord Water;
- b. In alle wateren is het goede ecologische potentieel (GEP) en de daarbij behorende waterkwaliteit bereikt, conform de doelstelling uit de Beslisnota KRW van Rijn-Noord en Nedereems. Dit doel vertaalt het waterschap in drie subdoelstellingen:
  - Schoon en onbelast water;
  - Robuuste ecosystemen met zo weinig mogelijk barrières;
  - Praktisch toepasbare ecosysteemkennis.
- c. De watersystemen worden goed beheerd;
- d. Er is een beter begrip van de effecten van klimaatverandering.

Om de doelen te bereiken zijn in het jaarplan 2015 opgaven geprogrammeerd. Deze opgaven zijn voor het programma Voldoende en Gezond water in zes beleidsthema's c.q. beleidsonderdelen onderscheiden. Ten aanzien van deze beleidsthema's, wordt hierbij gerapporteerd over het jaar 2015, met een doorkijk naar het jaar 2016.

Kaderrichtlijn Water

● Beekherstel

De inrichting en het herstel van een gedeelte van het Dwarsdiep in de Marumerlage is begin 2015 succesvol afgerond. De derde fase van het beekherstel Oostervoortsediep betrof in 2015 de onderzoek- en planvormingsfase waarin de inrichtingsmaatregelen nader uitgewerkt zijn. Voor de herinrichting van de Steenbergerloop is het planvormingstraject opgestart dat in 2016 uitmondt in een inrichtingsvoorstel. Een en ander gebeurt in samenwerking met de gemeente Noordenveld. Begin 2016 zijn voorstellen aangaande het Oostervoortsediep en de Steenbergerloop aan het algemeen bestuur voorgelegd.

Door het uitlopen van ruimtelijke planningsprocedures is het tot stand brengen van de verbinding tussen de Drentse Aa en het Paterswoldsemeer opgeschoven. De verwachting is dat hierover eind 2016 een voorstel aan het algemeen bestuur wordt voorgelegd.

● Aanleg natuurvriendelijke oevers

De aanleg van de geplande aantal kilometers natuurvriendelijke oevers voor de planperiode 2009 - 2015 is voor een aantal waterlichamen voltooid. Mede in samenwerking met agrariërs is dit gerealiseerd met het instrument van groenblauwe diensten. Via groenblauwe diensten is nu ruim 9 km van de totale opgave van bijna 40 km natuurvriendelijke oevers gerealiseerd. In totaal is tot en met eind 2015 circa 37,5 kilometer natuurvriendelijke oever aangelegd. De resterende kilometers natuurvriendelijke oever worden vanaf 2016 gerealiseerd.

● Realisatie vispassages

De realisatie van vier vismigratievoorzieningen in de Broekenloop is afgerond. Ook in de Runslot zijn twee vispassages gerealiseerd. De vispassages in de Grote Masloot worden in 2016 gerealiseerd. De vispasseerbaarheid van de Cleveringsluizen is verbeterd in 2015 door de duur van de periode, waarin de sluisen vispasseerbaar zijn, te vergroten. Deze werkwijze wordt nog geëvalueerd in 2016.

Er is voor dit monitoringsproject vanuit het project Ruim Baan voor Vissen subsidie vanuit het Waddenfonds beschikbaar. De (tijdelijke) vispasseerbaarheid bij de Waterwolf, in verband met het mogelijke peilexperiment op het Lauwersmeer, is door de provincie in 2015 gerealiseerd. Bij HD Louwes is een permanente vismigratievoorziening in 2018 gepland.

Waterbeheer 21e eeuw (WB21) / Droge voeten 2050

- Waterberging Marumerlage
Met de realisatie van het beekherstel van de Marmerlage is naast het voldoen aan de KRW-doelstelling ook een het waterbergend vermogen vergroot.
- Gebiedsaanpak Zuidelijk Westerkwartier
Vorbereidingen van de waterbergingsmaatregelen in het Zuidelijk Westerkwartier (ZWK) zijn opgestart. De maatregelen worden opgenomen in het provinciaal inpassingsplan. Zij vormen onderdeel van de gebiedsaanpak ZWK, waarin ook natuur-, waterkwaliteits- en recreatiedoelen worden verwezenlijkt. Diverse gebiedsbijeenkomsten hebben in 2015 plaatsgevonden, waarbij uitwisseling van informatie en aanzetten tot een ontwerp hebben plaatsgevonden.
- Waterveiligheid Lauwersmeer
De afronding van het Droge Voeten onderzoek (DV2050) met betrekking tot het Lauwersmeer heeft geleid tot de identificatie van de maatregel voor het versterken en verhogen van de keringen in en om het Lauwersmeer. In 2016 wordt onderzocht of er alternatieven zijn voor deze kadeversterking, bijvoorbeeld door het bijplaatsen van pompcapaciteit bij het sluzencomplex Lauwersoog.
- Overige maatregelen Droge Voeten 2050
De uitvoering van de maatregelen van het boezemveiligheidsonderzoek Droge Voeten 2050 zijn in voorbereiding. Vanaf 2016 worden de daadwerkelijke ingrepen in de infrastructuur gerealiseerd. De verbeterde besturing van de gemalen van de Fiveringboezem is nagenoeg afgerond en die van de Electraboezem is in 2015 voorbereid en wordt vervolgens in 2016 ingevoerd.

Bodemdaling

- Realisatie gemaal en sluis Usquert
Het gemaal Usquert is reeds eind 2014 in gebruik genomen. De sluis is voor aanvang van het vaarseizoen 2015 in gebruik genomen. Het gehele complex is opgeleverd volgens de planning en binnen het beschikbaar gestelde krediet.
- Realisatie bodemdalingsgemaal Zernike
De uitvoering van de werkzaamheden ten aanzien van het gemaal Zernike zijn afgerond. Het gemaal is eind 2015 in gebruik genomen. De definitieve oplevering van deze werkzaamheden hebben begin 2016 plaatsgevonden.
- Gemaal Oldenoord
Uit de resultaten van het onderzoek over de relatie tussen de Droge Voeten maatregelen (DV2050) en de bodemdaling blijkt dat het gemaal Oldenoord de goede afvoer vanuit het gebied bovenstrooms belemmert als de DV2050 maatregelen in de 1e en 2e schil – en met name de vergrote afvoercapaciteit van gemaal Schaphalsterzijl – uitgevoerd zijn. Het gemaal Oldenoord kan hiermee in de loop van 2019 komen te vervallen. Het onderzoek is samen met de bodemdalingscommissie uitgevoerd. Specifiek worden voor het Startenhuizenmaar de komende twee jaren waterhuishoudkundige maatregelen voorzien.
- Overige bodemdalingsaspecten
Met de bodemdalingscommissie wordt onderzocht of in de tweede bodemdalingsschil schade aan de kades kan ontstaan als gevolg van de daling van het waterpeil. De relatie tussen de maatregelen van Droge Voeten 2050 en de bodemdaling door aardgaswinning en de consequenties zijn in 2015 nader bepaald maar nog niet definitief vastgesteld. Met de Bodemdalingscommissie is een onderzoek gaande met geactualiseerde data die de basis leggen voor afspraken over de bijdrage aan de DV 2050 maatregelen, en deze zo mogelijk aanscherpen.

Waterbeheersing

- Peilbesluiten
In 2015 zijn peilbesluiten genomen voor de gebieden Marumerlage en Noorddijk. Vorbereidingen zijn opgestart voor het nemen van peilbesluiten in de gebieden Driemolenpolders, Smilde en Eelderwolde zuid. De voorbereidingen lopen door in 2016. Daarnaast is in 2015 een studie uitgevoerd naar de waterpeilen in tien polders met een eerder vastgestelde (indicatieve) opgave in het kader van het Nationaal Bestuursakkoord Water. Uit de studie blijkt dat er zes polders zijn met een opgave (Lettelbert/Fanerpolder/Nienoord / Zuidhorner Zuidpolder/ polder Laagemeeden en polder Vredewold). In 2016 wordt deze opgave besproken met het gebied.

De opgave wordt vertaald in maatregelen. Voorzien wordt dat in 2016 bestuurlijke besluitvorming kan plaatsvinden over de te nemen maatregelen en de hiermee gemoeide kosten. Na bestuurlijke besluitvorming kan het opstellen en nemen van een peilbesluit worden opgestart.

De voorbereidingen voor het peilbesluit 1^e schil Electraboezem zijn in 2015 gestart. Tijdens een informatieavond eind 2015 zijn door direct belanghebbenden bedenkingen geuit tegen de plannen om het gemaal Oldenoord te slopen (zie ook “bodemdaling”). De voorbereidingen lopen door in 2016.

- Grondwatermeetnet

Het inrichten van de database met grondwatergegevens is succesvol afgerond. Dit betreft fase 1 van het project ‘optimalisatie grondwatermeetnet’. In fase 2 worden de huidige grondwatermeetnetten geanalyseerd. De grondwatermeetnetten “Electraboezem 2e schil” en “Beekherstel Oostervoortsche Diep” zijn in dit kader geanalyseerd. De analyse van het grondwatermeetnet ‘de Onlanden’ is in november 2015 gestart. Het eindresultaat wordt in de eerste helft van 2016 verwacht. Tevens is in 2015 gestart met de laatste fase van het project ‘optimalisatie grondwatermeetnet’; advies voor (regulier) grondwatermeetnet. De afronding van het advies is voorzien begin 2016.

- Peilbeheer Lauwersmeer

Het voorbereidingstraject voor de rietproef met een tijdelijk verhoogd waterpeil in het Lauwersmeergebied is door de provincie Groningen als trekker opgepakt. In de volle breedte is en wordt in gezamenlijkheid met medeoverheden en de terreinbeheerder (SBB) aan alle van belang zijnde aspecten gewerkt. In feite gaat het om een proef ter stimulering van rietontwikkeling. In gezamenlijkheid is besloten om met de rietproef op zijn vroegst in het voorjaar van 2017 te starten. Voldoende tijd voor het communiceren met de omgeving en het volgen van een adequate procedure ligt hieraan ten grondslag.

- Deltaprogramma Zoetwater

Het uitvoeringsprogramma van Noord Nederland voor de Delta Programma Zoetwater maatregelen voor de periode tot en met 2021 is in september 2015 bestuurlijk vastgelegd in de bestuursovereenkomst Zoetwatermaatregelen IJsselmeergebied. In noordelijk verband worden in 2016 studies opgestart (gecoördineerd door de provincie Groningen) naar waterconserveringsmogelijkheden en besparingsmaatregelen van het toekomstig waterverbruik. De gezamenlijke ambitie van partijen in de Zoetwaterregio IJsselmeergebied is de zoetwatervoorziening te optimaliseren en robuuster te maken. De voorbereidingen van de vier studies binnen het beheersgebied van Noorderzijlvest zijn gestart. Voor de studie “Spaarwater” is subsidie beschikbaar vanuit het Waddenfonds. Spaarwater moet een perspectief bieden aan zowel de landbouw als de waterbeheerder ten aanzien van de optredende verzilting in de noordelijke kustpolders. De studie wordt in 2016 afgerond.

Kunstwerken

- Vernieuwing gemaal Ten Boer

De vernieuwing van het gemaal Ten Boer is eind 2014 opgeleverd en is begin 2015 financieel afgerond.

- Cleveringsluizen Lauwersoog

De renovatie van de tweede stroomkoker van de Cleveringsluizen te Lauwersoog is conform de planning voor het stormseizoen gerealiseerd. In het vierde kwartaal van 2015 is een bestek gemaakt en zijn voorbereidende werkzaamheden getroffen voor de geplande renovatiewerkzaamheden aan een volgende stroomkoker in 2016.

Baggeren

- Baggeren Damsterdiep / realisatie Dijkpark Garmerwolde

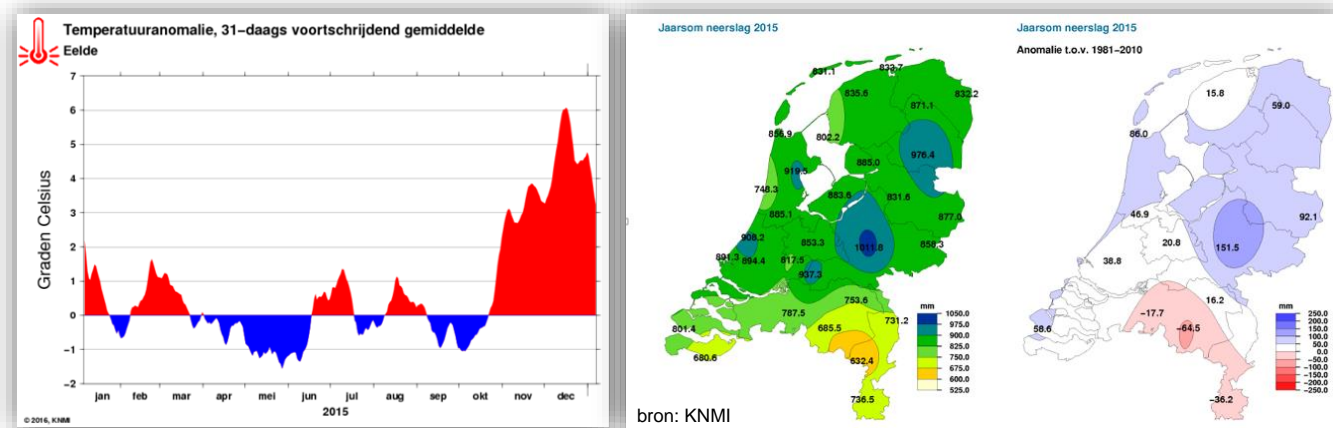
De baggerwerkzaamheden voor fase 1, het tracé Groningen – Winneweer zijn afgerond en het materieel wordt nog opgeruimd. Daarnaast vindt er nog depotbeheer plaats wat komend jaar doorloopt. Fase 2 behelst het baggeren van het tracé Winneweer - Delfzijl. De baggerwerkzaamheden in dit tracé worden vanaf 2016 uitgevoerd.

- Waterbodemsanering Groote Heekt

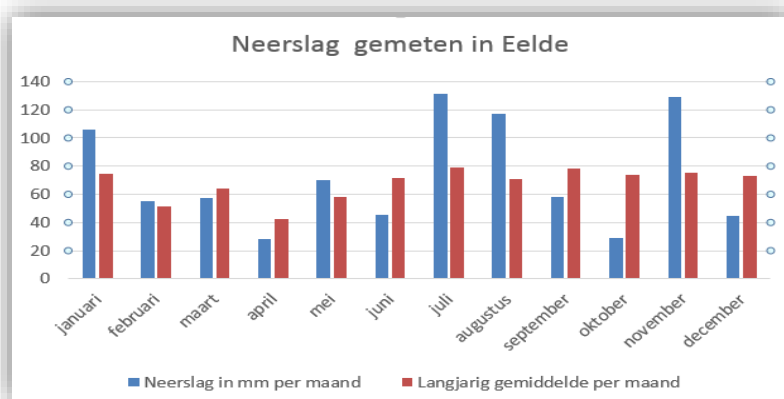
De werkzaamheden ten aanzien van de waterbodemsanering in de Groote Heekt zijn eind 2015 uitgevoerd.

Operationeel waterbeheer

- Warm, zeer zonnig en normale hoeveelheid neerslag in het beheergebied van Noorderzijlvest**
 Het jaar 2015 behoort tot de vijf warmste jaren sinds 1901. Dit kwam met name door de maanden november en december. December was zelfs sinds de start van de waarnemingen in 1706 nog nooit zo warm geweest. Onderstaande grafiek (links) geeft de temperatuurverloop van 2015 weer, weggezet tegen het voortschrijdend gemiddelde. Hierin is goed te zien dat het voorjaar relatief koud was en dat november en december bijzonder warm waren. In het beheergebied van Noorderzijlvest is over het gehele jaar gemiddeld zo'n 850 mm neerslag gevallen. Hiermee is 2015 qua neerslag te definiëren als een "normaal" jaar. Ten opzichte van het gemiddelde van de afgelopen 50 jaar betekent dat in 2015 circa 35 mm meer neerslag is gevallen.

Ondanks dat het op jaarbasis gezien een normaal jaar was, was het neerslagpatroon per maand zeer verschillend (zie onderstaande grafiek). In de maanden januari, juli, augustus en november is aanzienlijk meer neerslag gevallen dan het langjarig gemiddelde voor deze maanden. Oktober was daarentegen droog te noemen.

Januari was nat en met veel wind regelmatig onstuimig. Zo viel er in Eelde ruim 100 mm neerslag tegen een langjarige gemiddelde van 74 mm neerslag. De gevallen neerslag zorgde alleen in het Lauwersmeer voor een overschrijding van alarmfase 1 (N.A.P. -0.33m). In de tweede week van januari zorgde een noordwesterstorm voor een uitzonderlijke situatie. Daarbij moest de dijkcoupureploeg drie dagen lang bij vijf opeenvolgende hoogwatersituaties aanwezig zijn in Delfzijl. De hoogst gemeten buitenwaterstand was N.A.P. +3.77 m in Delfzijl.

Begin maart werd het zoetwateraanvoersysteem opgestart, dit met als doel om zoeter water ter beschikking te stellen voor het beregenen in de noordelijke kustpolders. Door meer verdamping en minder neerslag liep in juni het neerslagtekort behoorlijk op. Dit had tot gevolg dat er veel vraag was naar water voor beregening en (drink-) water voor het vee. Als gevolg van het neerslagtekort van rond de 150 mm zijn in de eerste week van juli inspecties uitgevoerd aan de kade rond de Hoornsedijk bij het Paterswoldsemeer. Deze kade bevat veen en kan bij uitdroging schade veroorzaken. Er is echter geen schade ontdekt. Eind juli werd het neerslagtekort weer terug gebracht tot bijna nul. In een periode van zes dagen viel toen circa 115 mm neerslag. Deze hoeveelheid resulteerde niet in sterke verhogingen van de waterstanden. Ook in augustus viel meer neerslag dan normaal. Deze neerslag zorgde ervoor dat er lokaal wat verhogingen waren in de waterstanden en dat er geen noodzaak meer was om water in te laten. Eind augustus werd dan ook de doorspoeling van de noordelijke kustpolders stopgezet. November was ook natter dan normaal. Uitzonderlijk was de Fivelingboezem, waar halverwege november in een periode van drie dagen 63 mm viel. Deze neerslag zorgde voor een overschrijding van fase 3 (N.A.P. -0.83 m) op de Fivelingboezem voor de duur van 17 uur.

Vergunning verlening en handhaving

● Vergunningverlening en handhaving

Het programma Powerbrowser is geïmplementeerd en vanaf eind 2015 in gebruik. Met dit programma zijn de bedrijfsprocessen van vergunningverlening en handhaving geprofessionaliseerd. Naar aanleiding van het Nationaal Bestuursakkoord Water is dit programma in de jaren 2014 en 2015 samen met een achttal waterschappen en Rijkswaterstaat ontwikkeld.

Door de natte weeromstandigheden in het najaar is de waterlopendschouw later gestart dan in andere jaren. Na de eerste controle zijn 1345 eigenaren van percelen aangeschreven na constatering van een overtreding. Dit is een toename van ruim 10% ten opzichte van 2014. In 2015 zijn bijna 500 vragen, klachten en meldingen (vkm) geregistreerd en behandeld. Het merendeel betrof vragen. Hiermee ligt het totaal aantal circa 35% lager dan in 2014.

Met Hunze en Aa's is een overeenkomst afgesloten om het toezicht op chemiebedrijven en inspecties vanuit het Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO) uit te voeren. Dit is gebeurd in het kader van het programma Landelijke Aanpak Toezicht risicobeheersing bedrijven (LAT).

Met betrekking tot indirecte lozingen zijn tot april 2015 werkzaamheden uitgevoerd voor de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Drenthe. Voor de Omgevingsdienst Groningen zijn geen werkzaamheden meer uitgevoerd. Door samen te werken met de RUD en de Omgevingsdienst wordt geborgd dat er kennisoverdracht plaatsvindt.

In samenwerking met het waterschap Hunze en Aa's, Wetterskip Fryslân en Rijkswaterstaat Regio Noord zijn in 2015 inspectievluchten per helikopter uitgevoerd. Daarnaast is gezamenlijk de vergunningverlening waarbij meerdere partijen bij betrokken zijn, geëvalueerd. De hieruit voortvloeiende verbeterpunten in de werkwijze worden in 2016 opgenomen.

In 2015 zijn twee nieuwsbrieven voor agrariërs verstuurd, waarin voorlichting is gegeven en informatie is verstrekt over nieuwe ontwikkelingen vanuit het waterschap. Een inventarisatie bij loonwerkers ten aanzien van lozingen vanaf reguliere wasplaatsen op oppervlaktewater is uitgevoerd. Dit heeft er voor gezorgd dat een aantal loonwerkers vanaf nu met de juiste voorzieningen en met een watervergunning loost op het oppervlaktewater.

In 2015 is tevens voorlichting gegeven aan loonwerkers en akkerbouwers over zuiveringsvoorzieningen welke gewasbeschermingsmiddelen zuiveren, zodat er geen puntemissies vanaf het erf op het oppervlaktewater plaats vindt.

Financiële rapportage op hoofdlijnen

Programma 2 – Voldoende en gezond water

Exploitatie	Lasten	Baten	Saldokosten	Resultaat
Jaarrapportage 2015	18.381	2.434	15.947	209
Jaarplan 2015 na wijz.	18.107	1.951	16.156	29
Jaarplan 2015	17.857	1.672	16.185	-
Jaarrapportage 2014	17.489	1.549	15.940	8
Investerings	Bruto	Subsidie	Bijdr. res.	Netto
Jaarrapportage 2015	7.479	2.151	281	5.047
Eindejaarpognoze bij NJR	9.475	2.741	220	6.514
Jaarplan 2015	13.879	4.045	-	9.834
Jaarrapportage 2014	11.532	5.468	421	5.643

● Rechtmatigheid

In het kader van de toetsing op rechtmatigheid wordt primair gekeken naar de onder-/overschrijding op de saldokosten (netto). Een eventuele overschrijding op de lasten mag worden gecompenseerd door een hogere bate (omzet). Ten opzichte van de najaarsrapportage laten de lasten een overschrijding zien van ca. € 0,3 miljoen. Dit wordt gecompenseerd met hogere baten (€ 0,5 miljoen).

● Saldokosten

De saldokosten komen ca. € 0,2 miljoen lager uit dan begroot.

De lasten zijn nagenoeg € 0,3 miljoen hoger uitgevallen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een (eenmalige) uitgave voor het opstellen van een onderhoudsprogramma voor de pompen in het gemaal De Drie Delfzijlen. Deze kosten (€ 0,2 miljoen) worden vergoed door de NAM.

De lasten zijn eenmalig verhoogd (met ca. € 0,1 miljoen) als gevolg van een correctie op de boekwaarde van het in 2014 afgeronde project beekherstel Peizerdiepsysteem. Omdat het ontvangen subsidiebedrag hoger is uitgevallen dan verwacht, is deze investering naar beneden bijgesteld.

De baten vallen nagenoeg € 0,5 miljoen hoger uit. Dit wordt veroorzaakt door de vergoeding voor het hierboven genoemde onderhoudsprogramma alsmede enkele eenmalige dan wel nagekomen baten uit voorgaande jaren. Verder zijn de baten eenmalig verhoogd met subsidiebedrag op het hiervoor genoemde project. De financiële afwikkeling van genoemd project heeft eind 2015 plaatsgevonden.

- **Investerings**

Het (verwachte) bestedingsniveau van de investeringsprojecten is in het najaar ten opzichte van het jaarplan met € 4,4 miljoen naar beneden bijgesteld. Tevens is het verwachte subsidiebedrag met € 1,1 naar beneden bijgesteld. Per saldo een verlaging van € 3,3 miljoen.

Dit is voor een deel veroorzaakt door het vervallen van het project Optimaliseren gemaal Oldenoord en het op een later tijdstip realiseren van beekherstel Oostervoortsche Diep (fase 3) en Steenbergerloop. Daarnaast zijn ten opzichte van de voorjaarsrapportage gemelde wijzigingen, de bestedingen aan het dijkpark Garmerwolde naar beneden bijgesteld en is de aanleg natuurvriendelijke oevers enigszins vertraagd.

Tevens is de besteding voor het project Bouw gemaal en sluis Usquert naar beneden bijgesteld omdat dit project voor een deel reeds in 2014 is uitgevoerd. Dit geldt ook voor de herinrichting Peizerdiepsysteem en de bijdrage koppeling Masloot-Eelderdiep. Deze projecten zijn reeds in 2014 afgerond.

De verlaging van de verwachte subsidie betreft het project gemaal en sluis Usquert. Deze subsidie is in 2014 reeds verantwoord.

Ten opzichte van de eindejaarsprognose in het najaar is er nog eens ca. € 2,0 miljoen minder op de lopende projecten verantwoord en is € 0,5 miljoen minder aan subsidie verantwoord.

Aanvankelijk was het project Dijkpark Garmerwolde, met een verwachte besteding van € 1,7 miljoen, in het Jaarplan 2015 opgenomen onder programma 2. In de jaarrapportage is dit meerjarige project verantwoord onder programma 1.

Verder zijn de kosten in 2015 voor het project groot onderhoud Clevingsluizen ca. € 0,4 miljoen lager uitgevallen en is het project vervanging telemetrie t.b.v. Wabis doorgeschoven naar 2016 (uitgaven ca. € 0,1 miljoen).

In bijlage C. van de jaarrapportage worden per project de bestedingen ten opzichte van de kredieten weergegeven.

Programma 3 – Gezuiverd water

Onder het programma Gezuiverd water wordt verstaan het ontvangen, transporteren en zuiveren van het afvalwater en het verwerken en afvoeren van zuiverings-slib. Er wordt actief samengewerkt met andere actoren (gemeenten en waterleidingbedrijven) in de waterketen.

Doelen

De doelen van dit programma zijn verwoord in het waterbeheerplan 2010 - 2015 en in het jaarplan 2015:

- rioolwater wordt duurzaam behandeld;
- de samenwerking in de waterketen is versterkt en de waterketen is geoptimaliseerd;
- er is nieuwe kennis ontwikkeld om met minimaal dezelfde gevraagde eisen milieu effectiever en kostenefficiënter te zuiveren.

Om de doelen te bereiken zijn in het jaarplan 2015 opgaven geprogrammeerd. Deze opgaven zijn voor het programma Gezuiverd water in drie beleidsthema's c.q. beleidsonderdelen onderscheiden. Ten aanzien van deze beleidsthema's, wordt hierbij gerapporteerd over het jaar 2015, met een doorkijk naar het jaar 2016.

Rioolwaterzuiveringsinstallaties

- rwzi Garmerwolde
In het kader van de uitvoering van milieumaatregelen is de boerderij nabij de rwzi Garmerwolde gesloopt. De sloop heeft, ondanks de gevoerde juridische procedures rondom de krakers en de doorlooptijd vanwege de Flora en Fauna wet, conform planning plaatsgevonden. De werkzaamheden voor het aanpassen van de drinkwatervoorziening op de rwzi Garmerwolde zijn voor de zomer gestart en zijn eind 2015 afgerond.
- rwzi Uithuizermeeden
De uitbreiding van de rwzi Uithuizermeeden is in maart 2015 opgeleverd en in gebruik genomen. De rwzi Uithuizen is tegelijkertijd buiten bedrijf gesteld en wordt in het eerste kwartaal van 2016 gesloopt.
- rwzi Westerkwartier
De planvorming voor de realisatie van rwzi Westerkwartier om de bestaande rwzi's in Marum, Zuidhorn en Gaarkeuken op de locatie Gaarkeuken te centraliseren is doorgeschoven naar 2017.
- CADoS rwzi Ulrum
Er is in 2015 volop onderzoek gedaan met de proefinstallatie CADoS (Cellulose Assisted Dewatering of Sludge) op de rwzi Ulrum. De officiële resultaten van de eerste testperiode zijn eind 2015 bekend geworden. Hieruit is gebleken dat de proefinstallatie stabiel en betrouwbaar functioneert voor het ontwateren en het afvangen van cellulose. Nader onderzoek moet nog plaats vinden voor de combinatie van cellulose met zuiverings-slib. De proef duurt volgens planning nog tot eind 2017.
- rwzi Delfzijl
Op de rwzi Delfzijl zijn sinds begin 2015 door een te hoge belasting van het biofilter te hoge concentraties H₂S gemeten. Hiermee voldoen we niet aan de huidige milieu- en ARBO-regelgeving. Inmiddels zijn de werkzaamheden tot aanpassing van het biofilter opgestart. In het voorjaar van 2016 vindt oplevering hiervan plaats.
- Procesautomatisering rwzi's
Het onderzoek naar de informatiehuishouding van de afvalwaterketen is in 2015 conform planning verlopen. Dit om te komen tot een centrale regiekamer, waarbij de zuiveringen vanuit een centrale plek bediend kunnen worden. De nieuwe systemen voor de procesautomatisering worden vanaf 2016 geïnstalleerd. Kleinere knelpunten in de automatisering bij de rwzi's Eelde en Leek zijn opgepakt.

Rioolgemalen en leidingen

- Leidingenbeheer

In het kader van leidingenbeheer is in 2015 een aantal knelpunten aangepakt. Onder andere de verlegging van de persleiding Ranum - Mensingeweer in het kader van de aanpassing van de N361. Deze werkzaamheden zijn afgerond en zijn voor het overgrote deel gefinancierd door de wegbeheerder. Als gevolg van de aardbevingsproblematiek is onderzoek gestart naar de kwetsbaarheid van de persleiding Groningen-Garmerwolde en Ten Boer-Groningen. De uitkomsten hiervan is dat er niet een acuut risico is, maar dat er nog een nader onderzoek moet komen om tot een eenduidige normering te komen voor de ondergrondse infrastructuur.

- Renovatie en aanpassingen rioolgemalen

Er is een lichte vertraging opgetreden in de voorbereidingen van de bouw van het rioolgemaal Hoogkerk. Dit ten gevolge van enige onduidelijkheden tussen het waterschap en de gemeente voor wat betreft de technische uitgangspunten. De voorbereidingen om te komen tot realisatie van het rioolgemaal zijn inmiddels afgerond. Uitvoering vindt plaats in 2016.

Het realiseren van de rioolgemalen met persleidingen ten behoeve van de rwzi Westerkwartier is doorgeschoven naar 2017. De voorbereidingen voor het renoveren van enkele rioolgemalen in de zuiveringskring Eelde en Ulrum zijn uitgevoerd en de uitvoering vindt in 2016 en 2017 plaats.

- Debietmeters en technisch constructie dossier

De voorbereidingen voor het plaatsen van debietmeters bij rioolgemalen zijn in 2015 afgerond. Debietmeters worden vanaf 2016 in het transportstelsel geplaatst om zo meer sturing te krijgen op het geleverde afvalwater vanuit de gemeenten en inzicht te krijgen op rioolvreemd water. De komende jaren worden gefaseerd de meters geplaatst. In het kader van wet- en regelgeving op het gebied van arbeidsmiddelen en machineveiligheid, wordt het Technisch Constructie Dossier (TCD) van alle zuiveringstechnische werken op orde gemaakt. In 2015 is begonnen het dossier op orde te maken van alle objecten jonger dan tien jaar.

Duurzaamheid en energie

- Grondstoffenterugwinning

In het kader van grondstoffenterugwinning lopen diverse landelijke en regionale onderzoekstrajecten waar het waterschap Noorderzijvest in participeert. De verwachting is dat in 2016 een aantal resultaten naar buiten wordt gebracht. Daarnaast is vanaf de zomer een onderzoek gestart om effluentwater van de rwzi Garmerwolde te gebruiken voor de levering van industriewater aan bedrijven in de Eemshaven. Medio 2016 wordt het bestuur geïnformeerd over de stand van zaken.

- Reductie chemicaliën- en energieverbruik

Het optimaliseren van de rioolwateraanvoer naar de rwzi Garmerwolde is opgestart. Door de beoogde stabilisatie van de aanvoer wordt uiteindelijk een reductie tussen de 5% en 10% aan chemicaliën en energie verwacht. Dit project wordt samen met de gemeente Groningen en waterschap Hunze en Aa's uitgevoerd en wordt begin 2016 afgerond.

- Strategie zuiveringsslib

De business case slibstrategie is opgeleverd. Begin 2016 zijn voorstellen aan het bestuur voorgelegd voor de vervanging van de filterpersen ten behoeve van de behandeling en verwerking van zuiveringsslib.

- Realisatie opwekking zonne-energie

In 2015 heeft Noorderzijvest een beschikking ontvangen voor subsidie voor het plaatsen van zonnepanelen bij en op onze gebouwen bij rwzi's, werkplaatsen en het waterschapshuis. In september is hiervoor een voorstel aan het algemeen bestuur voorgelegd. De realisatie van de zonnepanelen draagt bij aan de doelstelling van 40% duurzame energieopwekking in 2020. De zonnepanelen worden in de tweede helft van 2016 geplaatst.

Financiële rapportage op hoofdlijnen

Programma 3 – Gezuiverd water

Exploitatie	Lasten	Baten	Saldokosten	Resultaat
Jaarrapportage 2015	27.223	11.822	15.401	17
Jaarplan 2015 na wijz.	27.712	12.294	15.418	-35
Jaarplan 2015	27.140	11.757	15.383	-
Jaarrapportage 2014	27.952	12.484	15.468	280
Investerings	Bruto	Subsidie	Bijdr. res.	Netto
Jaarrapportage 2015	2.005	148	-	1.857
Eindejaarsprognose bij NJR	3.755	53	-	3.702
Jaarplan 2015	6.151	25	-	6.126
Jaarrapportage 2014	5.042	285	-	4.757

- **Rechtmatigheid**

In het kader van de toetsing op rechtmatigheid wordt primair gekeken naar de onder-/overschrijding op de saldokosten (netto). Een eventuele overschrijding op de lasten mag worden gecompenseerd door een hogere bate (omzet). Ten opzichte van de najaarsrapportage zijn de lasten ca. € 0,5 miljoen binnen budget gebleven.

- **Saldolasten**

De saldokosten komen nagenoeg op het niveau van de raming uit.

De lasten zijn ca. € 0,5 miljoen lager uitgevallen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de goederen en diensten. Met name de posten chemicaliën en slibverwerking door derden blijven ruim binnen de begroting.

De baten zijn eveneens ca. € 0,5 miljoen lager uitgevallen. Dit wordt veroorzaakt door een bijstelling van geactiveerde lasten (project Cados = immaterieel i.p.v. materieel) en een nabetaling over voorgaande jaren op de in rekening gebrachte oppompkosten aan gemeenten

- **Investerings**

Het (verwachte) bestedingsniveau van de investeringsprojecten is in het najaar ten opzichte van het Jaarplan € 2,4 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door bijstelling van de uitgaven in 2015 voor de bouw rwzi Uithuizen-Uithuizermeeden (eerder uitgevoerd in 2014). Verder worden met name de investeringen van de voorbereiding van de bouw van de rwzi Westerkwartier met bijbehorende persleidingen op een later tijdstip gerealiseerd. Daarnaast worden de uitgaven voor het plaatsen van debietmeters later in de tijd verwacht.

Ten opzichte van de eindejaarsprognose bij najaar is er nog eens ca. € 1,7 miljoen minder op de lopende projecten uitgevoerd. Verder is er € 0,1 miljoen meer aan subsidie verantwoord.

Oorzaak hiervan is dat een aantal projecten alsnog geheel of gedeeltelijk in uitvoering worden genomen in 2016. (met name het project renovatie van rioolgemaal, het project rioolgemaal en persleiding Hoogkerk, borging procesautomatisering en CE-maatregelen).

In bijlage C. van de jaarrapportage worden per project de bestedingen ten opzichte van de kredieten weergegeven.

Programma 4 – Water en maatschappij

Het programma Water en maatschappij richt zich op de externe omgeving van het waterschap. Werk in de sfeer van de ruimtelijke ordening en economie zijn hierin opgenomen. Beleids- en kennisontwikkeling op alle relevante werkgebieden van het waterschap, dat in samenspraak met het Rijk, provincies en andere waterschappen plaatsvindt, is ook in dit programma opgenomen.

De werkzaamheden van het bestuur en van externe communicatie worden gezien als maatschappelijke activiteiten. Tevens wordt hieronder begrepen de werkzaamheden die worden verricht in het kader van het vaarwegbeheer (inclusief bruggen). Ten slotte valt onder dit programma het onderhoud en beheer van het cultuurhistorisch erfgoed (voormalige sluizen en woningen), het beheer van onroerende zaken en de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid en internationaal beleid.

Doelen

De doelen van dit programma zijn verwoord in het waterbeheerplan 2010 -2015 en in het jaarplan 2015:

Voor Water en ruimtelijke ordening

- a. Het waterschap ontwikkelt en ontsluit informatie en kennis voor gebiedsprocessen;
- b. Het waterschap participeert in gebiedsprocessen en brengt kennis en informatie in.

Voor Water en economie

- c. Het waterschap zoekt met zijn partners duurzame antwoorden op aan water gerelateerde maatschappelijke vraagstukken;
- d. Het waterschap ontwikkelt beleid voor water en recreatie en voert daaruit voortvloeiende maatregelen uit;
- e. Het waterschap ontwikkelt beleid voor water en energie en voert daaruit voortvloeiende maatregelen uit.

Voor Leven met water

- f. Het waterschap reageert adequaat op calamiteiten en levert de direct benodigde informatie aan de operationele diensten;
- g. Het waterschap informeert de omgeving op transparante wijze;
- h. Het waterschap is toegankelijk voor de samenleving met onder andere de e-overheid.

Om de doelen te bereiken zijn in het jaarplan 2015 opgaven geprogrammeerd. Deze opgaven zijn voor het programma Water en Maatschappij in vijf beleidsthema's c.q. beleidsonderdelen onderscheiden. Ten aanzien van deze beleidsthema's, wordt hierbij gerapporteerd over het jaar 2015, met een doorkijk naar het jaar 2016.

Bestuur

● Nieuw algemeen en dagelijks bestuur

Het nieuwe algemeen bestuur is op 26 maart 2015 geïnstalleerd. Het inwerk- en introductieprogramma voor het algemeen bestuur is eind juni afgerond. Vanaf oktober vergadert het algemeen bestuur papierloos. In november is een themabijeenkomst Integriteit voor het algemeen bestuur georganiseerd. De reglementen van orde van het dagelijks en algemeen bestuur zijn geactualiseerd, behandeling vindt plaats begin 2016. Ter voorbereiding hierop is in februari 2016 een themabijeenkomst *Rol, positie en verantwoordelijkheden bestuurders van een waterschap* georganiseerd.

- Landelijk Bestuursakkoord Water 2011
Het landelijke Bestuursakkoord Water (BAW) dat in 2011 is afgesloten beoogt efficiënter en doelgerichter functioneren van waterschappen, gemeenten, waterbedrijven, provincies en rijk tot stand te brengen in het waterbeheer. Het algemeen bestuur is in oktober 2015 over de algehele monitoring van de stand van uitvoering van het BAW geïnformeerd.
- Oriëntatie toekomst waterschap
In het jaarplan 2015 is aangegeven dat een notitie zou worden opgesteld met betrekking tot een oriëntatie van de toekomst van het waterschap Noorderzijlvest. In het opgestelde bestuursakkoord is hierover echter niets opgenomen. Aan het opstellen van de notitie is geen gevolg gegeven.

Beleid en onderzoek

- Waterbeheerprogramma 2016 – 2021
Het Waterbeheerprogramma 2016-2021 is op 1 juli 2015 door het algemeen bestuur vastgesteld. In het najaar van 2015 is het plan gereed gemaakt voor digitale en analoge verspreiding en op 23 december 2015 officieel gepubliceerd. Het Waterbeheerprogramma is op 1 januari 2016 in werking getreden en in diezelfde maand verspreid onder onze partners, stakeholders en insprekers.
- Internationale samenwerking
De projectvoortgang en begeleiding van de internationale samenwerkingsprojecten verloopt conform planning. Er hebben vier missies voor de twee internationale projecten plaatsgevonden. De uitvoering van het project in Nicaragua/Honduras is met drie maanden verlengd en wordt afgerond in april 2016. De mid-term evaluatie van het project in Naivasha (Kenia) toont dat de uitvoering ook daar op koers ligt. De evaluatie van de internationale projectresultaten 2011-2016 van het waterschap zijn begin 2016 aan het algemeen bestuur gepresenteerd.

Vaarwegenbeheer en recreatie

- Het algemeen bestuur heeft in februari 2015 besloten de Leermensteril in 2015 te renoveren en de bruggen Molentil in 't Zandt en Westerwijtwerderdraai te Westerwijtwerd verder voor te bereiden en te vervangen in 2016. De voorbereidende werkzaamheden zijn gerealiseerd. De uitvoering van de renovatie van de Leermensteril is in oktober gestart. De oplevering is gepland in maart 2016. De oorzaak in een vertraagde uitvoering van de werkzaamheden betrof een oponthoud in de realisatie van de funderingswerken in verband met de weersomstandigheden. De voorbereidende werkzaamheden voor de renovatie van de Molentil en de Westerwijtwerderdraai zijn thans opgestart. Realisatie zal volgens planning in 2016 plaatsvinden.
- In de 2015 is de brug Kommerzijl gerenoveerd. Tevens zijn aanpassingen aan de kades uitgevoerd. Oplevering vindt plaats in 2016.
- Het zwemwaterseizoen 2015 is goed verlopen. Er is overleg met de betreffende stakeholders, voor die locaties die momenteel niet voldoen aan de eisen vanuit de EU-Zwemwaterrichtlijn. Er wordt in 2016 met een vooronderzoek bekeken of de zwemwaterlocatie te Garnwerd met kosteneffectieve maatregelen in 2017 aan de doelen vanuit de Europese Zwemwaterrichtlijn kan worden voldaan.

Waterketen en stedelijke wateropgave

- De samenwerking in de waterketen verloopt goed. Er is in 2015 inhoud gegeven aan het opgestelde uitvoeringplan, geschreven op basis van de vastgestelde waterakkoorden. De regionale regiegroep Waterketen bewaakt de uitvoering van de bestuurlijk gemaakte afspraken. Ons waterschap is actief in vijf samenwerkingsclusters. Begin 2016 vindt over de samenwerking in de waterketen een bestuurlijke terugkoppeling c.q. rapportage plaats.

Waterbewustzijn

- Educatie
In kader van uitvoering geven aan het educatiebeleid hebben in 2015 bij een viertal evenementen, waaronder de Geoweek en het jeugdwatercongres, bijna 500 jongeren kennis gemaakt met het werk van waterschap Noorderzijlvest. Tevens nam Noorderzijlvest deel aan de ontwikkeling van een lespakket behorende bij de film 'De Kerstvloed' over de stormvloed in 1717. Daarmee zijn nog eens ruim 400 leerlingen in het gebied van Noorderzijlvest aan de slag gegaan. Tezamen met de gastlessen en excursies die zijn gegeven hebben we in 2015 in totaal ruim 2700 leerlingen bereikt.
- Jeugdwaterschapbestuurder
Jeugdwaterschapbestuurder Annick Groeneveld heeft op 15 april aan het algemeen bestuur verslag gedaan van haar activiteiten. In aanloop naar de verkiezingen nam zij deel aan de landelijke verkiezingstoer van het jeugdwaterschap. Via sociale media vroeg zij flink de aandacht voor de waterschapsverkiezingen. Annick deed gedurende het jaar via Twitter volop verslag van haar waterschapservaringen. In 2016 wordt na vertrek van Annick een nieuwe jeugdbestuurder geworven.

- Publieksevenementen

In september 2015 is Noorderzijvest zichtbaar gepresenteerd bij twee publieksevenementen: de Abel Tasman Struuntocht (wandeltocht Westerkwartier: 4500 wandelaars) en de Tocht om de Noord (wandeltocht: 2500 wandelaars). Daarnaast ontving Noorderzijvest nog ruim 600 mensen tijdens diverse excursies.

- Communicatie

Het aantal volgers van Noorderzijvest op Twitter, LinkedIn en Facebook blijft gestaag groeien. In 2015 is sterker ingezet op begeleiding van medewerkers die over hun werk berichten via social media. De nieuwe website is verder gevuld met film- en beeldmateriaal. Tevens zijn enkele wijzigingen doorgevoerd naar aanleiding van de evaluatie eind 2014. De voorbereidingen voor een nieuw strategisch communicatieplan zijn eind 2015 opgestart.

- Klanttevredenheidsonderzoek 2015

Het (kleinschalig) klanttevredenheidsonderzoek is niet uitgevoerd. Dit wordt in samenhang met het strategisch communicatieplan opgepakt in 2016.

- Waterloket

Vragen, klachten en meldingen kunnen via het waterloket eenduidig worden geregistreerd en afgehandeld. In 2015 zijn er in totaal 2560 meldingen- en klachtenregistraties vastgelegd. Ten opzichte van voorgaande jaren is er een stijgende tendens voor wat betreft het aantal medelingen en registraties. Dit heeft te maken met de toevoeging van de loketten IBA's en Projecten aan het waterloket in 2014, waarmee het waterloket volledig werd gerealiseerd. Aan de melders wordt actief gevraagd aan te geven of terugkoppeling wordt gewenst. In de nog op te stellen servicenormen (kwaliteitshandvest) wordt ook de terugkoppeling naar klanten meegenomen.

Financiële rapportage op hoofdlijnen

Programma 4 – Water en maatschappij

Exploitatie	Lasten	Baten	Saldokosten	Resultaat
Jaarrapportage 2015	6.493	1.006	5.487	615
Jaarplan 2015 na wijz.	6.675	573	6.102	342
Jaarplan 2015	6.843	399	6.444	-
Jaarrapportage 2014	6.781	680	6.101	-495
Investerings	Bruto	Subsidie	Bijdr. res.	Netto
Jaarrapportage 2015	1.555	145	82	1.328
Eindejaarsprognose bij NJR	1.191	56	90	1.045
Jaarplan 2015	1.033	-	-	1.033
Jaarrapportage 2014	783	315	77	391

- **Rechtmatigheid**

In het kader van de toetsing op rechtmatigheid wordt primair gekeken naar de onder-/overschrijding op de saldokosten (netto). Een eventuele overschrijding op de lasten mag worden gecompenseerd door een hogere bate (omzet). Ten opzichte van de najaarsrapportage zijn de lasten ca. € 0,2 miljoen binnen budget gebleven.

- **Saldolasten**

De saldokosten laten een voordeel zien van ca. € 0,6 miljoen..

De lasten zijn per saldo ca. € 0,2 miljoen lager uitgevallen. Dit wordt met name veroorzaakt door een besparing op de goederen en diensten (€ 0,2 miljoen). Met name de uitgaven voor technische adviezen en dienstverlening door derden zijn binnen de begroting gebleven. Verder worden binnen dit programma de toevoegingen aan voorzieningen verantwoord (€ - 0,4 miljoen) alsmede de doorberekende kosten (voormalig) personeel en bestuur (€ 0,4 miljoen). De baten zijn per saldo ca. € 0,4 miljoen hoger uitgevallen. Dit wordt met name veroorzaakt door een hogere bate wegens uitleen van personeel (€ 0,2 miljoen). Verder worden binnen dit programma de onttrekkingen aan voorzieningen verantwoord (€ 0,2 miljoen).

- **Investerings**

Ten opzichte van de eindejaarsprognose bij najaar is er nog eens ca. € 0,4 miljoen meer aan de lopende projecten besteed. Verder is er ca. € 0,1 miljoen meer aan subsidie verantwoord.

Dit wordt deels veroorzaakt door het project groot onderhoud bruggen (€ 0,1 miljoen) en het project Studie Droge Voeten 2050 (€ 0,2 miljoen). Voor het overige worden de bestedingen aan de projecten ontwikkelingssamenwerking, met bijbehorende subsidies hier verantwoord.

In bijlage C. van de jaarrapportage worden per project de bestedingen ten opzichte van de kredieten weergegeven.

Programma 5 – Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering is geen programma in het Waterbeheerplan 2009 - 2015. Onder dit programma vallen het werk van de ondersteunende processen, concern control en de faciliteiten van het waterschap. Het programma bedrijfsvoering richt zich op de ondersteuning van de primaire processen in het waterschap, onder andere personeel, informatievoorziening, financiën, sturing en faciliteiten. Er is de afgelopen tijd een grotere focus op de bedrijfsvoering met onder andere strategische projecten, het uitrollen van planmatig werken voor de gehele organisatie en het sturen op programma's.

Doelen

Het zo doelmatig en doeltreffend mogelijk faciliteren van de primaire programma's. De mogelijkheden om de werkzaamheden beter, goedkoper, effectiever, efficiënter en sneller uit te voeren worden onderzocht. We willen actief op zoek naar nieuwe samenwerkingsvormen, vanuit verbindend denken en handelen. We werken met veel kennis over de taken van het waterschap, we zijn innovatief, ondernemend, resultaatgericht en kosten- en omgevingsbewust. Op basis daarvan willen we een aantrekkelijke werkgever zijn. We willen een flexibele organisatie zijn, die effectief en slim kan inspelen op ontwikkelingen, dankzij de bedrijfsvoering die op orde is.

Om de doelen te bereiken zijn in het jaarplan 2015 opgaven geprogrammeerd. Deze opgaven zijn voor het programma Bedrijfsvoering in vier beleidsthema's c.q. beleidsonderdelen onderscheiden. Ten aanzien van deze beleidsthema's, wordt hierbij gerapporteerd over het jaar 2015, met een doorkijk naar het jaar 2016.

Mens en organisatie

● Strategische personeelsplanning

De strategische personeelsplanning (SPP) is in 2015 verder vorm gegeven. Alle medewerkers binnen de organisatie hebben meer inzicht gekregen in het begrip SPP. Het is daarmee een minder abstract onderwerp geworden. De voorbereiding voor het opnemen van SPP in de HRM gesprekscyclus van 2016 is afgerond. De individuele medewerker heeft hiermee ruimere mogelijkheden om in samenspraak met zijn/haar direct leidinggevende vorm en inhoud te geven aan de gewenste persoonlijke ontwikkeling. Prominent wordt hierbij aandacht besteed aan het (verder) ontwikkelen van resultaatgerichtheid en omgevingsbewustzijn.

● Efficiency taakstelling

In 2015 heeft natuurlijk verloop bijgedragen aan het verder realiseren van onze efficiency taakstelling. In 2016 zal nadrukkelijk in beeld worden gebracht wat de gewenste kwaliteit – kwantiteits verhouding moet en kan zijn binnen onze formatie.

● Veiligheid, gezondheid, welzijn en arbo

De actualisatie van de risico inventarisatie en evaluatie (RI&E) is afgerond in 2015. Veilig en gezond werken is, wat dit onderwerp betreft, verankerd in de dagelijkse procesvoering. Daarnaast draagt het bij aan een betere borging en het continu verbeteren van het veiligheidsbewustzijn.

● Waterschapshuis

In 2015 is op basis van noodzakelijk (meerjarig) onderhoud een aantal werkzaamheden uitgevoerd. Tevens is een start gemaakt met het optimaliseren van het meerjarig beheer- en onderhoudsplan voor het waterschapshuis.

Informatievoorziening bedrijfsprocessen

- Digitaliseren facturenstroom
Het proces om te komen tot het digitaliseren van het facturatieproces is in 2015 opgestart. In 2016 wordt dit verder vorm gegeven en uitgevoerd. Implementatie vindt plaats in samenhang met de verdere optimalisatie van bestaande procesdigitalisering.
- Informatieveiligheid
In 2015 is binnen Noorderzijvest een platform informatiebeveiliging gevormd. Met de Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen (BIWA) als richtlijn is gekeken naar de risico's binnen onze bedrijfsprocessen. Het waterschap voldoet eind 2015 voor plm. 40% aan de gestelde norm. Het platform heeft analyses op basis van de richtlijn uitgevoerd en er zijn beheersmaatregelen benoemd. Het in 2015 opgestelde plan van aanpak wordt in de komende twee jaar ten uitvoer gebracht. Informatieveiligheid en de beveiliging van onze informatie is een continu proces geworden binnen onze bedrijfsvoering.
- Basisregistratie grootschalige topografie
Noorderzijvest is klaar voor de initiële Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). Een aantal gemeenten heeft binnen hun processen vertraging opgelopen. Hierdoor is de start van de invoering doorgeschoven naar juni/juli 2016.

Control

- Audits
In opdracht van het dagelijks bestuur is in 2015 een interne audit uitgevoerd naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de calamiteitenorganisatie. Het rapport is besproken in de vergadering van het algemeen bestuur van 3 februari 2016. De belangrijkste conclusie is dat de organisatie als doelmatig en doeltreffend wordt ervaren. Bij een calamiteit staat het waterschap voor zijn veiligheidstaak. Aanscherping van de organisatie kan worden gevonden in de opschaling en in de informatievoorziening.
Daarnaast zijn in opdracht van het management operationele audits uitgevoerd naar de schouw van de keringen en de borging van VGW (Veiligheid, Gezondheid, Welzijn) in de organisatie. De schouw is bedoeld om na te gaan of de veiligheid van de keringen op de korte termijn is gewaarborgd. In de huidige schouw wordt tevens gekeken naar de langere termijn. Dit neigt naar inspecties en vragen een andere aanpak. Het advies is gegeven een duidelijker scheiding te maken tussen schouw en inspectie. De conclusie uit de andere audit is dat VGW organisatie breed onvoldoende geborgd is en dat de PDCA-cirkel niet is gesloten. De aanbevelingen uit alle drie audits zijn concreet vertaald in verbeterpunten. Deze worden in 2016 opgepakt.
- Kwaliteitssysteem
Kern van een kwaliteitssysteem is veelal de PDCA-cirkel (plan-do-check-act). Dit is de basis voor het handelen binnen het waterschap. Het afgeven van zogenaamde 'in control statements' wordt in de komende jaren opgepakt. In 2015 zijn in opdracht van het management verbijzonderde interne controles uitgevoerd op de meest risicovolle processen.
- Audit committee
In mei heeft het algemeen bestuur besloten tot de instelling van een audit committee. De samenstelling is vervolgens vastgesteld in juli. In 2015 zijn twee vergaderingen gehouden waarvan de verslagen zijn besproken in het algemeen bestuur.

Juridisch en financieel beleid en beheer

- Financieel rechtmatig handelen
Op een tweetal momenten in het jaar vindt een controle plaats op financieel rechtmatig handelen (toets op voldoen aan wet- en regelgeving). Begin 2015 is een tweede controle over 2014 uitgevoerd en in september een eerste controle over het jaar 2015. In beide gevallen zijn er geen onjuistheden geconstateerd. De uitkomsten zijn beschikbaar gesteld aan de accountant ten behoeve van de jaarrekening controle c.q. de interim controle. De accountant heeft de bevindingen volledig overgenomen, onder andere uitmondende in een goedkeurende verklaring.

Financiële rapportage op hoofdlijnen

Programma 5 – Bedrijfsvoering

Exploitatie	Lasten	Baten	Saldokosten	Resultaat
Jaarrapportage 2015	14.777	884	13.893	274
Jaarplan 2015 na wijz.	15.241	1.074	14.167	-175
Jaarplan 2015	14.832	840	13.992	-
Jaarrapportage 2014	14.503	897	13.606	572
Investerings	Bruto	Subsidie	Bijdr. res.	Netto
Jaarrapportage 2015	996	-	-	996
Eindejaarsprognose bij NJR	1.347	-	-	1.347
Jaarplan 2015	1.420	-	-	1.420
Jaarrapportage 2014	549	-	-	549

- **Rechtmatigheid**
In het kader van de toetsing op rechtmatigheid wordt primair gekeken naar de onder-/overschrijding op de saldokosten (netto). Een eventuele overschrijding op de lasten mag worden gecompenseerd door een hogere bate (omzet). Ten opzichte van de najaarsrapportage zijn de lasten ca. € 0,5 miljoen binnen budget gebleven.
- **Saldolasten**
De saldokosten laten een voordeel zien van ca. € 0,3 miljoen.
De lasten zijn per saldo ca. € 0,5 miljoen lager uitgevallen. Dit wordt veroorzaakt door een besparing op de goederen en diensten (€ 0,5 miljoen). Met name door een besparing op de uitgaven voor catering (€ 0,1 miljoen), informatiebeleid en automatisering (€ 0,3 miljoen) en heffing en invordering belastingen (€ 0,1 miljoen).
De baten vallen per saldo ca. € 0,2 miljoen lager uit. Er is minder rente bespaard op de eigen financieringsmiddelen (€ - 0,2 miljoen).
- **Investerings**
Ten opzichte van de eindejaarsprognose bij najaar is er nog eens ca. € 0,4 miljoen minder aan de lopende projecten besteed.
Reden hiervan is met name dat een aantal projecten op een later tijdstip (geheel of gedeeltematig) worden uitgevoerd, met name het project basisregistratie grootschalige topografie, het project digitalisering stukkenstroom, het project implementatie E-HRM en het project informatiebeveiliging.

In bijlage C. van de jaarrapportage worden per project de bestedingen ten opzichte van de kredieten weergegeven.

Paragrafen

A. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

In deze paragraaf wordt ingegaan op interne en externe ontwikkelingen die sinds het vaststellen van het Jaarplan 2014 zich hebben voorgedaan. Daarnaast worden hier ook afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen zoals deze voor de begroting zijn gehanteerd besproken.

Doelen

Beleidsmatig is er geen sprake van een koerswijziging ten opzichte van voorgaande jaren. De doelen uit het Waterbeheerplan zijn leidend geweest in de Jaarrapportage.

Regionale keringen

De Eemskanaalkade wordt ten gevolge van de risico's van aardbevingen veroorzaakt door aardgaswinning extra versterkt. In 2014 is hiervoor uitgebreid onderzoek verricht naar het aardbevingsbestendig maken van deze kade. Om schade aan de Eemskanaalkade te voorkomen, dienen kostbare extra maatregelen getroffen te worden. Met de vaarwegbeheerder (Rijkswaterstaat) zijn wij overeengekomen dat de damwanden op het tracé Woltersum-Bronssluis met prioriteit vervangen worden. Rijkswaterstaat is als vaarwegbeheerder verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de boordvoorziening. De kosten voor het vervangen van de damwanden ten behoeve van het vaarwegbeheer worden gedragen door Rijkswaterstaat. Met het ministerie van Economische Zaken zijn afspraken gemaakt over de meerkosten om deze kade aardbevingsbestendig te maken. De resterende kosten in verband met het versterken van de kade ten aanzien van de stabiliteit en doorlatendheid worden door het waterschap betaald. Eind 2015 is een groot gedeelte van de kade voorzien van nieuwe (langere) damwanden. Bij het opstellen van het Jaarplan 2015 was met de uitvoering van deze werkzaamheden nog geen rekening gehouden.

Primaire keringen

De planfase voor de versterking van het dijktraject Eemshaven-Delfzijl loopt conform bijgestelde planning. De start van de inschrijvingsfase van de uit te voeren werkzaamheden staat gepland voor april 2016 in plaats van december 2015/januari 2016. Bij het opstellen van het Jaarplan 2015 was met de uitvoering van deze werkzaamheden nog geen rekening gehouden.

B. Incidentele Baten en Lasten

Incidentele baten en lasten betreffen de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande jaren en komende jaren moeten worden beschouwd.

Er hebben zich in de exploitatierekening 2015 de volgende incidentele baten en lasten voorgedaan:

Baten en lasten voorgaande jaren (per saldo een nadeel van ca. € 50.000):

- een hogere bijdrage (provincie Groningen) in het waterbergingsproject Peize (€ 34.000);
- een hogere bijdrage (provincie Drenthe) in de kosten van renovatie van twee sluizen Veenhuizen (€ 0,2 miljoen);
- een hogere bijdrage (NAM) voor baggerwerkzaamheden Winsum/Zuidwolde (€ 0,4 miljoen);
- een hogere bijdrage (HWBP) voor het project Vierhuizergat (€ 0,1 miljoen);
- een correctie op de boekwaarde van het project Vierhuizergat (€ - 0,1 miljoen);
- een lagere opbrengst (NAM) voor de exploitatiekosten van vijf kleine bodemdalingsoBJECTEN (€ - 0,2 miljoen);
- een lagere opbrengst (NAM) voor de onderhoudskosten van een boezemgemaal (€ - 0,1 miljoen);
- een lagere opbrengst voor bij gemeenten in rekening gebrachte oppompkosten (€ - 0,4 miljoen).

Incidentele baten en lasten (per saldo een voordeel van ca. € 50.000):

- een vergoeding (provincie Groningen) wegens toezicht op indirecte lozingen (€ 22.000);
- een bijdrage (provincie Groningen) in het project herinrichting Fivelpas (€ 32.000).

Genoemde baten en lasten levert per saldo geen voor- of nadeel op in de exploitatie van 2015.

C. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Voor een nadere analyse van de onttrekkingen wordt verwezen naar hoofdstuk 2.4.4.

D. Waterschapsbelastingen

De waterschappen Noorderzijlvest, Fryslân en Hunze en Aa's werken sinds 2007 samen op het gebied van de waterschapsbelastingen. Voor de uitvoering van de heffing en invordering van de genoemde waterschappen is per 1 september 2007 de Gemeenschappelijke Regeling Hefpunt opgericht. De onderlinge afspraken over de dienstverlening zijn in een Service Level Agreement (SLA) vastgelegd, die per 1-1-2008 van kracht werd. Na evaluatie eind 2010 is de SLA opnieuw bestuurlijk vastgesteld en per 1-1-2011 van kracht geworden.

In 2015 heeft opnieuw een evaluatie plaatsgevonden. De wijzigingen die hieruit voortvloeien zijn opgenomen in een nieuwe SLA. De nieuwe versie wordt van kracht met ingang van 1 januari 2016.

Het belastingstelsel omvat de volgende heffingen:

- verontreinigingsheffing.
- zuiveringsheffing.
- watersysteemheffing.

De verontreinigingsheffing is voor directe lozingen op het oppervlaktewater. Het tarief is gelijk aan het tarief voor de zuiveringsheffing. De opbrengsten hiervan gaan naar de taak Watersysteem. De zuiveringsheffing is de heffing van huishoudens en bedrijven. Huishoudens betalen een forfait van 3 vervuilingseenheden (VE) terwijl een alleenwonende 1 VE betaalt. Bedrijven betalen naar de vuillast.

De kosten van het Watersysteem worden opgebracht door 4 categorieën te weten:

- ingezetenen;
- eigenaren gebouwd;
- eigenaren natuur;
- eigenaren (overig) ongebouwd.

In de vergadering van algemeen bestuur van 3 juli 2013 is de kostentoedelingsverordening Watersysteemheer opnieuw vastgesteld.

De kostentoedeling Watersysteembeheer is als volgt:

- 25% aan de ingezetenen;
- 18,9% aan de zakelijke gerechtigden van ongebouwde onroerende zaken niet zijnde natuurterreinen;
- 0,2% aan de zakelijke gerechtigden van natuurterreinen;
- 55,9% aan de zakelijke gerechtigden van gebouwde onroerende zaken.

Bij de watersysteemheffing wordt geen gebruik gemaakt van tariefdifferentiatie behalve bij de categorie buitendijks gelegen gebouwde en ongebouwde onroerende zaken (niet zijnde natuurterreinen). De korting op het tarief is vastgesteld op 75%.

Voor verharde openbare wegen wordt een gedifferentieerd tarief gehanteerd dat 100% hoger is dan het tarief dat blijkens de verordening op de watersysteemheffing voor ongebouwde onroerende zaken, niet zijnde natuurterreinen, geldt.

De categoriegebonden kosten (kosten verkiezingen, WOZ-kosten en kwijtschelding) worden toegerekend aan de betreffende categorieën.

Naar aanleiding van de uitspraak inzake het arrest natuur door de Hoge Raad op 7 november 2014 is een inschatting gemaakt van het terug te betalen belastingbedrag aan particulieren en natuurterreinbeheerders over de jaren 2009 tot en met 2014.

In 2015 is geïnventariseerd welke percelen onder de definitie van natuurterrein vallen. Deze inventarisatie bevond zich ultimo boekjaar in de afrondende fase. In 2016 zal worden overgegaan tot terugbetaling. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat de in 2014 opgenomen voorziening ter hoogte van € 1,2 miljoen toereikend zal zijn. Dit is inclusief de in 2015 (eventueel) ten onrechte opgelegde aanslagen.

Ten aanzien van de voortgang van de invordering per kalenderjaar blijkt dat, voor de openstaande vorderingen uit 2015, de afspraken zoals opgenomen in de SLA niet zijn gehaald. Er is sprake van een overschrijding van ca. 4%. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de aanslagen in 2015 later dan gepland zijn opgelegd als gevolg van de discussie over natuur. Dit heeft effect op de openstaande posten per ultimo 2015 omdat in een aantal gevallen de betaaltermijnen over het jaareinde heen lopen.

De belastingverantwoording 2015 is begin maart 2016 door Hefpunt beschikbaar gesteld. Deze verantwoording is opgenomen in voorliggende Jaarrapportage. De controleverklaring van Hefpunt over het jaar 2015 is opgeleverd. De accountant van Hefpunt heeft geen afwijkingen gevonden in de verantwoording.

Tarieven 2015

De vastgestelde tarieven en opbrengsten over 2015 zijn als volgt.

Heffing / Categorie	Heffingseenheid	Jaarplan 2015	Jaarplan 2014	% Mutatie
Watersysteemheffing				
Omslag gebouwd - buitendijks	in % WOZ-waarde	0,0146	0,0136	7,4
Omslag gebouwd - binnendijks	in % WOZ-waarde	0,0582	0,0543	7,2
Omslag ongebouwd - buitendijks	in € per ha	13,30	12,90	3,1
Omslag ongebouwd - binnendijks	in € per ha	53,19	51,58	3,1
Omslag ongebouwd – wegen	in € per ha	106,38	103,16	3,1
Omslag natuur	in € per ha	3,61	3,60	0,3
Ingezetenenomslag	in € per woonruimte	57,33	56,43	1,6
Verontreinigingheffing				
Verontreinigingsheffing woningen	in € per v.e.	63,11	63,58	-0,7
Verontreinigingsheffing bedrijven	in € per v.e.	63,11	63,58	-0,7
Zuiveringsheffing				
Zuiveringsheffing woningen	in € per v.e.	63,11	63,58	-0,7
Zuiveringsheffing bedrijven	in € per v.e.	63,11	63,58	-0,7

Waterschapsbelasting (bedragen x € 1.000)	Tarieven 2015	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Categorie					
Omslag gebouwd - buitendijks	0,0146	89	90	90	92
Omslag gebouwd - binnendijks	0,0582	18.277	18.229	18.050	17.423
Omslag ongebouwd - buitendijks	13,30	7	8	8	7
Omslag ongebouwd - binnendijks	53,19	5.202	5.210	5.383	5.231
Omslag ongebouwd – wegen	106,38	504	501	574	555
Omslag natuur	3,61	78	77	63	62
Ingezetenenomslag	57,33	7.823	7.947	7.895	7.663
Verontreinigingsheffing woningen	63,11	204	205	205	204
Verontreinigingsheffing bedrijven	63,11	145	130	126	202
Zuiveringsheffing woningen	63,11	19.782	19.921	21.108	20.016
Zuiveringsheffing bedrijven	63,11	4.999	4.710	3.648	4.850
Totale belastingopbrengst		57.110	57.030	57.152	56.305

Ten opzichte van de primitieve begroting is het resultaat nagenoeg € 0.

De inschatting ten tijde van de najaarrapportage was een nadelig resultaat van ca. € 0,1 miljoen.

Zie voor een weergave van de belastingopbrengsten verdeeld naar kostendragers op pagina 49 en 50 van de jaarrekening.

Onderstaand wordt het resultaat op de onderscheiden opbrengsten ten opzichte van de primitieve begroting nader toegelicht.

Belastingteruggave voorgaande jaren

Per ultimo boekjaar wordt een voordelig resultaat zichtbaar van ca. € 0,1 miljoen.

Het positieve resultaat van € 0,1 miljoen wordt op hoofdlijnen als volgt verklaard:

Watersysteembeheer gebouwd

De opbrengst voor gebouwd binnendijks is hoger dan verwacht (€ 0,1 miljoen). In de balansposten was onvoldoende rekening gehouden met de nog aangeleverde objecten door de gemeenten.

Zuiveringsheffing woningen

De opbrengst zuiveringsheffing woningen is lager dan verwacht (€ - 0,1 miljoen) als gevolg van een te hoge raming van de balansposten.

Zuiveringsheffing bedrijven

De opbrengst zuiveringsheffing bedrijven is hoger dan voorzien (€ 0,1 miljoen). Dit wordt veroorzaakt door het beëindigen van de regeling voor het vaststellen van de hoeveelheid ingenomen water van een groot bedrijf. Vanaf 2014 wordt dit bedrijf ingedeeld in klasse 7. De aanslag wordt daardoor 1.500 - 2.000 VE hoger dan waar rekening mee is gehouden.

Belastingopbrengsten 2015

De bruto belastingopbrengsten zijn in het Jaarplan 2015 begroot op € 59,0 miljoen.

Rekening houdend met mogelijke kwijtschelding en oninbaarheid, begroot op ad € 1,8 miljoen, bedragen de (verwachte) netto belastingopbrengsten ca. € 57,2 miljoen.

Op de onderscheiden posten van de belastingopbrengsten 2015 wordt per ultimo het volgende resultaat zichtbaar:

- een voordeel van € 0,5 miljoen op de bruto belastingopbrengsten;
- een nadeel van € 0,2 miljoen op de post kwijtschelding;
- een nadeel van € 0,4 miljoen op de post oninbare bedragen.

Per saldo een nadelig resultaat op de bruto belastingopbrengsten 2015 van € 0,1 miljoen.

Bruto belastingopbrengsten 2015

Het positieve resultaat ten opzichte van de primitieve begroting is nagenoeg € 0,5 miljoen (verwachting najaar eveneens € 0,5 miljoen voordeel).

Het resultaat ten opzichte van de primitieve begroting wordt op hoofdlijnen als volgt verklaard:

Watersysteembeheer gebouwd

De opbrengst voor gebouwd binnendijks is hoger (€ 0,3 miljoen). De uiteindelijke daling van de WOZ-waarde is minder hoog uitgekomen dan de raming van de waarderingkamer. De afwijking ten opzichte van de begroting bedraagt 1,8 % positief.

Watersysteembeheer ongebouwd

De opbrengst voor ongebouwd binnendijks is lager (€ - 0,1 miljoen).

Als gevolg van een rechterlijke uitspraak over de definitie van natuur in 2014 moest een deel van de aanslagen (voornamelijk natuurorganisaties) worden omgezet naar natuur. In de begroting was hier nog geen rekening mee gehouden. Als gevolg hiervan is de opbrengst binnendijks lager uitgevallen en de opbrengst voor natuur (iets) hoger.

Zuiveringsheffing woningen

De opbrengst zuiveringsheffing woningen is hoger (€ 0,2 miljoen). De afwijking ten opzichte van de begroting bedraagt 0,7%.

Zuiveringsheffing bedrijven

Voor de zuiveringsheffing bedrijven is een extra opbrengst verantwoord (€ 0,1 miljoen). Dit is het gevolg van het beëindigen van de regeling voor het vaststellen van de hoeveelheid ingenomen water voor een bedrijf. Vanaf 2014 wordt dit bedrijf ingedeeld in klasse 7.

Kwijtschelding

Ten opzichte van de primitieve begroting is het bedrag voor kwijtschelding ca. € 0,2 miljoen nadelig uitgevallen (verwachting najaar € 0,3 miljoen nadeel).

Oninbare bedragen

Ten opzichte van de primitieve begroting is het bedrag voor oninbare bedragen ca. € 0,4 miljoen nadelig uitgevallen (verwachting najaar € 0,4 miljoen nadeel).

Jaarlijks wordt per ultimo boekjaar de voorziening voor dubieuze belastingopbrengsten op het gewenste niveau gebracht. Dit heeft geleid tot een dotatie aan deze voorziening van ruim € 0,4 miljoen.

In Hoofdstuk 2. "Analyse verschillen tussen Jaarrapportage en Najaarsrapportage" wordt een nadere toelichting gegeven op de afwijkingen tussen de Jaarrapportage en de Najaarsrapportage.

Kwijtscheldingsbeleid

Op grond van de Invorderingswet kan aan belastingplichtigen, die niet in staat zijn anders dan met buitengewoon bezwaar hun belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. Hiertoe heeft het algemeen bestuur besloten, net als de meeste andere waterschappen. De norm is gesteld op 100%. Dit houdt in dat in de regel kwijtschelding wordt verleend aan belastingplichtigen met een inkomen op of onder het bijstandsniveau.

Het aantal verzoeken is gestegen ten opzichte van 2014. Daarnaast stijgt het percentage dat wordt toegewezen. Bij de afhandeling van de verzoeken wordt in de meeste gevallen samengewerkt met de Groninger gemeenten.

Naast de stijging als gevolg van de tariefstijgingen is mede door de crisis de kwijtschelding de afgelopen jaren verder opgelopen. De verwachting is dat deze groei nog wel even zal aanhouden en pas na een aantal jaren wat zal afvlakken. De eerste jaren is de belastingplichtige nog wel in staat aan de verplichting te voldoen, maar als de economische omstandigheden langere tijd ongunstig blijven komt er een moment dat de aanslagen niet meer betaald kunnen worden en dat men in aanmerking komt voor kwijtschelding.

Kwijtschelding beperkt zich tot de verontreinigingsheffing, de zuiveringsheffing en de watersysteemheffing ingezetenen. Voor de watersysteemheffing gebouwd, ongebouwd en natuurterreinen is geen kwijtschelding mogelijk omdat het bezit van woningen, gebouwen, ongebouwd en natuurterreinen vermogen veronderstelt.

E. Weerstandsvermogen

Het algemeen bestuur heeft in mei 2009 beleid vastgesteld over het weerstandsvermogen, het risicomangement, de reserves en de voorzieningen. Dit beleid omvat een beschrijving van de risico's, het weerstandsvermogen om de risico's te kunnen afdekken en beleid over de vorming en besteding van de reserves en voorzieningen. In het beleid is opgenomen dat de algemene reserve gezien wordt als bron voor de weerstandscapaciteit. De ruimte in het verhogen van belastingtarieven wordt niet aangemerkt als bron voor de weerstandscapaciteit.

Voor het bepalen van de omvang van het weerstandsvermogen is het van belang die risico's te benoemen die anderszins niet zijn te ondervangen, ofwel risico's die niet afgedekt kunnen worden door middel van verzekeringen (overdraagbare risico's aan derden), voorzieningen of onvoorzien. Jaarlijks vindt deze inventarisatie plaats bij zowel de Perspectiefnota als bij het Jaarplan.

Bij het opstellen van het Jaarverslag worden mogelijke nieuwe financiële risico's beoordeeld. Dit betreft veelal operationele risico's die voortkomen uit claims en schades en waarvoor ultimo het jaar geen voorziening is getroffen omdat het onvoldoende zeker is dat het risico zich gaat voordoen. In de risicoparagraaf, tabel G, zijn deze risico's opgenomen. In totaal betreft het een risico van maximaal € 1,5 miljoen.

Uitgaande van een risicobenadering (niet alle risico's doen zich gelijktijdig voordoen) is de inschatting van de toekomstige exploitatiekosten € 0,1 – 0,5 miljoen.

Op basis van de inventarisatie van de risico's bij de Begroting 2016 blijkt een gewenste minimale omvang van het weerstandsvermogen van € 3,3 miljoen. Voor de taak watersysteem is dit € 2,9 miljoen en voor de taak zuiveren € 0,4 miljoen. In de onderliggende risico's zijn geen wijzigingen opgetreden.

Het beschikbare weerstandsvermogen per 1 januari 2015 bedroeg € 6,8 miljoen (€ 1,0 miljoen voor watersysteembeheer en € 5,8 miljoen voor zuiveringsbeheer). Zoals hiervoor is aangegeven is minimaal € 3,3 miljoen noodzakelijk. In totaliteit is het weliswaar voldoende, maar voor de taak watersysteem is er een tekort van € 1,9 miljoen en voor de taak zuiveren een overschot van € 5,4 miljoen.

Ultimo 2015, na verwerking van het resultaat 2015, is de stand € 1,7 miljoen (tekort) voor watersysteem en € 6,0 miljoen (overschot) voor zuiveren.

Het resultaat 2015 is opgenomen conform het voorstel bestemming resultaat 2015 (zie Rekeningresultaat in hoofdstuk 2). Bestuurlijke besluitvorming over de bestemming vindt plaats bij de behandeling van de Jaarrapportage.

Algemene reserves / kostendragers (bedragen x € 1.000)	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer	Totaal
Stand per 1 januari 2015	2.670	5.216	7.886
Toevoeging / Onttrekking per 1 januari 2015	-1.610	563	-1.047
Aanwending algemene reserves 2015	-257	-	-257
Stand per 31 december 2015	803	5.779	6.582
Mutatie resultaat 2015	413	611	1.024
Stand per 31 december 2015 incl. resultaat 2015	1.216	6.390	7.606

Het tekort bij de taak watersysteembeheer zal worden weggewerkt door toekomstige positieve resultaten. Voor de taak zuiveringsbeheer is het beschikbare weerstandsvermogen meer dan voldoende.

Voor de taak zuiveren is in het (vastgestelde) Jaarplan 2016 een bedrag aan de algemene reserve onttrokken van € 0,6 miljoen. In onderstaande tabel is het niveau van het benodigde weerstandsvermogen vergeleken met de stand per 1 januari 2016.

Kostendragers (bedragen x € 1.000)	Stand per 1 januari 2016	Benodigde weerstandsvermogen	Tekort (-) / Overschot (+)
Watersysteembeheer	1.216	2.920	-1.704
Zuiveringsbeheer	6.390	417	5.973
Totaal kostendragers	7.606	3.337	4.269

In het beleid is vastgesteld dat het weerstandsvermogen mag variëren tussen de 0,8 en 1,2 maal de benodigde capaciteit. Afgezet tegen de minimum norm van 0,8 maal de benodigde capaciteit is er sprake van een tekort van € 1,1 miljoen voor watersysteembeheer en een vrije ruimte van € 6,0 miljoen voor zuiveringsbeheer.

F. Financiering

Algemeen

Als gevolg van de Wet Financiering Decentrale Overheden (wet FIDO) en tevens op basis van de Waterschapswet zijn de waterschappen verplicht een financieringsparagraaf in de Jaarrapportage op te nemen. Deze paragraaf is in samenhang met het treasury statuut op basis van artikel 108 van de Waterschapswet een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de treasuryfunctie.

De ontwikkeling van de rente (rentevisie)

Een rentevisie is een toekomstverwachting over de renteontwikkeling, op basis waarvan een financierings- en beleggingsbeleid wordt gevoerd. Afhankelijk van de (interne- of externe) ontwikkelingen actualiseert het waterschap zijn rentevisie. De rentevisie wordt daarbij mede gebaseerd op de rentevisie van enkele gezaghebbende financiële instellingen, waaronder de huisbankier.

Ook in 2015 is de korte rente heel laag gebleven en vanaf oktober is de rente zelfs negatief.

De 3-maands Euribor bivakkeert op historisch lage niveaus. Het rentetarief is gedaald van 0,07% in januari naar -0,13% in december. Zolang de ECB haar beleid niet wijzigt blijft kort financieren, ondanks de relatief forse opslagen, zeer aantrekkelijk. Op de huidige niveaus lijkt een verdere rentedaling niet de meest voor de hand liggende voorspelling.

De lange rente (10 jaar) komt nauwelijks nog in beweging en bevond zich eind december 2015 nagenoeg op hetzelfde niveau als in januari 2016, nl. 0,85%. Vooralsnog worden de komende maanden geen rentestijgingen voorzien.

De financieringsbehoefte

In het Jaarplan 2015 is de financieringsbehoefte van het waterschap per 1 januari 2015 en per ultimo 2015 weergegeven. Bij het Jaarplan was het uitgangspunt dat de dekking van het financieringstekort gedeeltelijk kon plaatsvinden door gebruik te maken van korte geldfaciliteiten (tot één jaar). Uiteraard is een en ander afhankelijk van de rentestand en ontwikkelingen op dit terrein.

Financieringsbehoefte (bedragen x € 1.000)	31-dec-2015	1-jan-2015
Activa		
Materiële en immateriële vaste activa	199.311	196.836
Financiële vaste activa	634	669
A. Totaal vaste activa	199.945	197.505
Passiva		
Algemene reserve	6.582	7.886
Overige reserves	7.682	7.799
Totaal eigen vermogen	14.264	15.685
Voorzieningen	4.487	4.465
Vaste geldleningen	169.039	175.710
Waarborgsommen	28	29
Totaal vreemd vermogen	169.067	175.739
B. Totaal passiva (financieringsmiddelen)	187.818	195.889
A-B Financieringstekort	12.127	1.616

Het werkelijke verloop van de financieringsbehoefte voor 2015 is als volgt:

Mutatie financieringsbehoefte (bedragen x € 1.000)	Jaar 2015
Financieringsbehoefte	
Investerings	19.232
Desinvesterings	-271
Afhlossing geldleningen	16.671
Totaal financieringsbehoefte	35.632
Dekking van de financieringsbehoefte	
Afschrijvingen	16.520
Boekverliezen	-
Opgenomen leningen in 2015	10.000
Saldo mutatie eigen vermogen en voorzieningen	-1.399
Totaal dekking van de financieringsbehoefte	25.121
Mutatie financieringsbehoefte	10.511

In de overige reserves is de bestemmingsreserve Beheer fonds oude leidingen meegenomen. De stand per 1 januari 2015 bedroeg € 5,1 miljoen. Per einde boekjaar is de stand eveneens € 5,1 miljoen. De waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's hebben deze reserve in gemeenschappelijk beheer.

Op basis van een geraamd financieringstekort eind 2015 en de voorgenomen investeringen 2015, was in het Jaarplan 2015 rekening gehouden met het aantrekken van nieuwe leningen ter hoogte van € 28,5 miljoen. In 2015 is een lening afgesloten van € 10 miljoen met een looptijd van 10 jaar tegen een rentepercentage van 0,88.

Tevens zijn in 2015 zeven kasgeldleningen afgesloten tot een totaalbedrag van € 91 miljoen, te weten

- € 10,0 miljoen op 23 maart, rentepercentage 0,00, afgelost op 23 juni 2015;
- € 12,0 miljoen op 18 juni, rentepercentage -0,05, afgelost op 18 augustus 2015;
- € 12,5 miljoen op 2 juli, rentepercentage -0,04, afgelost op 2 september 2015;
- € 15,0 miljoen op 24 augustus, rentepercentage -0,02, afgelost op 24 november 2015;
- € 12,5 miljoen op 2 september, rentepercentage -0,03, afgelost op 2 november 2015;
- € 14,0 miljoen op 4 november, rentepercentage -0,03, afgelost op 4 januari 2016.
- € 15,0 miljoen op 25 november, rentepercentage 0,00. Aflossing vindt plaats op 25 januari 2016.

Op de hiervoor genoemde leningen is de te ontvangen rente in totaal ca. € 4.000,00. Hiervan is ruim € 3.000,00 verantwoord in 2015. Het resterende bedrag wordt in 2016 verantwoord.

De kasgeldlimiet en rentekosten verbonden aan de financieringsfunctie

De voor 2015 vastgestelde kasgeldlimiet van € 16,8 miljoen is in de maand november gedurende 1 dag overschreden met € 4,8 miljoen. Deze kasgeldlimiet is een belangrijk wettelijk criterium voor het aantrekken van kort vreemd vermogen. Gezien de rentestand is in 2015 zoveel mogelijk gewerkt met kort geld.

In het Jaarplan 2015 is gerekend met een rentepercentage (omslagpercentage) van 2,91. Het definitieve omslagpercentage is 2,83 (zie Bijlage F.)

De renterisiconorm

De renterisiconorm geeft de beperking weer voor de lange schuldpositie. De wetgever bedoelt hiermee het bedrag aan vreemd vermogen waarover in de toekomst een hogere/lagere rente moet worden betaald dan bestuurlijk wenselijk wordt geacht. De norm voor de waterschappen is een percentage van het begrotingstotaal. Dit percentage is vastgesteld op 30%. Absoluut gezien betekent dit voor 2015 een bedrag van € 21,9 miljoen. De herfinancieringsbehoefte, de aflossing op bestaande vaste geldleningen, bedroeg € 16,7 miljoen. Hiermee bleef het waterschap binnen de norm.

Risicoparagraaf

Het is van belang de risico's te onderkennen die het waterschap loopt bij het uitoefenen van zijn taken. Op algemene risico's, risico's die zich altijd voor zouden kunnen doen, wordt in het Jaarplan niet ingegaan. In de jaarrapportage wordt alleen ingegaan op de risico's die mogelijkerwijs financiële gevolgen hebben voor de exploitatiebegroting.

Bij het opstellen van de Jaarrapportage 2015 heeft actualisatie van de (mogelijke) risico's plaatsgevonden.

In bijlage G. is een totaaloverzicht opgenomen van de mogelijke (juridische en financiële) risico's die het waterschap loopt.

Financiële ontwikkelingen

Per 1 januari 2016 zijn overheden vennootschapsbelastingplichtig. Dit betekent dat overheden vanaf 1 januari 2016 over de (eventuele) winst die ze behalen met activiteiten die concurreren met de markt in principe vennootschapsbelasting betalen (25% vanaf € 200.000 winst, daaronder 20%). De eerste mogelijkheid om aangifte te doen is per 1 januari 2017.

De voorbereiding is gaande sinds april 2015. Onderzocht is op welke wijze het waterschap kan voldoen aan de vereisten die voortvloeien uit de invoering van de Vennootschapsbelastingplicht voor overheden.

In 2015 is onderzocht welke activiteiten het waterschap verricht en hoe deze voor de vennootschapsbelastingplicht geduid moeten worden. Deze activiteiten zijn op voorstel van de Unie van Waterschappen geclusterd. Het is de bedoeling dat de vennootschapsbelastingplicht per activiteitencluster wordt beoordeeld. De financiële gevolgen zijn nog niet helemaal te duiden, het wachten is nog op de beoordeling van de belastingdienst.

Op dit moment gaan wij er van uit dat de invoering van de nieuwe regelgeving voor het waterschap niet of nauwelijks financiële consequenties met zich mee zal brengen. Wij volgen hierin de lijn die wordt voorgestaan door de Unie van Waterschappen.

De met de belastingdienst afgestemde werkwijze wordt in 2016 in de organisatie doorgevoerd.

G. Verbonden partijen

Bij de waterschappen is aandacht voor de governance van de verbonden partijen waaraan zij deelnemen. In navolging van een reeds van kracht zijnde wijziging van de verslaggevingsvoorschriften van gemeenten en provincies wordt er momenteel gewerkt aan een wijziging van de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoorden Waterschappen die gaat bepalen dat de waterschappen in hun uitvoeringsinformatie bij de begroting en de jaarverslaggeving meer informatie moeten opnemen in de lijst van verbonden partijen. De voorbereiding hiervan is in 2015 ter hand genomen.

De volgende van belang zijnde samenwerkingsverbanden zijn door het waterschap Noorderzijlvest aangegaan.

Gemeenschappelijke regeling met Hunze en Aa's

In de reglementen van Noorderzijlvest en die van Hunze en Aa's is bepaald dat het waterschap samenwerkt met een of meer andere waterschappen ten behoeve van een doelmatige uitoefening van grootschalige taakonderdelen en dat daartoe een regeling is aangegaan.

Tussen beide waterschappen is sinds 1 januari 2000 sprake van een samenwerking ten aanzien van een aantal benoemde activiteiten op het terrein van de afvalwaterinzameling, afvalwaterzuivering, ontwateren en verwerking van slib, laboratoriumwerkzaamheden, het sluiten van (dijk)coupures en de beheerkosten van het fonds oude leidingen. Hiertoe is een lichte gemeenschappelijke regeling aangegaan.

In 2010 is de gemeenschappelijke regeling herzien. Met ingang van 2011 wordt afgerekend op basis van vaste prijs/kwaliteitsafspraken. Eind 2012 is deze afspraak geëvalueerd. De algemene conclusie is dat de nieuwe afspraken hebben bijgedragen aan een betere verstandhouding en ze hebben een werkbare situatie opgeleverd waarin (financiële) verrassingen zijn beperkt.

Het aandeel van het waterschap Noorderzijlvest bedraagt 56%. Het aandeel is gedurende het boekjaar niet gewijzigd.

WaterKwaliteitsCentrum Holding B.V.

Op het gebied van de gezamenlijke laboratoriumwerkzaamheden is in 2014 onderzocht of deze werkzaamheden voor gezamenlijke rekening met meerdere partijen zouden kunnen gaan plaatsvinden.

In de loop van 2015 is besloten hieraan geen gevolg te geven, omdat dit niet tot financiële voordelen leidt ten opzichte van de huidige werkwijze.

De in dit verband op 17 december 2014 opgerichte WaterKwaliteitsCentrum Holding B.V., waarvan het waterschap Noorderzijlvest 25% van de aandelen bezit, wordt in 2016 ontbonden. Hiermee is reeds rekening gehouden in de jaarrekening.

Gemeenschappelijke regeling Hefpunt

Per 1 september 2007 is tussen de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's, evenals Wetterskip Fryslân een gemeenschappelijke regeling ingericht die is belast met de heffing en invordering van de waterschapsbelastingen.

Het waterschap Noorderzijlvest draagt voor 23,1% bij in de exploitatiekosten van Hefpunt. Het aandeel is per 1 januari 2015 gewijzigd (was 26%).

De onderlinge afspraken over de dienstverlening zijn in een Service Level Agreement (SLA) vastgelegd, die per 1 januari 2008 van kracht werd. Eind 2010 is, na evaluatie en aanpassing, de SLA opnieuw bestuurlijk vastgesteld en per 1 januari 2011 van kracht geworden.

In 2015 is de SLA opnieuw geëvalueerd en gewijzigd. Deze wordt met ingang van 1 januari 2016 van kracht.

Eén van de doelstellingen die ten grondslag liggen aan de oprichting van deze gemeenschappelijke regeling, betreft het verlagen van de perceptiekosten van de heffing en invordering van de waterschapslasten. Daarnaast is het borgen van de continuïteit en het verbeteren van de kwaliteit een belangrijk uitgangspunt. Dit alles is mogelijk door bundeling van kennis, kwaliteit en kwantiteit van deze drie waterschappen.

De strategie op de langere termijn is om uit te groeien tot een noordelijk belastingkantoor voor lokale overheden. Uit onderzoek door de Unie van Waterschappen is gebleken dat het grootste synergievoordeel behaald kan worden door middel van samenwerking met gemeenten (Bron: Unierapport 'Waterschappen zoeken fiscale partners'). Eind 2015 is de tweede fase van het onderzoek naar de samenwerking met onder andere de gemeente Groningen gestart. In 2016 wordt in dit kader een voorstel aan het algemeen bestuur gedaan. Mogelijk leidt dit tot een nieuw samenwerkingsorgaan.

Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis

Het Waterschapshuis is opgericht om, vooral op het gebied van Informatie- en Communicatietechnologie, producten te ontwikkelen die voorzien in een brede gezamenlijke behoefte, waarmee samenwerking wordt beoogd tussen waterschappen en andere overheden. Onder regie van het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening voor en naar burgers en bedrijven te verbeteren en om daarin een kostenbesparing op de ICT uitgaven te bewerkstelligen.

De gemeenschappelijke regeling is formeel per 1 juli 2010 in werking getreden. De overgang van alle producten van de stichting naar de GR heeft op 1 januari 2013 plaats gevonden. Begin 2015 is de organisatie van het Waterschapshuis aangepast. Hierbij is een onderscheid gecreëerd tussen de instandhouding van de organisatie en de dienstverlening aan de waterschappen met programma's en projecten. Alle waterschappen die aan het Waterschapshuis deelnemen, zijn als *eigenaar* verantwoordelijk voor de instandhouding van het Waterschapshuis. Alleen de waterschappen die ook aan een bepaald programma of project deelnemen dragen als *opdrachtgever* de kosten en risico's van dat programma of project.

Nederlandse Waterschapsbank N.V.

Hoofddoelstelling van de Nederlandse Waterschapsbank N.V. is het zo goed en goedkoop mogelijk financieren van de Nederlandse publieke sector. De bank streeft niet naar maximale winst, maar naar een bij het karakter van de bank passend optimaal resultaat.

Het waterschap Noorderzijlvest is eigenaar van ruim 2% van de aandelen. Het aandeel is gedurende het boekjaar niet gewijzigd.

N.V. Groninger Monumenten Fonds

De N.V. Groninger Monumenten Fonds is in 2003 door acht partijen opgericht met als doelstelling een wezenlijke bijdrage te zullen leveren aan het in standhouden en beheren van een deel van het cultureel erfgoed in de provincie Groningen. Het waterschap is eigenaar van ruim 9% van de aandelen. Het aandeel is gedurende het boekjaar niet gewijzigd.

Overige samenwerkingsverbanden

Daarnaast zijn nog enkele lichtere samenwerkingsverbanden aangegaan met andere overheden. Een voorbeeld is die voor de aanleg, het beheer, onderhoud en instandhouding van systemen voor de Individuele Behandeling van Afvalwater (IBA's).

Verder kan genoemd worden de beheerovereenkomst met betrekking tot zuiveringstechnische werken tussen het waterschap Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslân. Sinds het jaar 2000 zijn afspraken gemaakt over het beheer en de verdeling van kosten. De afspraken zijn in overeenstemming met de systematiek die het waterschap Noorderzijlvest in de Gemeenschappelijke Regeling met Hunze en Aa's is overeengekomen.

Tevens zijn gemeenten, waterschappen en waterbedrijven in Groningen en Noord-Drenthe meer gaan samenwerken in de waterketen. Doel is de riolering, waterzuivering en drinkwatervoorziening beter op elkaar af te stemmen en taken in gezamenlijkheid uit te voeren. In 2014 is een besluit genomen over deelname aan de regionaal opgestelde samenwerkingsovereenkomst Waterketen Groningen / Noord-Drenthe. In deze overeenkomst zijn afspraken gemaakt over projecten die op regionale schaal belegd en uitgevoerd moeten worden en wat de rol van de deelnemende partners hierin is.

Naast deze afspraken zijn er waterakkoorden vastgesteld met vijf samenwerkingsclusters. In deze clusters werken gemeenten, waterschap(pen) en drinkwaterbedrijven samen in projecten die aantoonbaar scoren op drie doelen: kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid. De uitvoering van alle projecten op regionaal niveau is belegd bij een aangestelde waterregisseur.

H. Bedrijfsvoering

Binnen het waterschap Noorderzijlvest bestaat een grote focus op de bedrijfsvoering, waarbij onder andere aandacht bestaat voor strategische projecten, het uitrollen van projectmatig werken door de gehele organisatie en het sturen op de naar programma's ingedeelde Perspectiefnota en Jaarplan. In deze paragraaf wordt kort stilgestaan bij een aantal bijzondere onderwerpen.

Bezetting en verzuim

Het ziekteverzuim over 2015 bedroeg op organisatieniveau 3 procent. Dit is iets lager dan in de voorgaande jaren; in 2014 3,9%; 2013 3,7% en in 2012 3,9%.

De formeel toegestane personeelsformatie bedroeg per 1 januari 2015 267,5 fte. Op 1 januari 2014 was dat nog 277,6 fte. Op 1 januari 2015 was de daadwerkelijke bezetting circa 273 fte. Op 31 december was de bezetting gedaald naar 271,4 fte. De boventallige werknemers zijn hierbij inbegrepen. De daling van de formatiebezetting komt voornamelijk doordat een aantal medewerkers met pensioen is gegaan en de functies niet meer zijn ingevuld.

Integriteit

Integriteit is een belangrijk aandachtspunt in de dagelijkse realiteit van ons waterschap. Deze aandacht komt naar voren in de HR gesprekscyclus. Daarnaast kennen wij binnen onze organisatie een vast aanspreekpunt voor het melden van ongewenst gedrag. In onze werkwijze binnen de diverse processen hebben wij controlemechanismen ingebed, waarmee wij integer gedrag kunnen monitoren. Hiermee perken wij het risico op oneigenlijk gebruik van goederen en middelen zo veel mogelijk in. Dit omdat wij te maken hebben met een werkomgeving waarbij autonomie in werk en handelen voorop kan staan.

Rechtmatigheid

Naast de controleverklaring met betrekking tot getrouwheid ontvangt het waterschap vanaf 2009 van de accountant tevens een verklaring met betrekking tot de financiële rechtmatigheid. Aan de voorkant van het inkoop- en aanbestedingsproces wordt veel aandacht besteed aan het rechtmatig handelen. Daarnaast vindt intern een toetsing plaats op (financieel) rechtmatig handelen en wel aan de hand van een intern controleprogramma. In programma 5 wordt nader gerapporteerd over het verloop in 2015.

I. EMU-saldo

Ter bescherming van de euro is in het "Stabiliteits- en groeipact" (SGP) van de Europese Unie onder andere vastgelegd dat:

- Het EMU-tekort van de overheid van een lidstaat niet meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Er is sprake van een EMU-tekort als de uitgaven van de overheid in een jaar de inkomsten overstijgen;
- De overheidsschuld niet meer dan 60% van het BBP mag bedragen.

Het gaat om totalen van de gehele overheid; dus ook van de decentrale overheden. De laatst gemaakte afspraken over de beheersing van het Nederlandse EMU-saldo zijn vastgelegd in de Bestuursafspraken 2011-2015 (Hoofdlijnenakkoord) van Rijk en decentrale overheden. Hierbij is tevens vastgelegd dat de nationale overheid in wetgeving afspraken met de decentrale overheden moet vastleggen over de gezamenlijke beheersing van het EMU-saldo.

De Wet Hof is op 1 januari 2014 van kracht geworden. De wet heeft veel aanleiding gegeven tot opmerkingen van met name decentrale overheden. De in Europees verband afgesproken methodiek om de EMU-saldo te meten (transactiestelsel; ESR, Europees Stelsel van Rekeningen) valt ongelukkig uit voor overheden met een baten-lasten-stelsel, zoals de Nederlandse lokale overheden. Met een sluitende exploitatierekening kunnen deze organisaties toch een redelijk groot EMU-tekort hebben. Dit laatste geldt zeker voor de waterschappen, omdat zij van jaar-op-jaar een investeringsvolume kennen dat aanzienlijk groter is dan het totaal van de afschrijvingen. Bij de waterschappen wordt het EMU-saldo voornamelijk bepaald door het verschil tussen de investeringsuitgaven en de afschrijvingen van hetzelfde jaar.

Het EMU-saldo wordt in de Wet Hof gezien als sturingsinstrument voor de decentrale overheden. De bijdrage aan het EMU-tekort wordt als verwijtbaar gezien met als consequenties dat er in de wet boetebedingen zijn opgenomen.

Er is sprake van een negatieve bijdrage van een organisatie indien in een jaar meer wordt uitgegeven dan ontvangen. Decentrale overheden, inclusief de waterschappen, worden voor 0,5% medeverantwoordelijk gesteld in 2015 voor het Nederlandse EMU-saldo. Iedere overheidsorganisatie heeft een bepaald EMU-tekort toegewezen (referentiewaarde) gekregen. Voor de waterschappen is macro een bedrag bepaald van € 438 miljoen. Per waterschap is dit vervolgens, op basis van de totale netto kosten, vertaald naar een individuele referentiewaarde. De individuele EMU-referentiewaarde voor de waterschappen – de verdeling van de 0,07% BBP over de individuele waterschappen – wordt door de Unie van Waterschappen berekend. Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een waterschap op basis van zijn begrotingstotaal in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De voor 2015 gehanteerde referentiewaarde voor Noorderzijlvest bedraagt € 8,9 miljoen.

De opbouw van het EMU-saldo is als volgt:

EMU-saldo (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
1. EMU-exploitatiesaldo	1.050	-297	-1.031
2. Invloed van investeringen			
Bruto investeringsuitgaven	-39.291	-37.062	-26.207
Investeringssubsidies en bijdragen	19.696	9.695	7.523
Verkoop van materiële en immateriële activa	46	-	57
Afschrijvingen	16.520	16.129	15.555
	-3.029	-11.238	-3.072
3. Invloed voorzieningen			
Toevoegingen aan de voorzieningen t.l.v. exploitatie	462	115	2.220
Onttrekkingen aan de voorzieningen t.b.v. exploitatie	-160	-	-198
Onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	--280	-193	-129
	22	-78	1.893
4. Deelnemingen en aandelen			
Boekwinst	-	-	-
Boekverlies	88	-	13
	88	-	13
Totaal EMU-saldo	-1.869	-11.613	-2.197

In de Jaarrekening bedraagt het EMU-saldo € -1,9 miljoen, in de begroting was € -11,6 miljoen opgenomen. Het verschil is ca. € 9,7 miljoen.

Dit wordt positief beïnvloed door:

- een positief EMU-exploitatiesaldo (€ 1,3 miljoen);
- hogere investeringssubsidies (€ 10,0 miljoen);
- hogere afschrijvingen (€ 0,5 miljoen);
- en verder hogere doteringen (€ 0,3 miljoen) aan de voorzieningen dan geraamd.

Dit wordt negatief beïnvloed door:

- hogere investeringsuitgaven (€ 2,2 miljoen);
- hogere onttrekkingen aan de voorzieningen dan geraamd (€ 0,1 miljoen) en
- een boekverlies (€ 0,1 miljoen).

Op grond van de Wet HOF behoort tot het EMU-saldo van een waterschap ook zijn aandelen in de EMU-saldi van de gemeenschappelijke regelingen waarin wordt deelgenomen. Dat betekent dat in principe in de jaarrekening 2015 in het gerealiseerde EMU-saldo van het waterschap ook aandelen van de gerealiseerde EMU-saldi van gemeenschappelijke regelingen zouden moeten worden opgenomen. Dit is in deze jaarrekening niet meegenomen, omdat de vaststelling van de jaarrekeningen van de twee betreffende gemeenschappelijke regelingen, te weten Hefpunt en het Waterschaphuis, nog niet heeft plaats gevonden.

J. Topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (de WNT) in werking getreden. De WNT kent een openbaarmakingsregime en een maximale bezoldigingsnorm. De algemene bezoldigingsnorm van de WNT bedraagt na indexering voor 2015: € 178.000. De WNT kent een overgangsrecht voor afspraken die zijn gemaakt vóór inwerkingtreding van de WNT.

Onder de WNT geldt een publicatieverplichting in de jaarrekening evenals een opgave daarvan bij de vakminister. In onderstaande tabel worden de bezoldigingen van de onder deze wet vallende (gewezen) topfunctionarissen weergegeven.

Voor waterschappen is als topfunctionaris de secretaris-directeur aangewezen.

Naam	Functie
Brenkman, W.	Secretaris-directeur

Voorts is bepaald dat van deze topfunctionarissen de bezoldiging openbaar moet worden gemaakt, zelfs wanneer, zoals in het geval van Noorderzijlvest, de bezoldiging ruim onder de WNT-norm uitkomt. In de tabel hieronder is de werkelijke bezoldiging gerelateerd aan het pro-rata WNT-normbedrag.

Bezoldiging top-functionarissen (bedragen x € 1.000)

Brenkman, W. (periode 1-jan-2015 t/m 31-dec-2015)		
Bezoldingscomponent	2015	WNT
Bruto beloning	140	-
Kostenvergoeding	1	-
Beloning betaalbaar op termijn	12	-
	153	178

Bezoldiging gewezen top-functionarissen (bedragen x € 1.000)

Naam	Datum beëindiging werkzaamheden als topfunctionaris	Voortzetting dienstverband na deze datum	Onderbouwing verrichte werkzaamheden voortgezet dienstverband	Loonbetaling na deze datum	Bedrag doorbetaalde bezoldiging
Tomson, A.	18-feb-13	Ja	Ja	Ja	148

Onder de publicatie-eisen van de WNT vallen de gegevens zoals die in onderstaande tabel zijn opgenomen.

Publicatie bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen (bedragen x € 1.000)

Onderwerp	Naam	Tomson, A.	Brenkman, W.
Functie		Algemene dienst	Secretaris-directeur
Duur dienstverband		1-jan t/m 31-dec	1-jan- t/m 31-dec
Omvang dienstverband		1 fte	1 fte
Beloning		125	131
Doorwerkgever betaalde SV premies		10	11
Belastbare kostenvergoeding		0	0
Voorzieningen betaalbaar op termijn		12	12
Beëindigingsuitkering		0	0
Jaar beëindiging		n.v.t.	n.v.t.
Motivering		Aanstelling	Aanstelling

Van niet-topfunctionarissen met een bezoldiging of ontslagvergoeding boven de norm, is in 2015 geen sprake geweest.

3. Jaarrekening 2015

Verslag verantwoording Financieel Beheer

In dit verslag wordt nader ingegaan op het rekeningresultaat. Tevens wordt een analyse gegeven van de belangrijkste afwijkingen tussen de Jaarrapportage en de Najaarsrapportage.

Rekeningresultaat

De Jaarrapportage 2015 sluit met een positief resultaat van € 1.050.000 na bestemming.

Bij de Najaarsrapportage 2015 werd uitgegaan van een verwacht negatief resultaat van € 146.000.

De mutaties op de primitieve begroting zijn, conform de vermelde onder- en overschrijdingen, opgenomen in een begrotingswijziging. Deze zijn door het algemeen bestuur vastgesteld in haar vergadering van 28 oktober 2015. De primitieve begroting werd hiermee met € 146.000 gewijzigd. De onderbouwing van het nadeel in de Najaarsrapportage is niet opnieuw in de Jaarrekening opgenomen.

Het voordeel ten opzichte van de primitieve begroting kan op hoofdlijnen als volgt worden verklaard:

Rekeningresultaat 2015 (bedragen x € 1.000)	Voordeel	Nadeel	Budgetresultaat 2015
Lasten			
Kapitaallasten	-	182	-182
Personeelslasten	403	-	403
Gebruiks- en verbruiksgoederen	-	73	-73
Energiekosten	273	-	273
Huren, pachten, rechten, verzekeringen en belastingen	29	-	29
Onderhoud door derden	-	327	-327
Diensten door derden en bijdragen aan derden	358	-	358
Toevoegingen aan voorzieningen	-	463	-463
Toevoegingen aan reserves	-	133	-133
Aandeel en doorberekende kosten	-	-	-
Afschrijving van boekverliezen	-	88	-88
Onvoorzien	10	-	10
Totaal lasten	1.073	1.266	-193
Baten			
Rentebaten	-	135	-135
Dividenden	133	-	133
Baten personeel	40	-	40
Opbrengst werken voor derden en eigendommen	1.272	-	1.272
Waterschapsbelastingen	-	43	-43
Bijdragen van derden	37	-	37
Onttrekkingen aan voorzieningen	248	-	248
Onttrekkingen aan reserves	227	-	227
Doorberekeningen aan investeringen	-	536	-536
Totaal baten	1.957	714	1.243
Totaal baten en lasten	3.030	1.980	1.050

Het verschil met de Najaarsrapportage 2015 ad € 1,2 miljoen kan als volgt globaal worden verklaard:

Rekeningresultaat 2015 (bedragen x € 1.000)	Voordeel	Nadeel	Budgetresultaat 2015
Lasten			
Kapitaallasten	-	97	-97
Personeelslasten	73	-	73
Gebruiks- en verbruiksgoederen	809	-	809
Energiekosten	74	-	74
Huren, pachten, rechten, verzekeringen en belastingen	-	10	-10
Onderhoud door derden	-	295	-295
Diensten door derden en bijdragen aan derden	751	-	751
Toevoegingen aan voorzieningen	-	463	-463
Toevoegingen aan reserves	-	2	-2
Aandeel en doorberekende kosten	-	-	-
Afschrijving van boekverliezen	-	88	-88
Onvoorzien	10	-	10
Totaal lasten	1.717	955	762
Baten			
Rentebaten	-	136	-136
Dividenden	2	-	2
Baten personeel	190	-	190
Opbrengst werken voor derden en eigendommen	231	-	231
Waterschapsbelastingen	80	-	80
Bijdragen van derden	27	-	27
Onttrekkingen aan voorzieningen	248	-	248
Onttrekkingen aan reserves	88	-	88
Doorberekeningen aan investeringen	-	296	-296
Totaal baten	866	432	434
Totaal baten en lasten	2.583	1.387	1.196

In hoofdstuk 2. "Analyse verschillen tussen Jaarrapportage en Najaarsrapportage" vindt een nadere analyse van de verschillen tussen Jaarrapportage en Najaarsrapportage plaats.

Opbouw van het resultaat 2015

Opbouw van het resultaat 2015 (bedragen x € 1.000)	Watersysteem beheer	Zuiverings- beheer	Totaal
Resultaat voor bestemming	36	623	659
Toevoeging aan algemene reserve	-	-	-
Toevoeging aan bestemmingsreserve	-	-133	-133
Bijdrage uit algemene reserve	257	-	257
Bijdrage uit bestemmingsreserves			
Gemaal de Slokkert	39	-	39
Onderhoud kunstwerken	7	-	7
Muskusrattenbestrijding	100	-	100
Reserve beheer oude leidingen	-	121	121
Totaal bijdrage uit bestemmingsreserves	146	121	267
Nog te bestemmen resultaat 2015	439	611	1.050

Bestemming van het resultaat 2015

Het algemeen bestuur geeft een bestemming aan het rekeningresultaat 2015. In afwachting van de besluitvorming is het resultaat ad € 1.050.000 afzonderlijk op de balans opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen.

Het waterschap heeft twee bestemmingsreserves die op het noodzakelijke prijspeil worden gehouden door middel van het toevoegen van rente. Het betreft de reserves Baggeren Overdiepte Hoendiep en Gemaal De Slokkert. Rentetoevoegingen aan reserves vinden via de resultaatbestemming (indirect) plaats.

Voorstel bestemming resultaat 2015 (bedragen x € 1.000)	Watersysteem beheer	Zuiverings- beheer	Totaal
Betreft:			
Rentetoevoeging bestemmingsreserve baggeren overdiepte Hoendiep	8	-	8
Rentetoevoeging bestemmingsreserve De Slokkert	18	-	18
Algemene reserve (per saldo)	413	611	1.024
Totaal	439	611	1.050

Structurele effecten

Bij de analyse van de resultaten van de Jaarrapportage 2015 is gekeken naar mogelijke structurele effecten. Bij het opstellen van de Perspectiefnota 2017 tot en met 2020 wordt rekening gehouden met de uitkomsten van de Jaarrapportage.

Analyse verschillen tussen Jaarrapportage en Najaarsrapportage

De Jaarrapportage sluit met een positief resultaat van € 1.050.000. In de Najaarsrapportage werd uitgegaan van een negatief resultaat van € 146.000.

Lasten en -batensoorten (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Lasten				
Kapitaallasten	22.152	22.055	21.969	21.523
Personeelkosten	20.900	20.973	21.303	21.063
Gebriiks- en verbruiksgoederen	5.488	6.296	5.415	5.438
Energiekosten	3.290	3.364	3.563	3.257
Huren, pachten, rechten, verzekeringen en belastingen	1.130	1.120	1.160	1.013
Onderhoud door derden	6.916	6.621	6.589	6.672
Diensten door derden en bijdragen aan derden	12.687	13.438	13.045	13.463
Toevoegingen aan voorzieningen	463	-	-	2.220
Toevoegingen aan reserves	133	131	-	111
Aandeel en doorberekende kosten	-	-	-	-
Afschrijving van boekverliezen	88	-	-	13
Onvoorzien	-	10	10	-
Totaal lasten	73.247	74.008	73.054	74.773
Baten				
Rentebaten	379	515	515	422
Dividenden	133	131	-	111
Baten personeel	664	474	624	740
Opbrengst werken voor derden en eigendommen	13.462	13.231	12.191	13.267
Waterschapsbelastingen	57.110	57.030	57.152	56.305
Bijdragen van derden	263	236	226	271
Onttrekkingen aan voorzieningen	440	192	192	328
Onttrekkingen aan reserves	524	436	297	916
Doorberekeningen aan investeringen	1.322	1.618	1.857	1.382
Totaal baten	74.297	73.862	73.054	73.742
Saldo van baten en lasten	1.050	-146	-	-1.031

In de kolom Begroting 2015 na begrotingswijziging staan de begrotingscijfers inclusief de wijzigingen uit de Najaarsrapportage 2015. Deze wijzigingen zijn tot stand gekomen na analyse per programma. De Najaarsrapportage is in de vergadering van het algemeen bestuur op 28 oktober 2015 vastgesteld.

Onderstaand wordt op kosten- en opbrengstsoort een nadere analyse gegeven. In de analyse worden enkele kosten- c.q. opbrengstsoorten samengevoegd.

Lasten

Kapitaallasten (N € 97.000)

Rentebaten (N € 136.000)

Kapitaallasten en rentebaten (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Lasten				
Rente	5.628	5.850	5.840	5.967
Afschrijving van activa	16.524	16.205	16.129	15.554
Totaal lasten	22.152	22.055	21.969	21.523
Baten				
Rentebaten	379	515	515	422
Totaal baten	379	515	515	422
Saldo baten en lasten	21.773	21.540	21.454	21.101

a. Rentelasten (V € 222.000)

Dit betreft de aan de activa toegerekende omslagrente. Deze bestaat grotendeels uit externe rente (ca. € 5,3 miljoen) en heeft betrekking op aangegane langlopende geldleningen alsmede rente van in rekening-courant opgenomen gelden. Het restbedrag (€ 0,3 miljoen) heeft betrekking op interne rente, zijnde de berekende rente over de eigen financieringsmiddelen.

De rentelasten over 2015 wijken in gunstige zin 3,8% af ten opzichte van de najaarsrapportage. In de begroting is, op basis van de in het verleden afgesloten geldleningen en gebruik makend van de eigen financieringsmiddelen, het rentepercentage (omslagpercentage) voor reeds gedane investeringen berekend op 2,91. Het werkelijke percentage komt uit op 2,83.

Verder is er een voordeel gerealiseerd door het afsluiten van een lening tegen een rentepercentage van 0,88 (in de begroting was gerekend met 1,0%) en door gebruik te maken van kasgeldleningen tegen zeer lage tot zelfs negatieve rentepercentages.

b. Afschrijving van activa (N € 319.000)

De afschrijvingslasten zijn can € 0,3 miljoen hoger uitgevallen ten opzichte van de najaarsrapportage. Dit wordt veroorzaakt door een boekverlies op geamoveerde activa (tractie). Verder is sprake van een correctie op de boekwaarde van het in 2013 gerealiseerde project Vierhuizergat en een correctie op de boekwaarde van het in 2014 gerealiseerde project beekherstel Peizerdiepsysteem.

c. Rentebaten (N € 136.000)

Dit betreft hoofdzakelijk interne rente, namelijk de berekende bespaarde rente over het eigen vermogen en de voorzieningen. Deze rente is lager uitgevallen dan geraamd. De rente over het eigen vermogen wordt niet toegevoegd aan de reserves.

Personeelslasten (V € 73.000)

Personeelsbaten (V € 190.000)

Personeelslasten en -baten (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Lasten				
Salariskosten en sociale lasten	18.691	18.836	18.918	19.078
Personeel van derden	875	710	650	813
Overige personeelslasten	1.334	1.427	1.736	1.172
Totaal lasten	20.900	20.973	21.304	21.063
Baten				
Baten personeel	664	474	624	740
Totaal baten	664	474	624	740
Saldo baten en lasten	20.236	20.499	20.680	20.323

a. Salarissen en sociale lasten

Deze post beslaat de salariskosten en sociale lasten van het personeel in loondienst alsmede de uitkeringen aan voormalig personeel en bestuur. Deze post is ruim € 0,1 miljoen lager dan geraamd. Dit wordt met name veroorzaakt door een lagere afdracht aan sociale lasten (pensioenpremies) dan geraamd.

b. Personeel van derden

Deze post heeft betrekking op vervanging wegens langdurig zieken en zwangeren, inhuur van derden op vacatureruimte en inhuur van derden wegens extra werkzaamheden.

De post laat een overschrijding zien van € 165.000. Dit wordt veroorzaakt door meer inzet van extern personeel dan gepland (nadeel € 125.000) en meer inzet wegens vervanging voor langdurig zieken en/of zwangeren (nadeel € 40.000).

c. Overige personeelslasten

Ten opzichte van de najaarsrapportage laat deze post een voordeel zien van ruim € 0,1 miljoen. Deze post heeft met name betrekking op een verlaging van de kosten voor reis- en verblijfkosten dienststreizen (€ 60.000) en lagere arbo-kosten (€ 40.000).

d. Personeelsbaten

De baten hebben betrekking op opbrengsten als gevolg van uitgeleend personeel en/of inzet op door derden gesubsidieerde projecten in 2015. De baten vallen ten opzichte van de najaarsrapportage € 190.000 gunstiger uit.

e. Per saldo

De formeel toegestane personeelsformatie bedroeg per 1 januari 2015 267,5 fte. In het Jaarplan 2015 is uitgegaan van een personeelsformatie per 1 januari 2015 van 273 fte. Op 31 december 2015 bedroeg de werkelijke bezetting 271,4 fte. Dit is inclusief de boventallige medewerkers. Per saldo laten de personeelslasten ten opzichte van de najaarsrapportage een voordeel zien van € 263.000. Ten opzichte van de primitieve begroting is het verschil per saldo € 444.000 (voordeel).

Gebruiks- en verbruiksgoederen (V € 809.000)

Gebruiks- en verbruiksgoederen (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Lasten				
Gebruiks- en verbruiksgoederen	5.488	6.297	5.415	5.438
Totaal lasten	5.488	6.297	5.415	5.438

In de najaarsrapportage zijn de lasten van de gebruiksgoederen met € 0,7 miljoen naar boven bijgesteld. Dit had met name te maken met de kosten voor kaartmateriaal bij Hefpunt (€ 0,6 miljoen). Deze kosten waren in het jaarplan opgenomen onder de post diensten door derden. Tevens zijn de kosten voor (kleinere) aanschaffingen gereedschappen/apparatuur verhoogd (€ 0,1 miljoen).

De kosten voor verbruiksgoederen zijn in de najaarsrapportage eveneens verhoogd (€ 0,2 miljoen), alsmede de post aankoop onderhoudsmaterialen (€ 0,2 miljoen) en diverse kleinere kostenposten (€ 0,1 miljoen).

Einde boekjaar wordt een voordeel ten opzichte van de begroting na wijziging zichtbaar van € 0,8 miljoen. Dit vindt zijn oorzaak op hoofdlijnen in een besparing op de post chemicaliën (€ 0,4 miljoen), de kosten voor aankoop onderhoudsmateriaal (€ 0,2 miljoen). Verder werd minder uitgegeven aan computeronderdelen en software (€ 0,1 miljoen) en aan kantinebenodigdheden (€ 0,1 miljoen).

Energiekosten (V € 74.000)

Energie en water (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Lasten				
Energie en water	3.290	3.364	3.563	3.257
Totaal lasten	3.290	3.364	3.563	3.257

In de najaarsrapportage waren de energiekosten naar beneden bijgesteld met € 0,2 miljoen. Per ultimo boekjaar leveren deze kosten nog eens een voordeel op van € 74.000. Enerzijds zijn de brandstofkosten en de kosten voor dieselolie op de gemalen hoger uitgevallen (ca. € 150.000).

Anderzijds vallen de energiekosten gunstiger uit (€ 230.000), met name op de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Door slim in te kopen (samen met andere waterschappen) worden de kosten van energie op een stabiel peil gehouden. In 2015 zijn op nagenoeg alle daarvoor in aanmerking komende aansluitingen slimme meters geplaatst, een nieuwe generatie van de digitale meter, die de meterstanden automatisch door kan geven.

Huren, pachten, rechten, verzekeringen en belastingen (N € 10.000)

Huren, pachten, rechten, verzekeringen en belasting (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Lasten				
Huren, pachten en rechten	632	662	707	554
Verzekeringen	319	296	292	263
Belastingen	179	162	161	196
Totaal lasten	1.130	1.120	1.160	1.013

De post laat een gering nadeel zien. Enerzijds betreft het een besparing op de huur- en leasekosten. Anderzijds zijn de verzekeringspremies op de bouw- en montageverzekering iets gestegen alsmede de motorrijtuigenbelasting.

Onderhoud door derden (N € 295.000)

Onderhoud door derden (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Lasten				
Onderhoud door derden	6.916	6.621	6.589	6.672
Totaal lasten	6.916	6.621	6.589	6.672

Bij de najaarsrapportage is deze post licht naar boven bijgesteld. Enerzijds is er sprake van een verschuiving van een budget automatisering naar de post overige diensten door derden (€ 0,3 miljoen), anderzijds is het budget verhoogd wegens het plaatsen van een pomp in het kader van een onderhoudsprogramma bij de Drie Delfzijlen (€ 0,2 miljoen). Deze kosten worden volledig vergoed in het kader van de bodemdaling (zie baten). Tevens is de post voor de muskusrattenbestrijding opgehoogd (€ 0,1 miljoen).

Einde boekjaar wordt een nadeel van bijna € 0,3 miljoen zichtbaar ten opzichte van de begroting na wijziging. In overleg met de gemeente heeft een boring bij een persleiding plaats gevonden (€ 0,3 miljoen). Deze kosten zijn volledig vergoed en verantwoord onder de baten. Het onderhoud aan de WKK-installatie viel ca. € 0,1 miljoen hoger uit dan verwacht.

Overige diensten door derden/bijdragen aan derden (V € 751.000)

Diensten en bijdragen derden (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Lasten				
Overige diensten door derden/bijdragen aan derden	12.687	13.438	13.045	13.463
Totaal lasten	12.687	13.438	13.045	13.463

In de najaarsrapportage is de post overige diensten door derden / bijdragen aan derden met € 0,4 miljoen opgehoogd. Het budget automatisering (€ 0,3 miljoen) is hier opgenomen, extra kosten wegens calamiteiten (€ 0,3 miljoen). Hier diende met name onverwacht groot onderhoud gepleegd te worden aan de filterpersen. Verder is sprake van extra kosten voor het zuiveren van afvalwater en het beheer en de verwerking van zuiveringsslib (€ 0,3 miljoen) en laboratoriumkosten (€ 0,1 miljoen). Hiertegenover staat dat er meer opbrengsten gegenereerd worden (slibverwerking voor derden en een hogere bijdrage uit de gemeenschappelijke regelingen op het gebied van zuiveren). Het budget voor kaartmateriaal bij Hefpunt is verplaatst naar de post gebruiksgoederen (€ -0,6 miljoen).

Einde boekjaar wordt een voordeel zichtbaar van ruim € 0,7 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door de post slibverwerking voor derden (€ 0,4 miljoen), lagere vergoedingen voor grondverwerking en oogstderving (€ 0,2 miljoen) en een voordeel op de exploitatiekosten van Hefpunt (€ 0,1 miljoen).

Toevoegingen aan voorzieningen (N € 462.000)

Toevoegingen aan voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Lasten				
Toevoeging pensioen- en wachtgelden bestuur	81	-	-	443
Toevoeging voorziening personeel	5	-	-	15
Toevoeging voorziening W.W.-rechten voormalig personeel	313	-	-	152
Toevoeging voorziening uitkering jubileum huidig personeel 25 en 40 jaar	63	-	-	360
Toevoeging voorziening arrest Natuur	-	-	-	1.250
Totaal lasten	462	-	-	2.220

De toevoeging aan de voorziening pensioen- en wachtgelden heeft betrekking op het dagelijks bestuur en bestaat uit rentetoevoeging. De toevoeging aan de voorziening personeel heeft eveneens betrekking op rentetoevoeging.

De toevoeging aan de voorziening W.W.-rechten voormalig personeel betreft een dotatie en brengt deze voorziening op het gewenste niveau.

De toevoeging aan de voorziening uitkering jubileum huidig personeel 25 en 40 jaar betreft eveneens een dotatie en brengt deze voorziening op het gewenste niveau.

Toevoegingen aan reserves (N € 2.000)

Toevoegingen aan reserves (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Lasten				
Toevoeging Algemene Reserve zuiveren	-	-	-	-
Toevoeging Algemene Reserve watersystemen	-	-	-	-
Toevoeging Bestemmingsreserve Beheer oude leidingen	133	131	-	111
Totaal lasten	133	131	-	111

De toevoeging aan de reserve beheer oude leidingen heeft betrekking op uitgekeerd dividend en de teruggave van dividendbelasting.

Afschrijving van boekverliezen en onvoorzien (N € 78.000)

Afschrijving van boekverliezen en onvoorzien (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Lasten				
Afschrijving van boekverliezen	88	-	-	13
Onvoorzien	-	10	10	-
Totaal lasten	88	10	10	13

De post afschrijving van boekverliezen betreft de waardevermindering per ultimo boekjaar van één van de twee beleggingen, waarin de gelden van het fonds oude leidingen (grotendeels) zijn ondergebracht.

Anwending uit de post onvoorzien heeft in 2015 niet plaatsgevonden.

Baten

Rentebaten (N € 136.000)

Dit resultaat is toegelicht bij de post kapitaallasten.

Dividenden (N € 2.000)

Dividenden (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Baten				
Dividenden	133	131	-	111
Totaal baten	133	131	-	111

Dit betreft de dividenduitkering en teruggave van de dividendbelasting van de beleggingsmaatschappij waarin de gelden van het fonds oude leidingen (deels) zijn ondergebracht.

Baten personeel (V € 190.000)

Deze post wordt toegelicht bij de post personeelslasten.

Opbrengst werken voor derden en eigendommen (V € 231.000)

Werken voor derden en eigendommen (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Baten				
Opbrengst werken voor derden	13.413	13.183	12.143	13.220
Opbrengst eigendommen	49	48	48	47
Totaal baten	13.462	13.231	12.191	13.267

In de najaarsrapportage was dit budget opgehoogd met ca. € 1,0 miljoen als gevolg van een verwachte stijging van de baten voor bijdragen van derden in gemeenschappelijke regelingen (€ 0,3 miljoen), per as aangevoegd slib (€ 0,3 miljoen), een vergoeding voor het plaatsen van een pomp bij de Drie Delfzijlen (€ 0,2 miljoen), een nagekomen bate voor het gemaal Langma (€ 35.000), een bijdrage (provincie Groningen) in het project herinrichting Fivelplas (€ 32.000) en overige baten bodemdalingsgemalen (€ 50.000).

Einde boekjaar wordt een voordeel ten opzichte van de najaarsrapportage zichtbaar van ruim € 0,2 miljoen. Enerzijds is er sprake van een vergoeding van de gemeente wegens een boring bij een persleiding (€ 0,3 miljoen), is er extra subsidie ontvangen voor uitgevoerde projecten (€ 0,2 miljoen) en is een hogere bijdrage ontvangen voor baggerwerkzaamheden (€ 0,4 miljoen). Anderzijds zijn er lagere baten ontstaan voor bodemdalingsobjecten (€ 0,2 miljoen), wegens teveel in rekening gebrachte oppompkosten (€ 0,4 miljoen) en enkele kleinere posten (€ 0,1 miljoen).

Waterschapsbelastingen (V € 80.000)

Waterschapsbelasting (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Verskil met gew. begroting
Categorie				
Omslag gebouwd - buitendijks	89	90	90	-1
Omslag gebouwd - binnendijks	18.277	18.229	18.052	47
Omslag ongebouwd - buitendijks	7	8	8	-1
Omslag ongebouwd - binnendijks	5.202	5.210	5.383	-8
Omslag ongebouwd - wegen	504	501	574	3
Omslag natuur	78	77	63	1
Ingezetenenomslag	7.823	7.947	7.895	-124
Verontreinigingsheffing woningen	204	205	205	-1
Verontreinigingsheffing bedrijven	145	130	126	15
Zuiveringsheffing woningen	19.782	19.921	3.648	-139
Zuiveringsheffing bedrijven	4.999	4.710	21.108	288
Totale belastingopbrengst	57.110	57.030	57.152	80

Waterschapsbelasting verdeeld naar kostendragers (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Vershil met gew. begroting
Watersysteembeheer				
Omslagen en verontreinigingsheffing	33.170	33.046	32.914	125
Kwijtscheldingen	-641	-488	-488	-153
Oninbare baten	-206	-160	-30	-46
Invorderingsrente / Vervolgingskosten	5	-	-	5
Overige	-	-	-	-
Totaal Watersysteembeheer	32.328	32.398	32.396	-69
Zuiveringsbeheer				
Zuiveringsheffing	26.405	26.494	26.088	-89
Kwijtscheldingen	-1.375	-1.612	-1.312	237
Oninbare baten	-254	-250	-20	-4
Overige	5	-	-	5
Totaal Zuiveringsbeheer	24.782	24.632	24.756	149
Totaal opbrengsten waterschapsbelasting	57.110	57.030	57.152	80

Vershil waterschapsbelasting t.o.v. aangepaste begroting verdeeld naar 2015 en voorgaande jaren (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	2014 en vorige jaren	Totaal
Baten			
Omslag gebouwd - buitendijks	1	-2	-1
Omslag gebouwd - binnendijks	105	-23	82
Omslag ongebouwd - buitendijks	-1	-	-1
Omslag ongebouwd - binnendijks	-	3	3
Omslag ongebouwd - wegen	3	-	3
Omslag natuur	1	-	1
Ingezetenenomslag	25	-1	24
Verontreinigingsheffing woningen	-2	1	-1
Verontreinigingsheffing bedrijven	4	11	15
Zuiveringsheffing woningen	-128	-248	-376
Zuiveringsheffing bedrijven	139	153	292
Totale baten	147	-106	41
Kwijtscheldingen / afkoop incassorisico / oninbaar	39	-	39
Totaal verschil t.o.v. begroting	186	-106	80

Bij de najaarsrapportage zijn de belastingopbrengsten per saldo naar beneden bijgesteld met € 122.000. Ten opzichte van de najaarsrapportage laat het resultaat uiteindelijk een voordeel zien van € 80.000.

Per ultimo boekjaar wordt de voorziening voor dubieuze belastingdebiteuren opnieuw vastgesteld. Dit heeft geleid tot een dotatie van € 460.000. Er is een bedrag van € 254.000 ten laste gebracht van de opbrengst zuiveringsheffing en € 206.000 ten laste van omslag gebouwd en ongebouwd.

Bij de begroting 2015 was het bedrag voor kwijtschelding geraamd op € 1,8 miljoen. In het najaar was de verwachting dat dit bedrag zou stijgen naar € 2,1 miljoen. Uiteindelijk is voor een bedrag van ruim € 2,0 miljoen kwijtgescholden. Dit is gelijk aan voorgaand jaar (2013: 1,8 miljoen; 2012: 1,6 miljoen; 2011: € 1,6 miljoen; 2010: € 1,6 miljoen; 2009 € 1,6 miljoen).

Bij de begroting 2015 was rekening gehouden met een oninbaar bedrag van € 50.000. In het najaar was de verwachting dat dit bedrag zou stijgen naar € 410.000. Uiteindelijk is gestegen tot € 460.000. Dit is gelijk aan voorgaand jaar (2013: € 0,3 miljoen). De post oninbaar loopt via een voorziening op de balans. De benodigde stand per ultimo 2015 bedraagt € 396.000.

Bijdragen van derden (V € 27.000)

Bijdragen van derden (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Baten				
Bijdragen van derden	263	236	226	271
Totaal baten	263	236	226	271

In de najaarsrapportage was dit budget enigszins opgehoogd in verband met uitgekeerde schades door de verzekeringsmaatschappij. De baten komen per saldo uiteindelijk iets hoger uit.

Onttrekkingen aan voorzieningen (V € 248.000)

Onttrekkingen aan voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Verschil
Baten			
<u>Bestuur</u>			
Uitkeringen pensioen / wachtgeld voormalig bestuur	91	192	-101
Vrijval agv actuariële berekening ultimo boekjaar	152	-	152
<u>Personeel</u>			
Onttrekking salaris voormalig personeel	38	-	38
Onttrekking rechten jubileum 25 en 40 jaar	55	-	55
Vrijval agv actuariële berekening ultimo boekjaar	9	-	9
Onttrekking WW-rechten voormalig personeel	95	-	95
Totaal baten	440	192	248

De voorzieningen hebben betrekking op het voormalig en huidig bestuur van het waterschap c.q. de rechtsvoorgangers en personeel. In 2015 is er € 91.000 onttrokken voor pensioenen/wachtgelden (voormalig) bestuur en € 38.000 voor (voormalig) personeel. Actuariële herberekening per ultimo boekjaar leidt voor de voorziening bestuur tot een vrijval van € 152.000. Voor de voorziening personeel bedraagt dit € 9.000.

Onttrekkingen aan reserves (V € 88.000)

Onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Vershil
Baten			
Onttrekkingen Algemene reserve			
Watersysteembeheer	257	257	-
Zuiveringsbeheer	-	-	-
Totaal onttrekkingen Algemene reserve	257	257	-
Onttrekkingen bestemmingsreserves Watersysteembeheer			
Projecten integraal waterbeheer	-	-	-
Waterberging Electraboezem	-	-	-
Baggeren overdiepte Hoendiep	-	-	-
Gemaal De Slokkert	39	39	-
Gemaal De Lieuw/Eemshaven	-	-	-
FES-gelden waterbodemsanering	-	-	-
Onderhoud kunstwerken	8	8	-
Muskusrattenbestrijding	100	100	-
Onderhoudsbaggeren in stedelijk gebied	-	-	-
Totaal onttrekkingen bestemmingsreserves Watersysteembeheer	147	147	-
Onttrekkingen bestemmingsreserves Zuiveringsbeheer			
Onderhoud kunstwerken	-	-	-
Beheer oude leidingen	120	32	88
Totaal onttrekkingen bestemmingsreserves Zuiveringsbeheer	120	32	88
Totaal baten	524	436	88

Een nadere toelichting op de onttrekkingen aan de reserves:

a. Algemene reserves

Ter dekking van de kosten van de kosten van versneld afschrijven van de bijdragen HWBP 2011 is, conform Jaarplan 2015, aan de algemene reserve watersysteembeheer € 257.000 onttrokken.

b. Projecten integraal waterbeheer

Op deze reserve hebben zich in 2015 geen onttrekkingen voorgedaan.

c. Waterberging Electraboezem

Op deze reserve hebben zich in 2015 geen onttrekkingen voorgedaan.

d. Baggeren overdiepte Hoendiep

Op deze reserve hebben zich in 2015 geen onttrekkingen voorgedaan.

e. Gemaal De Slokkert

Voor het gemaal De Slokkert wordt jaarlijks, conform begroting, een bedrag van € 39.000 aangewend voor de exploitatiekosten van dit gemaal.

f. Gemaal De Lieuw/Eemshaven

Op deze reserve hebben zich in 2015 geen onttrekkingen voorgedaan.

g. FES-gelden waterbodemsanering

Op deze reserve hebben zich in 2015 geen onttrekkingen voorgedaan.

h. Onderhoud kunstwerken watersysteembeheer

Conform besluitvorming (najaarsrapportage) is een bedrag van ca. € 8.000,- aangewend voor exploitatiekosten (CE-markering) van een kunstwerk.

i. Muskusrattenbestrijding

Conform besluitvorming (najaarsrapportage) is een bedrag van € 100.000 aangewend. Dit in verband met extra inzet tijdens de speurperiode.

- j. Onderhoudsbaggeren in stedelijk gebied
Op deze reserve hebben zich in 2015 geen onttrekkingen voorgedaan.
- k. Onderhoud kunstwerken zuiveringsbeheer
Op deze reserve hebben zich in 2015 geen onttrekkingen voorgedaan.
- l. Beheer oude leidingen
Conform besluitvorming (najaarsrapportage) is een bedrag van € 33.000 aangewend voor exploitatiekosten (uitgevoerde werkzaamheden) van oude leidingen. Wegens afschrijving van een boekverlies op een van de beleggingen is eveneens een bedrag van € 88.000 onttrokken aan deze reserve.

Doorberekeningen aan investeringen (N € 296.000)

Doorberekeningen aan investeringen (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Baten				
Doorberekeningen aan investeringen	1.322	1.618	1.857	1.382
Totaal baten	1.322	1.618	1.857	1.382

De doorberekeningen aan investeringen hebben betrekking op:

- verzekeringspremies ten behoeve van projecten (€ 80.000); een voordeel van € 9.000 ten opzichte van de begroting na wijziging;
- doorberekening van uren die besteed zijn aan de als vervaardigingsprojecten aangemerkte investeringen (€ 733.000). Dit is € 338.000 lager dan begroot, als gevolg van minder inzet op technische vervaardigingsprojecten dan verwacht. Er zijn meer uren besteed aan projecten, waarvan de uren niet worden geactiveerd, zoals Cados (onderzoek en ontwikkeling) en projecten waarbij de uren (deels) worden vergoed door derden, zoals aanpak Eemskanaal, dijkversterking Eemshaven-Delfzijl en damwanden Woltersum-Bronssluis.
- doorberekening van de rente aan de als vervaardigingsprojecten aangemerkte investeringen. De toegerekende rente bedraagt € 509.000. Dit is € 33.000 hoger dan geraamd.

In het door het algemeen bestuur in 2008 vastgestelde besluit 'Beleidsregels waardering en afschrijving van vaste activa 2009', als verdere uitwerking en detaillering van artikel 13 van de nieuwe Verordening ex artikel 108 van de Waterschapswet, zijn de beleidsregels vastgelegd. Verder wordt verwezen naar het besluit van het algemeen bestuur van 6 maart 2013, waarin de rekening-courantrente is gewijzigd in omslagrente.

2.1 De exploitatierekening naar programma's

De exploitatierekening naar programma's bevat de gerealiseerde netto kosten van de programma's.

Het totaaloverzicht van de programma's ziet er als volgt uit:

in € 1.000	Lasten							Baten			Resultaat
	Kapitaal lasten	Personeels lasten	Goederen & diensten	Toev.Res. & Voorz.	Afschr.boek verliezen	Onvoorzien	Totaal lasten	Waterschaps belasting	Overige	Totaal baten	
Jaarrapportage 2015	22.152	20.900	29.511	596	88	-	73.247	57.110	17.187	74.297	1.050
Jaarplan 2015 na wijz.	22.055	20.973	30.839	131	-	10	74.008	57.030	16.832	73.862	-146
Jaarplan 2015	21.969	21.303	29.772	-	-	10	73.054	57.152	15.902	73.054	-
Jaarrapportage 2014	21.523	20.323	29.843	2.332	13	-	74.033	56.305	16.697	73.002	-1.031
in € 1.000	Investerings										
	Bruto	Subsidie	Bijdr.Res	Netto							
Jaarrapportage 2015	38.079	19.696	363	18.020							
Jaarplan 2015 na wijz.	41.737	22.830	310	18.597							
Jaarplan 2015	35.285	9.695	-	25.590							
Jaarrapportage 2014	24.881	7.523	498	16.860							

Kostensoorten per programma (bedragen x € 1.000)	Lasten							Baten	Resultaat
	Kapitaal lasten	Personeels lasten	Goederen & diensten	Toev.Res.& Voorz.	Afschr.boek verliezen	Onvoorzien	Totaal lasten		
P1 - Waterveiligheid en rampenbestrijding	2.764	2.649	961	-	-	-	6.374	684	5.690
P2 - Voldoende en gezond water	6.456	5.159	6.766	-	-	-	18.380	2.387	15.993
P3 - Gezuiverd water	10.089	3.126	14.008	-	-	-	27.223	11.822	15.401
P4 - Water en maatschappij	1.468	3.076	1.487	463	-	-	6.493	1.006	5.487
P5 - Bedrijfsvoering	1.375	6.890	6.290	-	88	-	14.644	764	13.880
Belastingopbrengsten							-	57.110	-57.110
Resultaat voor bestemming	22.152	20.900	29.511	463	88	-	73.114	73.773	659
Toevoegingen aan bestemmingsreserves				133			133	-	133
Toevoegingen aan algemene reserves							-	-	-
Bijdragen uit bestemmingsreserves							-	267	267
Bijdragen uit algemene reserves							-	257	257
Mutatie op reserves				133			133	524	391
Resultaat nog te bestemmen	22.152	20.900	29.511	596	88	-	73.247	74.297	1.050

In het Jaarverslag onder hoofdstuk 1.1 Programmaverantwoording wordt een toelichting gegeven op bovenstaande cijfers. Aanvullend worden in hoofdstuk 2 onder 'Analyse verschillen tussen Jaarrapportage en Najaarsrapportage' de verschillen op de onderscheiden lasten en baten nader uitgewerkt.

2.2 De exploitatierekening naar kostendragers en de toelichting

De exploitatierekening naar kostendragers geeft per kostensoort de gerealiseerde netto-kosten en opbrengsten weer.

Per 1 januari 2009 vereiste de stelselwijziging (als gevolg van de nieuwe Waterschapswet) een aangepaste interne kostentoerekening systematiek. Als uitgangspunt is de in 2003 bestuurlijk vastgestelde notitie ter financiering per beleidsveld gehanteerd. Daarbij heeft een conversie naar de programma's plaatsgevonden. Verder is uitgegaan van het landelijke rekenmodel van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en de Unie van Waterschappen. Nadere bepalingen met betrekking tot de kostentoerekening zijn beschreven in het document 'Beleidsregels kostentoerekening 2009'. In 2014 heeft een evaluatie plaatsgevonden van de systematiek van kostentoerekening. Dit heeft geleid tot een voorstel tot aanpassing van de systematiek met ingang van 1 januari 2015. Dit voorstel is op 7 mei 2014 door het algemeen bestuur vastgesteld.

Rekening 2015 Watersysteembeheer

Exploitatierekening 2015 WATERSYSTEEMBEHEER (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015
Netto kosten	32.407	33.069	32.639
Bedrag voor onvoorzien	-	5	5
Algemene opbrengsten (dividend, rente)	-114	-248	-248
Totaal netto lasten	32.293	32.826	32.396
Belastingopbrengsten	33.171	33.046	32.914
Kwijtscheldingen	-641	-488	-488
Afkoop incassorisico / invorderingsrente	-201	-160	-30
Netto belastingopbrengst	32.329	32.398	32.396
Resultaat voor bestemming	36	-428	-
Toevoeging aan bestemmingsreserves	-	-	-
Toevoeging aan algemene reserves	-	-	-
Bijdrage uit bestemmingsreserves	146	146	-
Bijdrage uit algemene reserves	257	254	-
Nog te bestemmen resultaat	439	-28	-

De taak Watersysteembeheer sluit met een positief saldo van € 439.000 tegen een verwacht nadelig resultaat bij de najaarsrapportage van € 28.000. Het verschil van € 467.000 is op hoofdlijnen als volgt te specificeren:

Totaal netto lasten (V 533.000)

Ten opzichte van de najaarsrapportage is het voordeel op de totale netto lasten ca. € 0,5 miljoen.

Programma 1. Waterveiligheid en rampenbestrijding

Ten opzichte van de najaarsrapportage is het resultaat op dit programma nagenoeg nihil.

Enerzijds zijn de kapitaallasten hoger (ca. € 0,2 miljoen), anderzijds is bespaard op de goederen en diensten (€ 0,1 miljoen en zijn de baten hoger (€ 0,1 miljoen).

Dit programma wordt voor 99,6% toegerekend aan de taak watersysteembeheer.

- *Programma 2. Voldoende en gezond water*

Ten opzichte van de najaarsrapportage is het saldo op dit programma ca. € 0,2 miljoen negatief.

Enerzijds zijn de kapitaallasten hoger uitgevallen (€ 0,1 miljoen) en zijn de baten lager dan verwacht (€ 0,3 miljoen). Anderzijds is bespaard op de kosten voor goederen en diensten (€ 0,1 miljoen) en is er minder doorberekend aan interne uren.

Dit programma wordt voor 100% toegerekend aan de taak watersysteembeheer.

- *Programma 4. Water en maatschappij*

Ten opzichte van de najaarsrapportage laat dit programma op een voordeel zien van ruim € 0,2 miljoen.

Dit wordt enerzijds veroorzaakt door minder personeels/bestuurskosten (€ 0,2 miljoen), onttrekkingen aan voorzieningen (€ 0,1 miljoen), minder uitgaven voor goederen en diensten (€ 0,1 miljoen) en meer baten dan voorzien (€ 0,1 miljoen). Anderzijds is toegevoegd aan de voorzieningen (€ 0,2 miljoen) en zijn er minder lasten geactiveerd (€ 0,1 miljoen).

Dit programma wordt voor 63,3% toegerekend aan de taak watersysteembeheer.

- *Programma 5 Bedrijfsvoering*

Ten opzichte van de najaarsrapportage laat dit programma een voordeel zien van € 0,3 miljoen.

Er is een voordeel op personeelskosten van (€ 0,1 miljoen), een voordeel op goederen en diensten (€ 0,2 miljoen).

Dit programma wordt voor 52% toegerekend aan de taak watersysteembeheer.

Belastingopbrengsten / kwijtschelding (V 125.000) / (N € 194.000)

Ten opzichte van de najaarsrapportage is het saldo op de belastinginkomsten € 69.000 negatief.

Een analyse van de belastingopbrengsten per kostendrager is in hoofdstuk 1.2, paragraaf D.

Resultaat nog te bestemmen (V € 464.000)

Het uiteindelijke resultaat bedraagt € 36.000 positief in plaats van € 428.000 negatief.

Er is rekening gehouden met een onttrekking van € 36.000 uit de bestemmingsreserve Gemeaal De Slokkert voor exploitatiekosten, € 7.000 uit de bestemmingsreserve onderhoud kunstwerken en € 100.000 uit de bestemmingsreserve Muskusrattenbestrijding.

Tevens is rekening gehouden met een onttrekking aan de Algemene reserve van € 257.000 ter dekking van een extra afschrijving op de bijdrage HWBP 2011, zoals opgenomen in het jaarplan.

In de najaarsrapportage was hiermee rekening gehouden.

In hoofdstuk 2 onder Rekeningresultaat wordt een nadere beschouwing gegeven over de bestemming van het resultaat 2015. Tevens is voor de kostendrager Watersysteembeheer een voorstel opgenomen voor de bestemming van het resultaat 2015.

Rekening 2015 Zuiveringsbeheer

Exploitatierkening 2015 - ZUIVERINGSBEHEER (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015
Netto kosten	24.469	25.045	25.149
Bedrag voor onvoorzien	-	5	5
Algemene opbrengsten (dividend, rente)	-311	-398	-398
Totaal netto lasten	24.158	24.652	24.756
Belastingopbrengsten	26.404	26.494	26.088
Kwijtscheldingen	-1.375	-1.612	-1.312
Afkoop incassorisico / invorderingsrente	-249	-250	-20
Netto belastingopbrengst	24.782	24.632	24.756
Resultaat voor bestemming	624	-20	-
Toevoeging aan bestemmingsreserves	-133	-131	-
Toevoeging aan algemene reserves	-	-	-
Bijdrage uit bestemmingsreserves	120	33	-
Bijdrage uit algemene reserves	-	-	-
Nog te bestemmen resultaat	611	-118	-

De taak Zuiveringsbeheer sluit met een positief saldo van € 611.000 tegen een verwacht negatief resultaat bij de najaarsrapportage van € 118.000. Het verschil van € 729.000 is op hoofdlijnen als volgt te specificeren:

Totaal netto lasten (V € 494.000)

Ten opzichte van de najaarsrapportage is het voordeel op de totale netto lasten ca. € 0,5 miljoen.

- *Programma 1. Waterveiligheid en rampenbestrijding*

Ten opzichte van de najaarsrapportage is het resultaat op dit programma nagenoeg nihil.

Dit programma wordt voor 0,4% toegerekend aan de taak zuiveringsbeheer.

- *Programma 3. Gezuiverd afvalwater*

Ten opzichte van de najaarsrapportage is het resultaat op dit programma nagenoeg nihil. Enerzijds is er sprake van minder kapitaallasten (€ 0,1 miljoen) en minder uitgaven voor goederen en diensten (€ 0,5 miljoen). Anderzijds is er sprake van meer personeelslasten (€ 0,1 miljoen) en lagere baten (€ 0,5 miljoen).

Dit programma wordt voor 100% toegerekend aan de taak zuiveringsbeheer.

- *Programma 4. Water en maatschappij*

Ten opzichte van de najaarsrapportage laat dit programma op een voordeel zien van € 0,4 miljoen. Dit voordeel wordt met name veroorzaakt door de post goederen en diensten (€ 0,2 miljoen), meer personeelsbaten (€ 0,1 miljoen) en een onttrekking aan de voorzieningen (€ 0,1 miljoen). Dit programma wordt voor 36,7% toegerekend aan de taak zuiveringsbeheer.

- *Programma 5 Bedrijfsvoering*

Ten opzichte van de najaarsrapportage laat dit programma een voordeel zien van bijna € 0,1 miljoen). Dit wordt veroorzaakt door een voordeel op goederen en diensten (€ 0,3 miljoen), een nadeel op rentebaten (€ 0,1 miljoen) en een koersverlies op een belegging (€ 0,1 miljoen). Dit programma wordt voor 48% toegerekend aan de taak zuiveringsbeheer.

Belastingopbrengsten / kwijtschelding (N € 90.000) / (V € 237.000)

Ten opzichte van de najaarsrapportage is het saldo op de belastinginkomsten € 106.000 positief. Een analyse van de belastingopbrengsten per kostendrager is in hoofdstuk 1.2, paragraaf D.

Resultaat nog te bestemmen (V € 729.000)

Het uiteindelijke resultaat bedraagt € 611.000 positief in plaats van € 118.000 negatief.

Er is rekening gehouden met een toevoeging van € 133.000 aan de bestemmingsreserve Fonds oude leidingen voor uitgekeerd dividend en teruggave van dividendbelasting. Daarnaast is rekening gehouden met een onttrekking van € 88.000 uit deze bestemmingsreserve voor de afschrijving van een boekverlies op één van de beleggingen. Er is een bedrag van € 32.000 onttrokken wegens gemaakte kosten voor oude leidingen.

In Hoofdstuk 2 onder Rekeningresultaat wordt een nadere beschouwing gegeven over de bestemming van het resultaat 2015. Tevens is voor de kostendrager Zuiveringsbeheer een voorstel opgenomen voor de bestemming van het resultaat 2015.

2.3 De exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

In onderstaande tabel worden de baten en lasten, die in de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten zijn opgenomen, vermeld in relatie tot de begroting na wijziging, de primitieve begroting en de jaarrekening 2014.

Exploitatieresultaat 2015

Lasten en -batensoorten (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015 na wijz.	Primitieve begroting 2015	Jaarrekening 2014
Lasten				
Rentelasten	5.628	5.850	5.840	5.967
Afschrijvingen	16.524	16.205	16.129	15.555
Subtotaal kapitaallasten	22.152	22.055	21.969	21.523
Salarissen huidig personeel en bestuurders	15.239	15.277	15.091	15.315
Uitkeringen aan voormalig personeel en bestuurders	254	292	352	242
Sociale lasten	3.452	3.559	3.826	3.763
Overige personeelslasten	1.080	1.135	1.384	930
Personeel van derden	875	710	650	813
Subtotaal personeelslasten	20.900	20.973	21.303	21.063
Gebruiksgoederen	1.524	1.675	968	810
Verbruiksgoederen	3.964	4.621	4.447	4.627
Energiekosten	3.287	3.364	3.563	3.257
Huren, pachten en rechten	633	662	707	554
Verzekeringen	319	296	292	263
Belastingen	179	162	161	196
Onderhoud door derden	6.916	6.621	6.589	6.672
Diensten door derden en bijdragen aan derden	12.690	13.438	13.045	13.463
Subtotaal goederen en diensten	29.511	30.839	29.772	29.843
Toevoegingen aan voorzieningen	463	-	-	2.220
Toevoegingen aan reserves	133	131	-	111
Onvoorzien	-	10	10	-
Afschrijving van boekverliezen	88	-	-	13
Aandeel en doorberekende kosten	-	-	-	-
<i>Voordelig resultaat</i>	<i>1.050</i>	-	-	-
Totaal lasten	74.297	74.008	73.054	74.773
Baten				
Rentebaten	379	515	515	422
Dividenden	133	131	-	111
Baten personeel	664	474	624	740
Opbrengst werken voor derden en eigendommen	13.462	13.231	12.191	13.267
Waterschapsbelastingen	57.110	57.030	57.152	56.305
Bijdragen van derden	263	236	226	271
Onttrekkingen aan voorzieningen	440	192	192	328
Onttrekkingen aan reserves	524	436	297	916
Doorberekeningen aan investeringen	1.322	1.618	1.857	1.382
<i>Nadelig resultaat</i>	-	<i>146</i>	-	<i>1.031</i>
Totaal baten	74.297	74.008	73.054	74.773

Een nadere analyse op de kosten- en opbrengstsoorten is te vinden onder Hoofdstuk 2 'Analyse verschillen tussen Jaarrapportage en Najaarsrapportage'. In de analyse worden enkele kosten- en opbrengstsoorten samengevoegd weergegeven.

2.4 De balans per 31 december 2015 en de toelichting

ACTIVA (bedragen x € 1.000)	31 dec 2015	31 dec 2014
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	15.028	12.942
Materiële vaste activa	184.284	183.894
Financiële vaste activa	634	668
Totaal vaste activa	199.946	197.504
Vlottende activa		
Kortlopende vorderingen	16.201	14.099
Overlopende activa	15.413	7.474
Liquide middelen	5.105	5.097
Totaal vlottende activa	36.719	26.670
Totaal activa	236.665	224.174

PASSIVA (bedragen x € 1.000)	31 dec 2015	31 dec 2014
Vaste passiva		
Eigen vermogen:		
Algemene reserve	6.582	7.886
Overige bestemmingsreserves	7.682	7.799
Nog te bestemming resultaat	1.050	-1.031
Totaal eigen vermogen	15.314	14.655
Voorzieningen	4.487	4.465
Vaste schulden	169.067	175.739
Totaal vaste passiva	188.868	194.859
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden	10.405	11.624
Overlopende passiva	3.466	3.350
Schulden aan bankiers	33.926	14.341
Totaal vlottende passiva	47.797	29.315
Totaal passiva	236.665	224.174

2.4.1 Toelichting op de balans

Algemeen

Met ingang van 1 januari 2009 is het Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) van kracht geworden, waarin de verslaggevingvoorschriften zijn vastgelegd.

Vergelijkende cijfers

Voor de vergelijkbaarheid van de cijfers zijn een aantal presentatie-correcties doorgevoerd in de vergelijkende cijfers van van vaste activa.

De financieringsbronnen (taken) zijn watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. De algemene reserves zijn ingedeeld naar deze twee taken.

2.4.2 Waarderingsgrondslagen

Vaste activa

Onder de post immateriële activa zijn die activa opgenomen die niet stoffelijk van aard zijn en die niet onder de financiële vaste activa zijn opgenomen. Het betreft

- a. afsluiten geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- b. onderzoek en ontwikkeling;
- c. bijdragen aan activa in eigendommen van derden:
  1. bedrijven;
  2. openbare lichamen;
  3. het Rijk;
  4. overigen;
- d. geactiveerde bijdragen aan het Rijk;
- e. geactiveerde bijdragen aan openbare lichamen;
- f. overige immateriële vaste activa.

Onder de materiële activa zijn investeringen opgenomen in verbeteringswerken ten behoeve van de primaire taken van het waterschap (keringen, watergangen, kunstwerken, zuiveringstechnische werken) en investeringen ten behoeve van de ondersteunende taken (bedrijfsgebouwen, tractie en automatisering).

De waardering van de vaste activa heeft plaatsgevonden op basis van de historische kostprijs/aanschafwaarde c.q. de verkrijgingsprijs, verminderd met subsidies / bijdragen van derden en met de gecumuleerde afschrijvingen. Het waterschap hanteert de lineaire afschrijvingsmethode op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Op de in 2000 overgedragen activa van de provincie Groningen (ZPG) wordt de annuïtaire afschrijvingsmethode toegepast.

In de door het algemeen bestuur op 1 oktober 2008 vastgestelde beleidsregels omtrent de waardering en afschrijving van vaste activa 2009, die integraal onderdeel uitmaken van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie waterschap Noorderzijlvest, zijn de te hanteren afschrijvingstermijnen vastgelegd.

Bij de waardering van (I)MVA wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

In de toelichting op de balans worden de financiële vaste activa gespecificeerd in:

- a. kapitaalverstrekingen aan:
  1. bedrijven;
  2. openbare lichamen;
  3. overigen;
- b. leningen aan:
  1. ambtenaren;
  2. bedrijven;
  3. openbare lichamen;
  4. overigen;
- c. uitzettingen in 's Rijks schatkist met een oorspronkelijke looptijd van een jaar of langer
- d. overige uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer.

Bij de waardering wordt rekening gehouden met oninbaarheid.

Kortlopende vorderingen, overlopende activa en liquide middelen

In de toelichting op de balans worden de uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar gespecificeerd in:

- a. uitzettingen bij bedrijven;
- b. uitzettingen in 's Rijks schatkist;
- c. overige uitzettingen;
- d. verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen;
- e. overige verstrekte kasgeldleningen.

In de toelichting op de balans worden onder de overlopende activa afzonderlijk opgenomen:

- a. nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen, waarbij onderscheid wordt gemaakt in ontvangsten van:
  1. de Europese Unie;
  2. het Rijk;
  3. provincies;
  4. overige openbare lichamen;
- b. overige nog te ontvangen bedragen alsmede vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.

In de toelichting op de balans worden onder de liquide middelen afzonderlijk opgenomen:

- a. kasmiddelen en cheques;
- b. positieve rekening-courantverhouding met 's Rijk schatkist;
- c. positieve rekening-courantverhoudingen met openbare lichamen;
- d. overige positieve rekening-courantverhoudingen;
- e. overige bank- en girotegoeden.

De activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, waarbij rekening is gehouden met mogelijk oninbare posten. Voor deze posten is een voorziening getroffen.

De beleggingen worden tegen kostprijs danwel lagere marktwaarde gewaardeerd.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit een algemene reserve en bestemmingsreserves.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn onderverdeeld naar voorzieningen ten behoeve van de taken van het waterschap en naar algemene voorzieningen.

Waardering van de voorziening arrest natuur 2009 tot en met 2015 heeft plaats gevonden op basis van een inventarisatie van de ingediende bezwaarschriften met aanvullend onderzoek naar het aantal hectares "resterend ongebouwd".

Waardering van de pensioen (en wachtgeld) voorziening bestuur vindt plaats tegen RTS ultimo 2015 (Ultimate Forward Rate (UFR) ultimo 2015. De jaarlijks indexatie is 2%. Als overlevingstabel is de AG-Prognosetafel 2014 van het Actuarieel Genootschap toegepast.

Waardering van de voorziening voormalig personeel en de w.w.-rechten voormalig personeel vindt plaats tegen nominale waarde.

Waardering van de rechten uitkering jubileum 25 en 40 jaar vindt plaats tegen toekomstige mogelijke aanspraken, welke contant zijn gemaakt tegen 4% rente, waarbij rekening is gehouden met de kans van tussentijds vertrek.

Langlopende en kortlopende schulden

De schulden zijn op basis van de nominale waarde gewaardeerd.

In de toelichting op de balans worden de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer gespecificeerd in:

- a. obligatieleningen van:
  1. andere openbare lichamen;
  2. overigen;
- b. onderhandse leningen van:
  1. openbare lichamen;
  2. binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen;
  3. binnenlandse banken en overige financiële instellingen;
  4. binnenlandse bedrijven;
  5. overige binnenlandse sectoren;
  6. buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren;
- c. door derden belegde gelden;
- d. derivaten op vaste schulden;
- e. langlopende financiële leaseverplichtingen;
- f. waarborgsommen.

In de toelichting op de balans worden de netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar gespecificeerd in:

- a. kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen (oftewel decentrale overheden);
- b. overige kasgeldleningen;
- c. negatieve rekening-courantverhouding met 's Rijk schatkist;
- d. negatieve rekening-courantverhoudingen met openbare lichamen;
- e. overige negatieve rekening-courantverhoudingen;
- f. derivaten op kortlopende geldleningen;
- g. negatieve bank- en girosaldi;
- h. schulden aan leveranciers;
- i. schulden in verband met te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies;
- j. overige kortlopende schulden.

Overlopende passiva

In de toelichting op de balans worden de overlopende passiva gespecificeerd in:

- a. verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen;
- b. de ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, waarbij onderscheid wordt gemaakt in ontvangsten van:
  1. de Europese Unie;
  2. het Rijk;
  3. provincies;
  4. overige openbare lichamen;
- c. overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.

Grondslagen ter bepaling van het resultaat

De lasten en baten zijn tegen nominale waarde opgenomen voor zover deze bedragen zijn toe te rekenen aan het verslagjaar. De lasten en baten worden verantwoord op het moment dat deze gerealiseerd zijn. Eventuele afwikkelingsverschillen over voorgaande jaren worden verantwoord in het jaar waarin deze verschillen blijken.

2.4.3 Activa

Op de balans worden de activa onderscheiden in vaste en vlottende activa, al naar gelang zij zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheden van het waterschap al dan niet duurzaam te dienen. Als onderdeel van de vaste activa wordt de stand van zaken van het onderhanden werk weergegeven. Onderstaand wordt per activa soort de stand van zaken weergegeven.

VASTE ACTIVA

Herbeoordeling van de werken in exploitatie en onderhanden werken naar de onderscheiden activasoorten heeft geleid tot een onderlinge verschuiving in de beginbalans per 1 januari 2015.

Deze is als volgt (bedragen x € 1.000):

Immateriële vaste activa	Onderhanden werk	Stand 1 jan. 2015	Ver-schuivingen	Stand 31 dec. 2014
	Onderzoek en ontwikkeling		1.019	471
Totaal verschuiving immateriële vaste activa		1.019	471	548
Materiële vaste activa	Onderhanden werk			
	Gronden en terreinen	1.726	1.726	-
	Zuiveringstechn. werken - slibverwerkingsinstallaties	-	-102	102
	Zuiveringstechn. werken - zuiveringsinstallaties	3.650	-2.095	5.745
	Totaal verschuiving materiële vaste activa	5.376	-471	5.847

Dit leidt ertoe dat het totaal van immateriële vaste activa per 1 januari 2015 met € 471.000 wordt opgehoogd van € 12.471.000 naar € 12.942.000.

Het totaal van materiële vaste activa wordt per 1 januari 2015 verlaagd met € 471.000 en wel van € 184.365.000 naar € 183.894.000.

Immateriële vaste activa € 15.028.000

Immateriële vaste activa (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1 jan. 2015	Onderhanden werk	Investing 2015	Afschrijving 2015	Bijdragen 2015	Boekwaarde 31 dec. 2015
Werken in exploitatie						
Onderzoek en ontwikkeling	1.960	1.010	-	475	-	2.494
Bijdrage aan activa in eigendom van openbare lichamen	3.861	140	-	829	-	3.173
Geactiveerde bijdragen aan het rijk	5.177	3.379	-	1.400	-	7.156
Overige immateriële vaste activa	362	1.007	-	66	-	1.303
Totaal werken in exploitatie	11.360	5.535	-	2.770	-	14.125
Onderhanden werken						
Onderzoek en ontwikkeling	1.019	-1.009	828	-	468	370
Bijdrage aan activa in eigendom van openbare lichamen	80	-140	60	-	-	-
Geactiveerde bijdragen aan het rijk	-	-3.379	3.379	-	-	-
Overige immateriële vaste activa	483	-1.007	1.057	-	-	533
Totaal onderhanden werken	1.582	-5.535	5.323	-	468	903
TOTAAL IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	12.942	-	5.323	2.770	468	15.028

De post onderzoek en ontwikkeling heeft betrekking op diverse projecten, zoals, het monitoringsproject Ommelanderzeedijk LiveDijk, onderzoeksprojecten waterbeheerplan en Cados en de studie droge voeten 2050.

De verstrekte bijdragen aan activa in eigendom van openbare lichamen betreffen bijdragen aan gemeenten in de kosten van de aanleg van randvoorzieningen rioolstelsels en aanleg in landelijke gebieden. De bijdragen kunnen worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of het waterschap anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

De post geactiveerde bijdragen aan het Rijk betreft de jaarlijkse bijdrage aan het hoogwaterbeschermingsplan HWBP.

In de post overige zijn kosten van toetsingsprojecten, zoals veiligheidstoetsing regionale kering en toetsing primaire kering, opgenomen alsmede de basisregistratie grootschalige topografie en de aanschaf van software.

In de onderhanden werken zijn met name de in het kader van het initiëren van c.q. participeren in onderzoeken naar te nemen maatregelen 2010-2015 opgenomen. Deze geven deels invulling aan de voornemens uit het Waterbeheerplan.

Voor immateriële vaste activa worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

Afschrijvingstermijn immateriële vaste activa	Termijn
Onderzoek en ontwikkeling	5 jaar
Overige	facultatief
Bijdrage aan activa in eigendommen van overheden *)	5 jaar

*) Op basis van een onderbouwde redenering kan worden afgeweken van de aangegeven afschrijvingstermijn.

In bijlage A. worden de boekwaarden aan het begin en aan het einde van het boekjaar en het verloop in het boekjaar weergegeven.

Materiële vaste activa € 184.284.000

Materiële vaste activa (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1 jan. 2015	Onderhanden werk	Investering 2015	Afschrijving 2015	Bijdragen 2015	Boekwaarde 31 dec. 2015
Werken in exploitatie						
Gronden en terreinen	111	1.830	-	-	-	1.940
Vervoermiddelen en werktuigen	2.258	769	-46	541	-	2.440
Overige duurzame bedrijfsmiddelen	1.933	78	-	586	-	1.426
Kantoren, woningen en werkplaatsen	6.397	-	-	584	-	5.813
Waterkeringen	1.545	-	-	165	-	1.379
Watergangen en kunstwerken	51.156	6.897	-	3.324	-	54.729
Gemalen watersysteembeheer	12.530	1.506	-	951	-	13.086
ZUIV - slibverwerkingsinstallaties	6.710	-	-	612	-	6.098
ZUIV - transportsysteem	26.584	314	-	1.894	-	25.003
ZUIV - zuiveringsinstallaties	56.595	4.837	-	4.861	-	56.571
Vaarwegen en havens	4.407	298	-	233	-	4.472
Totaal werken in exploitatie	170.225	16.528	-46	13.750	-	172.957
Onderhanden werken						
Gronden en terreinen	1.726	-1.830	141	-	38	-
Vervoermiddelen en werktuigen	-	-769	769	-	-	-
Overige duurzame bedrijfsmiddelen *)	225	-78	31	-	-	177
Kantoren, woningen en werkplaatsen	-	-	-	-	-	-
Waterkeringen	3.538	-	22.880	-	17.251	9.166
Watergangen en kunstwerken	3.778	-6.897	4.171	-	1.015	38
Gemalen watersysteembeheer	288	-1.506	2.505	-	1.287	-
ZUIV - slibverwerkingsinstallaties	-	-	-	-	-	-
ZUIV - transportsysteem	150	-314	260	-	-	96
ZUIV - zuiveringsinstallaties	3.650	-4.837	1.937	-	-	750
Vaarwegen en havens	314	-298	1.084	-	-	1.099
Totaal onderhanden werken	13.669	-16.528	33.777	-	19.591	11.327
TOTAAL MATERIËLE VASTE ACTIVA	183.894	-	33.731	13.750	19.591	184.284

*) Inclusief een boerderij, die in 2015 verkocht is (balanswaarde 01-01-2015 € 190.000, balanswaarde 31-12-2015 € 0)

Voor materiële vaste activa worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

Afschrijvingstermijn materiële vaste activa	Termijn
Gronden en terreinen	facultatief
Vervoermiddelen en werktuigen	7 jaar
Overige duurzame bedrijfsmiddelen	facultatief
Kantoren, woningen en werkplaatsen	40 jaar
Waterkeringen	35 jaar
Watergangen en kunstwerken	25 jaar
Gemalen watersysteembeheer	30 jaar

Zuiveringstechnische werken – slibverwerkingsinstallaties	30 jaar
Zuiveringstechnische werken – transportsysteem	30 jaar
Zuiveringstechnische werken – zuiveringsinstallaties	30 jaar
Vaarwegen en havens	25 jaar

In bijlage A. worden de boekwaarden aan het begin en aan het einde van het boekjaar en het verloop in het boekjaar weergegeven. De informatie omtrent cumulatieve subsidies is niet doelmatig op te nemen in de staat van vaste activa. De informatie is echter bekend bij het waterschap.

Onderhanden werk € 12.230.000

Onderhanden werk vaste activa (bedragen x € 1.000)	Materiële vaste activa	Immateriële vaste activa	Totaal Vaste activa
Het verloop van het onderhanden werk is als volgt:			
Boekwaarde per 1 januari 2015	13.669	1.582	15.251
In 2015 in exploitatie genomen	-16.528	-5.535	-22.063
Investeringen onderhanden werk 2015	33.777	5.323	39.100
Subsidies en bijdragen reserves	-19.591	-468	-20.058
Afschrijvingen op onderhanden werk 2015	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2015	11.327	903	12.230

Onder het hoofdstuk 1.1 'Programmaverantwoording' van het jaarverslag wordt per programma een nadere toelichting gegeven op de uitgevoerde projecten. Voor de werken die aan het einde van het jaar nog een restantkrediet hadden, worden op hoofdlijnen de verwachtingen weergegeven over het vervolg van deze werken.

Het totaal aan nog beschikbare kredieten op onderhanden projecten bedraagt per 31 december 2015 € 53,1 miljoen (voor de out of pocketkosten), terwijl aan subsidies nog een totaalbedrag van € 29,4 miljoen wordt verwacht.

In Bijlage C. van de jaarrapportage is opgenomen welke projecten het betreft.

In onderstaande tabel wordt per programma het onderhanden werk per 31 december 2015 weergegeven.

Programma (bedragen x € 1.000)	Totaal kosten krediet 2015	Totaal subsidie krediet 2015	Bestede kosten t/m 2015 excl. uren en rente	Ontvangen subsidie, reserve, expl. t/m 2015	Ovb restant kosten krediet naar 2016	Ovb restant subsidie krediet naar 2016
1 Waterveiligheid en Rampenbestrijding	73.942	45.500	30.956	18.579	42.986	26.921
2 Voldoende en Gezond Water	15.038	9.128	9.829	6.554	5.208	2.590
3 Gezuiverd Water	9.195	349	5.943	395	3.252	-46
4 Water en Maatschappij	3.991	1.060	2.736	1.102	1.255	-42
5 Bedrijfsvoering	775	-	358	-	417	-
Totaal	102.940	56.037	49.822	26.630	53.119	29.423

Financiële vaste activa € 634.000

Onder de post financiële activa zijn opgenomen de kapitaalverstrekking aan de Nederlandse Waterschapsbank N.V., de N.V. Groninger Monumenten Fonds en WaterKwaliteitsCentrum Holding B.V. Besloten is WKC Holding B.V. op te heffen, de kapitaalverstrekking is verrekend met gemaakte kosten.

Tevens worden hier de verstrekte leningen opgenomen. In 2014 is een achtergestelde geldlening verstrekt aan de Stichting Flood Control IJkdijk. De geldlening maakt onderdeel uit van een overeenkomst afgesloten in het kader van de ontwikkeling van het Dijk Data Service Centrum (DDSC). In voorliggend boekjaar heeft op deze lening een aflossing plaatsgevonden van € 30.000.

Financiële vaste activa (bedragen x € 1.000)	Stand 31 dec 2015	Stand 31 dec 2014
Kapitaalverstrekingen aan:		
Bedrijven		
Nederlandse Waterschapsbank N.V.		
1.107 aandelen A à € 115,- nominaal en volgestort	127	127
170 aandelen B à € 460,- nominaal, waarop 25% gestort	20	20
agio bij aankoop aandelen	7	7
	154	154
WKC Holding B.V.		
45 aandelen à € 100,- nominaal en volgestort	-	5
N.V. Groninger Monumenten Fonds		
110 aandelen à € 1.000,- nominaal en volgestort	110	110
Totaal kapitaalverstrekingen	264	269
Leningen aan:		
Bedrijven		
Stichting Flood Control IJkdijk		
verstrekte geldlening	370	400
Overigen		
Waarborgsommen	-	-
Totaal geldleningen	370	400
Totaal financiële vaste activa	634	669

In bijlage B. worden de boekwaarden aan het begin en aan het einde van het boekjaar en het verloop in het boekjaar weergegeven.

VLOTTENDE ACTIVA

Kortlopende vorderingen € 16.201.000

Kortlopende vorderingen (bedragen x € 1.000)	31 dec 2015	31 dec 2014
Betreft vorderingen op belastingdebiteuren:		
Debiteuren belastingen	11.478	8.703
af: voorziening oninbaar	-396	-358
Totaal vorderingen op belastingdebiteuren	11.082	8.345
Overige vorderingen		
Debiteuren	1.663	3.649
af: voorziening oninbaar debiteuren overig	-512	-250
Overige vorderingen	3.968	2.355
Totaal overige vorderingen	5.119	5.754
Totaal kortlopende vorderingen	16.201	14.099

Toelichting vorderingen op belastingdebiteuren

Het te vorderen bedrag Debiteuren belastingen per 31 december 2015 en de opbouw van de voorziening is als volgt:

Debiteuren belastingen (bedragen x € 1.000)	Vordering	Voorziening
Vordering en voorziening ultimo:		
Debiteuren voorgaande jaren	1.259	192
Debiteuren 2015	10.220	204
Totaal vordering en voorziening per 31 december 2015	11.478	396

De post Debiteuren belastingen betreft de vordering per 31 december 2015, als gevolg van aanslagoplegging.

De vordering ligt fors boven het niveau van vorig jaar. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de aanslagen in 2015 later zijn opgelegd als gevolg van de discussie over natuur. Dit heeft effect op de openstaande posten per ultimo boekjaar omdat in een aantal gevallen de betaaltermijnen dan ook over het jaareinde heen lopen.

Wegens oninbaarheid is in 2015 in totaal € 423.000 afgeboekt op de voorziening. De voorziening is per ultimo boekjaar weer op het gewenste niveau gebracht, waarbij € 254.000 ten laste is gebracht van zuiveringsheffing en € 206.000 ten laste van omslag gebouwd en ongebouwd. De voorziening bedraagt per ultimo boekjaar € 396.000.

Bij het bepalen van de voorziening wordt rekening gehouden met de financiële risico's die het waterschap loopt.

De invordering van de openstaande posten bij Hefpunt loopt volgens de in de SLA opgenomen gemaakte afspraken.

In de SLA zijn afspraken vastgelegd met betrekking tot de voortgang van de aanslagoplegging op het einde van het kalenderjaar. Met behulp van prestatie-indicatoren wordt de voortgang per soort belastingopbrengst door Hefpunt gemonitord. Ten opzichte van de SLA-afspraken wordt het percentage openstaand van 2015 met circa 4% overschreden. Dit wordt met name veroorzaakt door de latere oplegging van aanslagen zoals eerder vermeld.

Toelichting overige vorderingen

De vorderingen op debiteuren ad € 1.663.000 is direct opeisbaar,

De vorderingen onder de post debiteuren zijn ingeschat op invorderbaarheid en op basis van deze inschatting en ervaringscijfers is de hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren bepaald.

In de post overige vorderingen is een vordering op Hefpunt opgenomen van ruim € 2.361.000 voor de belastinginkomsten van december 2015. Deze zijn in januari 2016 door Hefpunt doorbetaald aan het waterschap.

Overlopende activa € 15.413.000

Overlopende activa (bedragen x € 1.000)	31 dec 2015	31 dec 2014
Betreft vooruitbetaalde kosten van:		
Rente en aflossing geldleningen	-	-
Verzekeringspremies en onderhoudscontracten	132	268
Exploitatiekosten Hefpunt	87	230
Subsidies en bijdragen	14.262	5.290
Nog op te leggen aanslagen	922	751
Overige overlopende activa	9	935
Totaal overlopende activa	15.413	7.474

Vooruitbetaalde kosten zijn kosten die betrekking hebben op het jaar 2016, waarvan de betaling in het jaar 2015 heeft plaats gevonden.

Voor nog op te leggen aanslagen tot en met 2015 is in totaal € 0,9 miljoen opgenomen, € 517.000 voor 2015, € 358.000 voor 2014 en € 47.000 voor 2013.

De subsidies en bijdragen hebben betrekking op nog te declareren vorderingen wegens uitgevoerde werkzaamheden, alsmede bijdragen van derden in de exploitatiekosten, zoals de bodemdalinggemalen. De overige overlopende activa betreffen ramingen waarvoor de afrekeningen in 2016 worden opgemaakt.

Liquide middelen € 5.105.000

Liquide middelen (bedragen x € 1.000)	31 dec 2015	31 dec 2014
Betreft de volgende saldi per 31 december		
Kas en overige liquide middelen	1	-
ING-bank	2	6
NWB (rekening courant fonds oude leidingen)	438	451
APG Investment Services (belegging fonds oude leidingen)	4.640	4.614
Triodos Groenfonds	25	25
Totaal liquide middelen	5.105	5.097

Met ingang van 1-1-2014 is het schatkistbankieren ingevoerd. Voor het waterschap Noorderzijlvest is een drempelbedrag van € 5,0 miljoen van toepassing.

Dagelijks dient het (positieve) saldo van de rekening-courant overgeboekt te worden naar een rekeningnummer ten name van het Ministerie van Financiën.

Het waterschap Noorderzijlvest is gedurende het hele hele boekjaar onder het toegestane drempelbedrag gebleven. Het saldo van de NWB rekening courant 'Schatkistbankieren' bedroeg per ultimo boekjaar € 0.

2.4.4 Passiva

Op de balans worden de passiva onderscheiden in vaste en vlottende passiva. Onder de vaste passiva zijn afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer. Onder de post vlottende passiva zijn afzonderlijk opgenomen de vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar en de overlopende passiva.

Onderstaand wordt per passiva soort de stand van zaken weergegeven.

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen € 15.314.000

Eigen vermogen (bedragen x € 1.000)	31 dec 2015	31 dec 2014
Het eigen vermogen bestaat uit:		
Algemene reserves	6.582	7.886
Overige bestemmingsreserves	7.682	7.799
Nog te bestemmen resultaat	1.050	-1.031
Totaal eigen vermogen	15.314	14.655
Het nog te bestemmen resultaat 2014 is als volgt bestemd en		
Algemene reserves - Watersysteem		-1.611
Algemene reserves - Zuiveren		563
Overige bestemmingsreserves		17
Totaal bestemming exploitatieresultaat 2014		-1.031

Het exploitatieresultaat 2014 bedroeg € 1.031.000 negatief. Bij vaststelling door het algemeen bestuur is een bedrag van € 1.611.000 onttrokken aan de algemene reserve Watersysteem en is een bedrag van € 563.000 toegevoegd aan de algemene reserve Zuiveren. Aan de bestemmingsreserves is een bedrag van € 17.000 toegevoegd.

De bespaarde rente op het eigen vermogen wordt ten gunste gebracht van de exploitatie.

Algemene reserves € 6.582.000

Algemene reserves (bedragen x € 1.000)	Stand 31 dec 2015	Stand 1 jan 2015	Stand 1 jan 2014
De samenstelling van de algemene reserves is als volgt:			
Watersysteembeheer			
Watersysteembeheer	803	2.670	2.670
Zuiveringsbeheer			
Algemene reserve	5.779	5.216	3.510
Totaal algemene reserves	6.582	7.886	6.179
Het verloop van de algemene reserves is als volgt:			
Stand per 1 januari 2015	2.670	5.216	7.886
Exploitatieresultaat 2014	-1.611	563	-1.048
Toevoegingen 2015	-	-	-
Vermindering 2015	-256	-	-256
Stand per 31 december 2015	803	5.779	6.582

Algemene reserve watersysteembeheer

Van het resultaat voorgaand boekjaar is € 1.611.000, na besluitvorming, in 2015 onttrokken aan deze reserve.

Zoals in het jaarplan 2015 is opgenomen is, ter dekking van de kosten van de versnelde afschrijving van de bijdrage HWBP 2011, € 256.000 onttrokken.

Per ultimo 2015 bedraagt deze reserve € 803.000.

De gewenste omvang van de reserve watersysteembeheer wordt beschreven onder paragraaf 1.2, onderdeel E. Weerstandsvermogen van het jaarverslag.

Algemene reserve zuiveringsbeheer

Het resultaat voorgaand boekjaar ad € 563.000 is, na besluitvorming, in 2015 toegevoegd aan deze reserve.

Per ultimo 2015 bedraagt deze reserve € 5.779.000.

De gewenste omvang van de reserve zuiveringsbeheer wordt beschreven onder paragraaf 1.2, onderdeel E. Weerstandsvermogen van het jaarverslag.

In bijlage D. wordt het verloop van de algemene reserves gedurende het begrotingsjaar weergegeven.

Overige Bestemmingsreserves € 7.682.000

Bestemmingsreserves (bedragen x € 1.000)	Stand 31 dec 2015	Stand 1 jan 2015	Stand 1 jan 2014	
De samenstelling van de bestemmingsreserves is als volgt:				
Watersysteembeheer				
1. Projecten integraal waterbeheer	287	287	287	
2. Baggeren overdiepte Hoendiep	155	151	143	
3. De Slokkert	323	351	364	
4. Onderhoud kunstwerken	26	33	33	
5. Gemaal De Lieuw/Eemshaven	145	145	145	
6. Onderhoudsbaggeren in stedelijk gebied	201	201	201	
7. Waterberging Electraboezem	60	60	60	
8. FES waterbodemsan.	1.134	1.134	1.134	
9. Bijdrage Hoogwaterbeschermingsplan 2011	-	-	-	
10. Muskusrattenbestrijding	124	224	-	
Totaal watersysteembeheer	2.456	2.586	2.368	
Zuiveringsbeheer				
1. Vervroegde afschrijving activa zuiveren	30	30	30	
2. Onderhoud kunstwerken	96	96	96	
3. Reserve Beheer oude leidingen	5.078	5.065	4967	
Totaal zuiveringsbeheer	5.204	5.191	5.093	
Algemeen				
1. Aankleding waterschapshuis	22	22	22	
Totaal algemeen	22	22	22	
Totaal bestemmingsreserves	7.682	7.799	7.483	
Het verloop van de bestemmingsreserves is				
	Watersysteem beheer	Zuiverings beheer	Algemeen	Totaal
Stand per 1 januari 2015	2.586	5.191	22	7.799
Resultaatbestemming 2014	16	-	-	16
Toevoegingen 2015	-	133	-	133
Onttrekkingen 2015	-146	-120	-	-266
Stand per 31 december 2015	2.456	5.204	22	7.682

Onderstaand wordt per bestemmingsreserve aangegeven waarvoor deze is gevormd.

Watersysteembeheer

1. Projecten integraal waterbeheer

Deze reserve wordt aangewend voor projecten in het kader van het onderzoek verbetering vispassages zeegemalen. In het kader van dit onderzoek is in 2009 een bedrag van € 29.000 onttrokken. In 2010 zijn twee projecten gestart, waarvan de kosten (deels) ten laste zijn gebracht van deze reserve. In 2011 is een bedrag van € 42.000 onttrokken voor genoemd onderzoek. In 2013 is voor het vispasseerbaar maken van enkele boezemgemalen € 91.000 onttrokken. Overig onderzoek en hieruit voortvloeiende maatregelen zullen in de komende jaren plaats vinden. Hiervoor staat ultimo 2015 een bedrag van € 287.000 gereserveerd.

2. Baggeren overdiepte Hoendiep

Voor het baggeren van de overdiepte van het Hoendiep ter plaatse van de suikerfabriek is in het verleden een afkoopsom ontvangen. Hiervoor staat ultimo 2015 een bedrag van € 155.000 gereserveerd. Vanuit de resultaatbestemming 2014 is rente toegevoegd.

Gezien het specifieke karakter van deze bestemming blijft deze reserve gehandhaafd.

3. De Slokkert

Deze reserve wordt de komende jaren aangewend voor de exploitatiekosten van het desbetreffende gemaal. Conform begroting is in het boekjaar € 39.000 ten laste van deze reserve gebracht.

Ultimo 2015 is de stand van deze reserve € 323.000. Vanuit de resultaatbestemming 2014 is rente toegevoegd. Gezien het specifieke karakter van deze bestemming blijft deze reserve gehandhaafd.

4. Onderhoud kunstwerken

Voor de revisie van kwantiteitsgemalen is op deze reserve in 2011 € 47.000 onttrokken. Voor preventief onderhoud aan de Waterwolf is in 2012 € 59.000 onttrokken. In 2013 is hiervoor nog een bedrag van € 23.000 aan deze reserve onttrokken en ten gunste van de exploitatie gebracht. Conform besluitvorming is deze reserve tot een bedrag van € 120.000 geormerkt der dekking van kosten CE-markering. In dit kader is in 2013 € 88.000 onttrokken ten behoeve van het project asset beheer. In 2015 is, ter dekking van kosten CE-markering, conform besluitvorming € 7.000 onttrokken.

Per ultimo 2015 is het saldo van deze reserve € 26.000.

5. Gemaal De Lieuw/Eemshaven

Bij resultaatbestemming 2008 is deze reserve ontstaan uit een schade-uitkering als gevolg van een calamiteit aan het gemaal De Lieuw. Tot op heden hebben hierop geen mutaties plaatsgevonden. Het herstel is uitgesteld omdat er sprake is van verplaatsing van het gemaal. Gezien het specifieke karakter van deze bestemming blijft de reserve gehandhaafd.

Per ultimo 2015 bedraagt het saldo € 145.000.

6. Onderhoudsbaggeren in stedelijk gebied

Deze reserve is ontstaan uit een (restant) bijdrage over verschillende baggerprojecten binnen stedelijk gebied, waarvoor in het kader van de Subbied-regeling een bijdrage was aangevraagd. Op deze regeling is in totaal ruim € 1 miljoen ontvangen. Het restant ad € 297.000 is in 2010 ondergebracht in deze bestemmingsreserve en is bedoeld voor extra baggerwerk.

Een deel van deze gelden, ad € 160.000, is in 2010 door het algemeen bestuur geormerkt voor het jaarlijks terugkerend (onderhouds)baggeren van de haven en de vaargeul van Noordpolderzijl. Gedurende 5 jaar wordt hiervoor € 32.000 onttrokken. In 2015 heeft geen onttrekking plaatsgevonden, omdat er geen baggerwerkzaamheden hebben plaatsgevonden.

Per ultimo 2015 bedraagt het saldo € 201.000.

7. Waterberging Electraboezem

Bij resultaatbestemming 2012 is deze reserve ontstaan uit de ontvangst van een afkoopsom met de afspraak dat dit bedrag zal worden ingezet op waterberging Electraboezem.

Per ultimo 2015 bedraagt het saldo € 60.000.

8. FES waterbodemsanering

Deze reserve is voortgekomen uit de sanering van de voormalige persleiding Groningen – Delfzijl. Het ministerie van VROM heeft aan dit project bijgedragen in de vorm van het beschikbaar stellen van subsidie (FES-gelden). Als voorwaarde voor het niet terug hoeven te betalen van de niet gebruikte FES-gelden is gesteld dat de vrijvallende middelen ingezet moeten worden voor bodemsaneringsprojecten. Bij algemeen bestuursbesluit is besloten om deze gelden te bestemmen voor de toekomstige waterbodemsanering van het Winsumerdiep en/of het Damsterdiep. In 2013 is bestuurlijk besloten een bedrag van € 1,1 miljoen te oormerken voor baggerwerkzaamheden ten behoeve van de realisatie van het Dijkpark Garmerwolde. Per ultimo 2015 bedraagt het saldo € 1,1 miljoen.

9. Muskusrattenbestrijding

Bij resultaatbestemming 2013 is deze reserve gevormd. In 2013 heeft het waterschap een afkoopsom ter hoogte van € 250.000 ontvangen ter afwikkeling van de overdracht van door de provincie Groningen overgedragen personeel voor de muskusrattenbeschrijving. Dit bedrag is ingebracht in deze reserve. In 2014 is een bedrag van € 26.000 onttrokken aan de reserve in verband met extra inzet van personeel in een piekperiode. In 2015 is, conform besluitvorming, een bedrag van € 100.000 onttrokken in verband met extra inzet van personeel in de speurperiode.

Per ultimo 2015 bedraagt het saldo € 124.000. Dit bedrag zal in 2016/2017 worden ingezet.

Zuiveringsbeheer

1. Vervroegde afschrijving activa zuiveren

In 2015 hebben hierop geen mutaties plaatsgevonden. De activa voor deze reserve dient nog te worden benoemd.

Per ultimo 2015 bedraagt het saldo € 30.000.

2. Onderhoud kunstwerken

Deze reserve dient met name ter dekking van de kosten voor CE-markering (€ 124.000). In 2012 is een bedrag van € 50.000 ten laste gebracht van dit project. Het restant ad € 74.000 is geormerkt voor de kosten van CE-markering. Het resterende bedrag blijft beschikbaar voor overig (preventief) onderhoud. Per ultimo 2015 bedraagt het saldo € 96.000.

3. Beheer oude leidingen

Deze reserve is door de Provincie Groningen (dienst Zuiveringsbeheer Provincie Groningen) gevormd voor het opruimen van buiten gebruik gestelde leidingen binnen de provincie.

De waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's hebben de reserve in gemeenschappelijk beheer waarbij het dagelijkse beheer wordt uitgeoefend door het waterschap Noorderzijlvest. In de "Gemeenschappelijke regeling samenwerking" zijn de afspraken betreffende het beheer en de bestemming van de reserve vastgelegd.

De waterschappen gaan er vooralsnog vanuit dat de reserve na veertig jaar zal worden aangewend voor de amovering van de leidingen en dat de reserve dan van voldoende omvang is. Voortijdige onttrekkingen aan het fonds zullen het beoogde rendement negatief beïnvloeden. Er worden geen eigen middelen van de waterschappen toegevoegd. De gevormde bestemmingsreserve kan niet zondermeer worden verdeeld over de beide waterschappen omdat de betreffende afzonderlijke persleidingen niet toe te rekenen zijn aan één van de beide waterschappen ten gevolge van grensoverschrijdend gebruik in het verleden.

Vanaf 1 juli 2002 is dit fonds belegd voor een bedrag ad € 7.570.000. Per 1 november 2003 vond de belegging plaats in het Loyalis FS Rentefonds Europa. Op 1 februari 2007 is een deel van dit fonds overgezet naar Loyalis FS Rente Plus Fonds Europa 1-3 jaar. Vanaf 1 maart 2008 werd Loyalis Financial Services een dochteronderneming van APG, die op haar beurt weer een dochteronderneming is van de Stichting Pensioenfonds ABP. De fondsen, waarin belegd wordt, heten vanaf deze datum APG-IS Rentefonds Europa 1-3 en APG-IS Rentefonds Europa 4-7. Met ingang van 1 oktober 2013 is een nieuwe beheerder benoemd. De nieuwe beheerder heeft besloten de naam van de fondsen te wijzigen in OVE-Rentefonds Europa 1-3 en OVE-Rentefonds Europa 4-7.

In 2015 zijn ontvangen dividenden (gerealiseerde winst), terugontvangen dividendbelasting en rente ten gunste van de bestemmingsreserve gebracht ter hoogte van € 133.000. In 2015 is € 32.000 onttrokken in verband met gemaakte kosten. Tevens heeft een vermindering plaats gevonden ter hoogte van € 88.000 in verband met een waardevermindering op één van de beleggingsfondsen.

De balanswaarde van de beleggingen per einde boekjaar bedraagt € 4.640.000. De koerswaarde van de beleggingen bedraagt ultimo 2015 € 5.287.000. Een gedeelte van de middelen in het fonds wordt in rekening-courant gehouden (saldo einde boekjaar 2015 € 438.000).

Algemeen

1. Aankleding Waterschapshuis

In 2015 heeft hierop geen mutatie plaatsgevonden. Per ultimo 2015 bedraagt het saldo € 22.000.

In bijlage D. wordt het verloop van de bestemmingsreserves reserves gedurende het begrotingsjaar weergegeven.

Nog te bestemmen resultaat € 1.050.000

In afwachting van de besluitvorming is het resultaat ad € 1.050.000 (positief) afzonderlijk op de balans opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen.

Voorzeningen € 4.487.000

Voorzeningen (bedragen x € 1.000)	31 dec 2015	31 dec 2014
De samenstelling van de voorzieningen is als volgt:		
Claims ingezetenen en bedrijven		
1. Arrest natuur 2009 tm 2014	1.250	1.250
	1.250	1.250
Arbeidsgerelateerde verplichtingen		
1. Pensioen (en wachtgeld) bestuur	2.373	2.535
2. Voorziening personeel	126	168
3. WW rechten voormalig personeel	370	152
4. Rechten uitkering jubileum 25 en 40 jaar	368	360
	3.237	3.215
Totaal voorzieningen	4.487	4.465
Het verloop van de voorzieningen is als volgt:		
Stand per 1 januari 2015	4.465	-
Rentebijdragen	86	-
Toevoegingen ten laste van de exploitatie	376	-
Onttrekkingen ten laste van de voorziening	-440	-
Stand per 31 december 2015	4.487	-

Claims ingezetenen en bedrijven

1. Arrest natuur 2009 tot en met 2014

Naar aanleiding van een uitspraak van de Hoge Raad op 7 november 2014 is na inventarisatie een inschatting gemaakt van het terug te betalen belastingbedrag aan particulieren en natuurterreinbeheerders. Ten behoeve van deze teruggave is in 2014 de voorziening arrest natuur 2009 tot en met 2014 getroffen en heeft een dotatie van € 1.250.000 plaatsgevonden ten laste van de exploitatie. De voorziening wordt toereikend geacht om eventuele verschillen over 2015 eveneens op te vangen. In 2016 zal overgegaan worden tot terugbetaling aan betrokken instanties.

Arbeidsgerelateerde verplichtingen

1. Pensioen- en (wachtgeld)voorzieningen bestuur

De voorziening heeft betrekking op het voormalig en huidig bestuur van het waterschap c.q. de rechtsvoorgangers en personeel. In 2010 is voor het eerst de pensioenverplichting van de zittende bestuursleden opgenomen.

In januari 2013 heeft het dagelijks bestuur besloten de berekeningswijze van de contante waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen met ingang van de jaarrekening 2012 aan te passen aan geactualiseerde grondslagen. De actuariële berekening wordt jaarlijks door een extern deskundige uitgevoerd.

De uitgaven voor pensioenen (en wachtgeld) voor bestuurders bedroegen € 91.000. De toegerekende rente bedraagt € 81.000.

Per ultimo 2015 leiden de berekeningen tot een vrijval ter hoogte van € 152.000 op de pensioenvoorziening van het dagelijkse bestuur.

2. Voorziening personeel

De voorziening heeft betrekking op (voormalig) personeel van het waterschap.

In januari 2013 heeft het dagelijks bestuur besloten de berekening van de contante waarde van de toekomstige verplichtingen met ingang van de jaarrekening 2012 jaarlijks door een extern deskundige te laten uitvoeren.

Aan (wachtgeld) voormalig personeel werd € 38.000 betaald. De toegerekende rente bedraagt € 5.000. Per ultimo 2015 leiden de berekeningen tot een vrijval van € 9.000.

3. W.W.-rechten voormalig personeel

De voorziening heeft betrekking op toekomstige lasten van voormalig personeel in het kader van de werkloosheidswet. Deze voorziening is nieuw gevormd in 2014.

Aan w.w.-uitkeringen voormalig personeel werd € 95.000 betaald.

Per ultimo boekjaar heeft een dotatie plaatsgevonden ter hoogte van € 313.000.

4. Rechten uitkering jubileum 25- en 40 jaar

De voorziening heeft betrekking op toekomstige lasten van huidig personeel in het kader van het recht op een jubileumuitkering bij 25- en/of 40 jaar overheidsdienst. Deze voorziening is nieuw gevormd in 2014.

Aan jubileumuitkeringen werd € 56.000 betaald.

Per ultimo boekjaar heeft een dotatie plaatsgevonden ter hoogte van € 63.000.

In bijlage D. wordt het verloop van de voorzieningen gedurende het begrotingsjaar weergegeven.

Vaste schulden € 169.067.000

Vaste schulden (bedragen x € 1.000)	31 dec 2015	31 dec 2014
Het saldo van de vaste schulden bestaat uit:		
Onderhandse leningen binnenlandse banken	169.039	175.710
Waarborgsommen	28	29
Totaal saldo vaste schulden	169.067	175.739
Het verloop van de vaste schulden is als volgt:		
Stand per 1 januari:	175.739	170.410
Opgenomen leningen	10.000	20.000
Aflossing leningen	-16.671	-14.671
Ontvangen waarborgsommen	-	-
Stand per 31 december	169.067	175.739

In 2015 is de volgende lening aangetrokken:

- € 10.000.000, per 7 januari 2015, looptijd 10 jaar, rentepercentage 0,880%;

De aflossingsverplichting in 2016 van de opgenomen leningen is € 17,7 miljoen.

In 2015 bedroeg deze € 16,7 miljoen.

De rentelast van de geldleningen welke ten laste komt van 2015 bedraagt € 5.219.463.

De gewogen gemiddelde rentedruk bedroeg in 2015 3,337% (2014: 3,438%).

Per 31 december 2015 bedraagt de gewogen gemiddelde looptijd van de leningen 14,9 jaren (2014: 15,1).

In bijlage E. is een nadere specificatie van de vaste schulden en waarborgsommen opgenomen.

VLOTTENDE PASSIVA

Netto-vlottende schulden € 10.405.000

Netto vlottende schulden (bedragen x € 1.000)	31 dec 2015	31 dec 2014
Betreft:		
Schulden aan leveranciers	4.212	5.068
Afdracht loonheffing en sociale premies	1.036	1.163
Afdracht BTW	47	102
Overige netto-vlottende schulden	5.110	5.291
Totaal netto-vlottende schulden	10.405	11.624

Schulden aan leveranciers € 4.212.000

De post "schulden aan leveranciers" heeft betrekking op nota's, die in 2015 zijn ontvangen en nog niet zijn betaald. Ultimo februari 2016 is deze post grotendeels betaald.

Afdracht loonheffing en sociale premies € 1.036.000

Betreft de in januari 2015 afgedragen loonheffing, sociale premies over december 2015.

Afdracht BTW € 47.000

Betreft de afdracht van de omzetbelasting over de maand december 2015.

Overige netto-vlottende schulden € 5.110.000

Dit betreft aangegane verplichtingen (leveringen) die in 2016 zijn gefactureerd en betaald.

Onder deze post is een schuld aan Hefpunt opgenomen ter hoogte van € 130.000 opgenomen, die pas na 2016 betaalbaar hoeft te worden gesteld.

Overlopende passiva € 3.466.000

Overlopende passiva (bedragen x € 1.000)	31 dec 2015	31 dec 2014
Betreft:		
Verplichtingen		
Reservering restant verlofdagen	788	717
Transitorische rente	2.437	2.620
Overige overlopende passiva	-	4
Totaal verplichtingen	3.225	3.340
Overige vooruit ontvangen bedragen		
Vooruitontvangen bedragen	241	10
Totaal overige vooruitontvangen bedragen	241	10
Totaal overlopende passiva	3.466	3.350

De opgenomen verplichtingen zijn in het begrotingsjaar opgebouwd en deze komen in het volgende begrotingsjaar tot betaling of kunnen tot betaling leiden (verlofdagen). Deze laatste worden in principe niet uitbetaald.

De opgenomen post overige vooruit ontvangen bedragen komt ten bate van het volgende begrotingsjaar.

Schuld aan bankiers € 33.926.000

Schulden aan bankiers (bedragen x € 1.000)	31 dec 2015	31 dec 2014
Betreft de volgende saldi per 31 december		
Nederlandse Waterschapsbank (rekening courant)	4.926	14.341
Kasgeldleningen	29.000	-
Totaal schulden aan bankiers	33.926	14.341

De kasgeldleningen betreffen de leningen, te weten

- € 14,0 miljoen op 4 november 2015, rentepercentage -0,03. Aflossing vindt plaats op 4 januari 2016;
- € 15,0 miljoen op 25 november 2015, rentepercentage 0,00. Aflossing vindt plaats op 25 januari 2016.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Betrekking hebbend op de materiële vaste activa zijn per ultimo 2015 investeringsverplichtingen aangegaan tot een bedrag van € 4,7 miljoen.

Voor de inzet van bedrijfsauto's zijn per ultimo 2015 operationele leaseverplichtingen aangegaan tot een bedrag van € 920.000. Voor de bedrijfswagens zijn meerjarige full operational leaseovereenkomsten afgesloten. Voor in totaal 45 bedrijfswagens zijn overeenkomsten afgesloten, voor 43 wagens met een looptijd van 6 jaar, voor 2 wagens met een looptijd van 5 jaar. De kosten hiervan in 2015 belopen € 0,3 miljoen.

Voor het begrotingsjaar 2015 heeft het waterschap een kredietfaciliteit bij de Nederlandse Waterschapsbank ter hoogte van maximaal € 16,8 miljoen.

Voor de rekening 'Schatkistbankieren' bij de Nederlandse Waterschapsbank is de intradaglimiet vastgesteld op € 5,0 miljoen.

Het waterschap fungeert, samen met de waterschappen Hunze en Aa's en Fryslân, als borg voor een lening van € 1,0 miljoen tegen 0,67% rente. Deze lening is op 17 december 2014 door Hefpunt aangegaan bij de Waterschapsbank en heeft een looptijd van 5 jaar. Het waterschap Noorderzijlvest staat voor 26% borg voor deze lening.

Vaststelling Jaarrapportage

Gerealiseerd resultaat kostendragers (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015
Kostendragers	
Watersysteembeheer	439
Zuiveringsbeheer	611
Gerealiseerd resultaat 2015	1.050

De Jaarrapportage 2015 is opgesteld door het dagelijks bestuur van het waterschap Noorderzijlvest in haar vergadering op 26 april 2016,

B. Middel
dijkgraaf

W. Brenkman
secretaris-directeur

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur van het Waterschap Noorderzijlvest op 26 mei 2016,

B. Middel
dijkgraaf

W. Brenkman
secretaris-directeur

4. Bijlagen

A. Staat van vaste activa

Omschrijving van de kapitaaluitgaven	STAND 01-01-2015										MUTATIES IN 2015				STAND 31-12-2015				kapitaalkosten (afschrijving) en rente
	Aanschafprijs	Cumulatieve verminderingen	Boekwaarde	Overboeking OHW	Aanschafprijs Vermeerderingen	Geactiveerde lasten	Verminderderingen	Ontvangen subsidie	Bijdragen reserves	Afschrijving	Aanschafprijs	Cumulatieve verminderingen	Boekwaarde	Rente					
WERKEN IN EXPLOITATIE																			
Immateriële activa																			
Onderzoek en ontwikkeling	3.195.007	1.235.407	1.959.600	1.010.043	-	-	-	-	475.379	-	-	2.494.264	48.703	524.082					
Overige (kostenverdeling)	1.088.156	706.426	361.730	1.006.963	-	-	-	-	65.884	-	-	1.302.809	9.299	75.183					
Bijdragen aan activa in eigendom van openbare lichamen	9.859.486	5.998.202	3.861.284	1.39.927	-	-	-	-	828.664	-	-	3.172.547	97.494	926.158					
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	6.999.650	1.822.602	5.177.048	3.378.556	-	-	-	-	1.399.930	-	-	7.155.674	126.631	1.526.561					
Verkezigingen																			
Totaal immateriële vaste activa	21.122.289	9.762.637	11.359.652	5.535.489	-	-	-	-	2.769.857	-	-	14.125.294	282.127	3.051.984					
Materiële activa																			
Gronden en terreinen	110.743	-	110.743	1.829.558	-	-	-	-	-	-	-	1.940.301	3.132	3.132					
Vervoermiddelen en werktuigen	7.008.258	4.749.950	2.258.308	768.594	-	45.808	-	-	541.295	-	-	2.439.799	51.114	592.409					
Overige duurzame bedrijfsmiddelen	5.318.082	3.384.767	1.933.315	78.321	-	-	-	-	585.595	-	-	1.426.041	46.397	631.992					
Kantoren, woningen en w erkplaatsen	13.386.394	6.999.584	6.386.831	6.999.584	-	-	-	-	583.577	-	-	5.813.254	172.427	756.004					
Waterkeringen	2.005.988	461.427	1.544.561	6.897.136	-	-	-	-	165.114	-	-	1.379.427	41.351	206.465					
Watergangen en kunstw erken	94.434.361	43.278.417	51.156.144	1.505.831	-	-	-	-	3.323.900	-	-	54.729.390	1.400.043	4723.943					
Gemalen watersysteembeheer	17.688.901	5.158.685	6.709.583	313.839	-	-	-	-	611.916	-	-	13.085.091	340.175	1291.130					
Zuiveringstechnische w erken - silbvw erkingsinstallatie	22.825.894	16.116.111	12.530.216	6.709.583	-	-	-	-	22.825.694	-	-	6.097.668	181.122	793.038					
Zuiveringstechnische w erken - transportsysteem	78.781.850	52.198.232	26.583.618	4.836.861	-	-	-	-	1.894.441	-	-	25.003.018	725.110	2.619.551					
Zuiveringstechnische w erken - zuiveringsinstallaties	118.951.218	62.356.496	56.594.722	4.836.861	-	-	-	-	4.860.791	-	-	56.570.793	1.531.996	6.932.787					
Vaanw egen en havens	5.486.673	1.090.333	4.406.541	298.254	-	-	-	-	232.593	-	-	4.472.201	121.947	353.940					
Totaal materiële vaste activa	366.008.542	195.783.981	170.224.362	16.528.394	-	45.808	-	-	13.150.178	-	-	172.956.973	4.614.214	18.364.392					
Totaal werken in exploitatie	387.130.841	205.546.618	181.584.224	22.063.883	-	45.808	-	-	16.520.035	-	-	187.082.267	4.896.341	21.416.376					
ONDERHANDEN WERKEN																			
Immateriële activa																			
Onderzoek en ontwikkeling	3.037.964	2.019.271	1.018.693	887.307	-	-	-	-	94.770	-	-	369.928	35.942	35.942					
Overige	483.457	-	483.457	1.066.767	-	-	-	-	-	-	-	533.261	28.619	28.619					
Bijdragen aan activa in eigendom van overheden	80.000	-	80.000	59.927	-	-	-	-	-	-	-	-	3.110	3.110					
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	-	-	-	3.378.556	-	-	-	-	-	-	-	-	47.780	47.780					
Verkezigingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
Totaal immateriële vaste activa	3.607.421	2.019.271	1.502.150	5.392.557	-	-	-	-	94.770	-	-	903.189	115.451	115.451					
Materiële activa																			
Gronden en terreinen	1.726.026	-	1.726.026	141.152	-	-	-	-	-	-	-	37.620	50.284	50.284					
Vervoermiddelen en werktuigen	34.723	-	34.723	788.594	-	-	-	-	-	-	-	177.412	10.870	10.870					
Overige duurzame bedrijfsmiddelen	4.888.978	1.351.456	3.537.522	22.608.763	-	-	-	-	27.766.946	-	-	9.166.168	177.152	177.152					
Kantoren, woningen en w erkplaatsen	6.701.953	2.923.472	3.778.481	3.816.096	-	-	-	-	3.976.087	-	-	37.610	149.395	149.395					
Waterkeringen	4.101.699	3.813.566	288.133	2.384.650	-	-	-	-	5.100.393	-	-	-	24.929	24.929					
Watergangen en kunstw erken	150.288	-	150.288	175.545	-	-	-	-	96.402	-	-	96.402	7.817	7.817					
Gemalen watersysteembeheer	3.899.658	250.000	3.649.658	1.574.151	-	-	-	-	999.821	-	-	749.821	128.800	128.800					
Zuiveringstechnische w erken - transportsysteem	314.013	-	314.013	966.594	-	-	-	-	1.099.356	-	-	1.099.356	23.868	23.868					
Zuiveringstechnische w erken - zuiveringsinstallaties	21.817.338	8.338.494	13.478.844	16.528.394	-	-	-	-	30.296.037	-	-	11.326.769	577.223	577.223					
Totaal materiële vaste activa	25.418.759	10.357.765	15.060.994	38.079.052	-	-	-	-	19.695.624	-	-	12.229.958	692.674	692.674					
Totaal onderhanden werken	472.549.800	215.904.383	196.643.218	788	-	45.808	-	-	16.520.035	-	-	199.312.225	5.589.015	22.109.050					

B. Staat van financiële activa

Omschrijving	STAND 01-01-2015			MUTATIES IN 2015			STAND 31-12-2015			Rente
	Aanschafprijs	Verminderingen cumulatief	Boekwaarde	Vermeerderingen	Verminderingen	Aanschafprijs	Verminderingen cumulatief	Boekwaarde		
	Kapitaalverstrekkings aan:									
Bedrijven										
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	154.127	0	154.127	0	0	154.127	0	154.127	4.488	
WKC Holding B.V.	4.500	0	4.500	0	4.500	4.500	0	0	66	
N.V. Groninger Monumenten Fonds	110.000	0	110.000	0	0	110.000	0	110.000	3.203	
Totaal kapitaalverstrekkings	268.627	0	268.627	0	4.500	268.627	0	264.127	7.757	
Leningen aan:										
Bedrijven										
Stichting Flood Control Ukdijk	400.000		400.000	0	30.250	400.000	30.250	369.750	11.208	
Overigen										
Betaalde w aarborgsommen	68	0	68	0	0	68	0	68	2	
Totaal leningen	400.068	0	400.068	0	30.250	400.068	30.250	369.818	11.210	
Totaal financiële vaste activa	668.695	0	668.695	0	34.750	668.695	30.250	633.945	18.967	

C. Overzicht investeringskredieten per 31 december 2015

Progr.nr	Programma omschrijving	Pro.jnr	Project omschrijving	Totaal kosten krediet 2015	Totaal subsidie krediet 2015	Bestede kosten t/m 2015 excl. rente	Ontvangen subsidie, reserve, expl. v/m 2015	Ovb restant krediet naar 2016	Ovb restant subsidie krediet naar 2016
1	Waterveiligheid en Rampenbestrijding	453	Dijkpark Garmerw oude	8.005.000	0	2.984.293	17.621	5.020.707	-17.621
		480	Veiligheidsvoering reg.w ateker	325.000	0	316.389	0	8.611	0
		515	Bijdr. Hoogwaterbeschermingsprogramma	10.471.718	0	3.378.956	0	7.093.162	0
		569	Aanpak Eernskanaal 2014+2015	8.035.000	4.300.000	3.703.041	0	4.331.959	4.300.000
		576	Dijkversterking Eemshaven-Delfzijl	13.000.000	11.700.000	6.347.331	5.687.922	6.652.669	6.012.078
		587	Danw anden trace Woltersum-Bronssluis	32.500.000	29.500.000	14.181.926	12.873.000	18.318.074	16.627.000
		599	Vervangen electrosloten Ommelzeedijk	250.000	0	4.358	0	245.642	0
		618	No regrest maatregelen stad Groningen	1.355.000	0	39.717	0	1.315.283	0
2	Totaal Veiligheid Voldoende en Gezond Water	417	Gemaal en Sluis Usquert	73.941.718	45.500.000	30.955.612	18.578.543	42.986.106	26.921.457
		518	60 km Aanleg NVO	6.220.024	6.220.024	4.362.086	4.609.654	1.857.938	1.610.370
		533	EXFL_Werkpakket 2 Rijn baan voor Visseren	3.050.000	1.000.000	1.697.698	533.987	1.352.302	466.014
		560	LI Peize onderhoudspaden	522.500	507.500	453.353	453.353	69.147	54.148
		562	Herziening F1 en F2 Structuurplan Noorddijk	1.412.000	0	613.918	0	798.082	0
		566	Vispassages 2014	2.000.000	950.000	1.572.542	670.621	427.458	279.379
		591	Groot onderh Cleveringsluizen 2015	380.000	0	319.052	16.467	60.948	0
		598	Gemaal De Stern	900.000	450.000	685.113	270.130	214.867	179.870
		600	Uitbreiding capaciteit Schaphalsterzijl	0	0	0	0	0	0
		602	Beekherstel Oostervoortscleefp F3	75.000	0	0	0	75.000	0
		606	Ulv Delleprogr Zoetwater	50.000	0	16.698	0	33.302	0
		607	GWA en beheeroptimalisatie	70.000	0	33.311	0	36.689	0
		610	Ulv. peilbesl. Usquert_Oling	87.000	0	75.260	0	11.740	0
		611	Bidragte.proj. Smidgerveeren	126.000	0	0	0	126.000	0
		616	Aankoop maaijpaden '15-'16	45.000	0	0	0	45.000	0
617	Vervanging telemetrie Ibv. WABIS	100.000	0	0	0	100.000	0		
3	Totaal Voldoende en Gezond Water	525	Iw zi Uithuizenmeeden-Uitbreiding	15.037.524	9.127.524	9.829.031	6.554.211	5.208.493	2.589.780
		558	CADoS ruzi Ulrum	4.600.000	0	3.971.203	0	628.797	0
		565	rgm Persi. Hoogkerk	875.000	349.000	731.449	384.833	143.551	-45.833
		575	Borging procesautomatisering AWK 14/15	620.000	0	41.174	0	578.826	0
		583	Optimalisatie riooltransportleidingen	400.000	0	297.767	0	102.233	0
		584	MUA 3 zuiv maatregelen 2014	250.000	0	234.131	0	15.869	0
		585	RWZI Westerkw artier	400.000	0	352.300	0	47.700	0
		593	Groot onderhoud RWZi's	700.000	0	22.504	0	677.496	0
		603	Renovatie rioolgemalen '15-'16	250.000	0	194.329	0	55.671	0
		605	Debietmeters afvalwaterketen	300.000	0	0	0	300.000	0
		612	CE AWK binnen NZV	300.000	0	97.808	0	202.192	0
		4	Totaal Gezuiverd Water Water en Maatschappij	442	JG Onderzoeksprojecten 2009	9.195.000	349.000	5.942.666	394.833
510	EXFL_Urenproject Waddenfonds 2011-2015			452.000	0	361.423	22.076	90.577	-22.076
528	EXFL_Ontw Ikkelingsamenw erking 2012-2016			0	0	0	0	0	0
544	E-overheid, updaten e-ikket			329.020	0	336.870	336.870	-7.850	-336.870
546	EXFL_MIRH Nicaragua/Honduras			60.000	0	32.103	0	27.897	0
547	EXFL_IWRAP Kenya			960.000	960.000	713.317	713.317	246.683	246.683
564	Groot onderhoud bruggen 2014+2015			100.000	100.000	29.784	29.784	70.216	70.216
570	Brug Kommerzijl			1.250.000	0	729.153	0	520.847	0
538	Inrichten basisregistraties			840.000	0	533.713	0	306.287	0
539	Basisreg Grootstch. Topografie			3.991.020	1.060.000	2.736.364	1.102.047	1.254.656	-42.047
5	Totaal Water en Bedrijfsvoering	538	Inrichten basisregistraties	100.000	0	18.756	0	81.244	0
		539	Basisreg Grootstch. Topografie	155.000	0	107.672	0	47.328	0
		554	Sharepoint	100.000	0	27.929	0	72.071	0
		601	Digitaliseren facturenstroom	50.000	0	0	0	50.000	0
		608	Vervanging vloerdelen w aterschapshuis	50.000	0	43.637	0	6.363	0
		613	Vervang./vernieuw. infrastr. DMZ, etc.	260.000	0	133.775	0	126.225	0
614	Implementatie E-HRM	60.000	0	26.277	0	33.723	0		
Eindtotaal	Totaal Bedrijfsvoering			102.940.262	56.036.524	49.821.719	26.629.634	53.118.543	29.423.357

OVERZICHT VAN IN 2015 AFGERONDE/VERVALLEN PROJECTEN

Bijlage: C

Progr.nr	Programma Omschrijving	Proj.nr	Project Omschrijving	Totaal kosten krediet 2015	Totaal subsidie krediet 2015	Saldo projectkosten	Bestede kosten t/m 2015 excl. uren en rente	Ontvangen subsidie, reserve, expl. t/m 2015	Project gereed Overloper schrijding kosten	Project gereed Overloper schrijding subsidie	Saldo resultaat project
1	Waterveiligheid en Rampen- en Rampenbestrijding			-	-	-	-	-	-	-	-
2	Totaal Veiligheid Voldoende en Gezond			-	-	-	-	-	-	-	-
		332	nw.b gml Zernike	990.000	260.608	729.392	1.033.092	220.608	-43.092	40.000	-83.091
		416	EXPL_CE-markering	32.000	-	32.000	-	-	32.000	-	32.000
		458	Depot beheer Valcum	2.656.900	646.852	2.010.048	2.460.558	1.227.895	196.342	-581.043	777.384
		473	Inr en afkoop RAK Appingedam-Delfzijl	1.016.000	-	1.016.000	734.895	-	281.105	-	281.105
		489	Grond-oppervlakte-w ater interactie	164.000	-	164.000	159.747	20.752	4.253	-20.752	25.004
		535	EHS Maarasfilter Marumerlage	1.050.000	356.000	694.000	1.072.292	555.059	-22.292	-199.059	176.767
		542	EXPL_Baggeren Oldehoofsekanaal	614.000	-	614.000	614.163	614.163	-163	-614.163	614.000
		581	Bijdrage EHS Reindiep midden	140.000	-	140.000	139.927	-	73	-	73
		586	Afw ikkeling w aterberging Peize	312.438	-	312.438	332.438	20.000	-20.000	-20.000	-
		592	Project ZENO	285.000	-	285.000	274.501	-	10.499	-	10.499
		595	Tractie 2015	700.000	-	700.000	768.594	-	-68.594	-	-68.594
		596	Groot onderhoud HD Louwes	150.000	-	150.000	154.285	-	-4.285	-	-4.285
		609	Real. DV2050 maatregelen 2015	110.000	-	110.000	109.536	-	464	-	464
		615	Sanering Grote Heekt	100.000	-	100.000	108.853	-	-8.853	-	-8.853
			Totaal Voldoende en Gezond Water	8.320.338	1.263.460	7.056.878	7.962.881	2.658.476	357.457	-1.395.016	1.752.473
3	Gezuiverd Water	459	Grondaankoop Garmenwolde	2.000.000	-	2.000.000	1.807.846	37.620	192.154	-37.620	229.775
		552	Uitwerking silbstrategie Noord	216.400	-	216.400	55.991	-	160.409	-	160.409
			Totaal Gezuiverd Water	2.216.400	-	2.216.400	1.863.836	37.620	352.564	-37.620	390.184
4	Water en	512	Water en kw aliteit	189.200	-	189.200	49.605	-	139.595	-	139.595
		519	Studie Droge voeten 2050	706.250	268.750	437.500	743.458	339.461	-37.208	-70.711	33.503
		523	Stedelijke wateropgaven	195.000	-	195.000	-	-	195.000	-	195.000
		540	EXPL_Beheer en Onderhoudplan WSB	70.000	-	70.000	61.770	61.770	8.230	-61.770	70.000
			Totaal Water en Maatschappij	1.160.450	268.750	891.700	854.833	401.231	305.617	-132.481	438.098
5	Bedrijfsvoering	577	Verkezingen 2015	640.000	-	640.000	590.920	-	49.080	-	49.080
		582	Vervanging IRIS	50.000	-	50.000	46.832	-	3.168	-	3.168
		589	Herinrichting vd w erplekken/ICT	30.000	-	30.000	28.827	-	1.173	-	1.173
		590	Verbetering hoofdpoot	50.000	-	50.000	49.494	-	506	-	506
		594	Presentation server Citrix upgrade	50.000	-	50.000	48.575	-	1.425	-	1.425
		597	Documentcreator stukkenstroom	50.000	-	50.000	46.134	-	3.866	-	3.866
			Totaal Bedrijfsvoering	870.000	-	870.000	810.783	-	59.217	-	59.217
			Eindtotaal	12.567.188	1.532.210	11.034.978	11.492.332	3.097.327	1.074.856	-1.565.117	2.639.973

D. Staat van reserves en voorzieningen

Omschrijving	Stand 1-1-2015	MUTATIES 2015				Stand 31-12-2015	Berekende rente niet toegevoegd
		Vermeerderingen		Verminderingen			
		Rentetoevoeging	Overige intern/extern	Intern	Extern		
Algemene reserves							
<i>Watersysteembeheer</i>	2.670	-	-	1.867	-	803	32
<i>Zuiveringsbeheer</i>	5.216	-	563	-	-	5.779	173
Totaal Algemene reserves	7.886	-	563	1.867	-	6.582	205
Bestemmingsreserves							
<i>Watersysteembeheer</i>							
1. Projecten integraal waterbeheer	287	-	-	-	-	287	9
2. Baggeren overdiepte Hoendiep	151	5	-	-	-	155	8
3. De Slokkert	351	12	-	39	-	323	18
4. Onderhoud kunstwerken	33	-	-	7	-	26	1
5. Gemaal De Lieuw/Eemshaven	145	-	-	-	-	145	4
6. Onderhoudsbaggen in stedelijk gebied	201	-	-	-	-	201	6
7. Waterberging Electraboezem	60	-	-	-	-	60	2
8. FES waterbodemsan.	1.134	-	-	-	-	1.134	34
9. Bijdrage Hoogwaterbeschermingsplan 2011	0	-	-	-	-	0	-
10. Muskus rattenbestrijding	224	-	-	100	-	124	-
	2.586	16	-	146	-	2.456	82
Zuiveringsbeheer							
1. Vervroegde afschrijving activa zuiveren	30	-	-	-	-	30	1
2. Onderhoud kunstwerken	96	-	-	-	-	96	3
3. Reserve Beheer oude leidingen	5.065	-	133	-	120	5.078	-
	5.191	-	133	-	120	5.203	4
Algemeen							
1. Aancleding waterschapshuis	22	-	-	-	-	22	1
	22	-	-	-	-	22	1
Totaal Bestemmingsreserve	7.799	16	133	146	120	7.682	86
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	15.685	16	696	2.013	120	14.264	291
Algemeen							
Voorzieningen voor arbeidgerelateerde verplichtingen							
1. Pensioen (en wachtgeld) bestuur	2.535	81	-	152	91	2.373	-
2. Voorziening voormalig personeel	168	5	-	9	38	126	-
3. W.W.-rechten voormalig personeel	152	-	313	-	95	370	-
4. Rechten uitkering jubileum 25 en 40 jaar	360	-	63	-	56	368	-
	3.215	86	376	160	280	3.237	-
Watersysteembeheer							
Voorzieningen voor claims ingezetenen en bedrijven							
1. Voorziening arrest natuur 2009 tm 2014	1.250	-	-	-	-	1.250	-
	1.250	-	-	-	-	1.250	-
TOTAAL VOORZIENINGEN	4.465	86	376	160	280	4.487	-

E. Staat van vaste schulden 2015

Bijlage: E

Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Rente %	Looptijd	Vervaldag rentenota	STAND 01-01-2015		Vervaldag	STAND 31-12-2015	Betaalde rente	Verschuldigde rente per 01-01-2015	Verschuldigde rente per 31-12-2015	Rente t.l.v. 2015	Aflossings verplichting 2016
				MUTATIES IN 2015	Aflossingen							
				Vermeerderingen								
1. Vaste geldleningen												
2.722.681	6,290%	20	01-10	0	136.134	01-10	136.134	17.126	4.270	2.135	14.991	136.134
12.000.000	5,240%	15	04-06	0	2.400.000	04-06	1.599.999	125.760	72.355	48.237	101.642	800.000
13.000.000	4,015%	20	18-06	0	5.850.000	18-06	5.200.000	234.878	126.126	112.112	220.864	650.000
13.613.406	6,070%	20	18-01	0	4.084.022	18-01	3.403.352	247.900	235.675	196.396	208.621	680.670
13.613.406	5,870%	20	17-11	0	4.084.022	17-11	3.403.352	239.732	28.899	24.083	234.915	680.670
9.000.000	4,590%	30	01-10	0	6.900.000	01-10	6.000.000	316.710	78.961	75.528	313.277	300.000
10.000.000	4,315%	20	12-02	0	6.500.000	12-02	6.000.000	280.475	247.433	228.399	261.442	500.000
11.000.000	4,645%	30	01-10	0	8.800.000	01-10	8.433.334	408.760	101.910	97.664	404.514	366.667
2.000.000	3,640%	25	01-01;04;07;10	0	1.655.914	01-01;04;07;10	1.569.892	58.318	0	0	58.318	86.022
10.000.000	2,740%	10	24-06	0	6.000.000	24-06	5.000.000	164.400	85.578	71.315	150.137	1.000.000
3.600.000	2,320%	10	01-09	0	2.160.000	01-09	1.800.000	50.112	16.612	13.844	47.343	360.000
10.000.000	2,480%	9	01-07	0	6.666.667	01-07	5.555.556	164.000	82.225	68.521	150.296	1.111.111
15.000.000	3,540%	10	22-03	0	7.000.000	22-03	6.000.000	247.800	192.809	165.265	220.256	1.000.000
15.000.000	2,510%	10	03-04	0	12.000.000	03-04	10.500.000	301.200	224.456	196.399	273.143	1.500.000
15.000.000	1,780%	10	18-12	0	12.000.000	18-12	10.500.000	213.600	7.608	6.657	212.649	1.500.000
15.000.000	2,010%	10	19-02	0	13.500.000	19-02	12.000.000	271.350	234.179	208.159	245.330	1.500.000
10.000.000	1,880%	10	04-07	0	9.000.000	04-07	8.000.000	169.200	83.441	74.170	159.929	1.000.000
15.000.000	1,895%	10	17-07	0	13.500.000	17-07	12.000.000	255.825	117.049	104.043	242.820	1.500.000
33.337.375	3,953%	17	26-08	0	33.337.375	26-08	33.337.375	1.317.826	458.531	458.531	1.317.826	0
10.000.000	2,090%	10	10-01	0	10.000.000	10-01	9.000.000	209.000	203.274	182.947	188.673	1.000.000
10.000.000	1,080%	10	30-10	0	10.000.000	30-10	9.000.000	108.000	18.345	16.511	106.165	1.000.000
10.000.000	0,880%	10	07-01	0	10.000.000	07-01	10.000.000	0	0	86.312	86.312	1.000.000
253.886.868	3,337%	14,9		10.000.000	175.710.267		169.038.993	5.401.972	2.619.735	2.437.225	5.219.463	17.671.274

In 2015 is een lening afgesloten tot een bedrag van in totaal 10 miljoen Euro tegen 0,88% met een looptijd van 10 jaar.
Per 31 december 2015 bedraagt de gewogen gemiddelde looptijd van de afgesloten leningen 14,9 jaar en is het gewogen gemiddelde rentepercentage 3,337%.

2. Geldlening onder borgstelling waterschap
a. Per 17 december 2014 heeft Helppunt een lening van € 1.000.000 afgesloten bij de NWB, tegen een rentepercentage van 0,67% en een looptijd van 5 jaar.
Het waterschap staat voor een percentage van 26% borg voor deze lening.

26.302	796
113	3
1.900	57
28.315	856

3. Waarborgsommen

Stueteis onderhouwsweeg zeeuwing	26.532	0	230
Verreikers OZD	113	0	0
Toegang Garmerwolde	1.900	0	0
Totaal Waarborgsommen	28.545	0	230

F. Berekening van het rente-omslagpercentage

BEREKENING VAN DE RENTE-OMSLAGPERCENTAGE

Bijlage: F

Gemiddeld geïnvesteerd bedrag	2015		
	Per 01-01 €	Per 31-12 €	Gemiddeld €
Immateriële vaste activa	11.359.660	8.589.804	9.974.732
Materiële vaste activa incl boerderij € 190000 - € 0	170.224.564	156.608.225	163.416.395
Onderhanden projecten	15.060.995	33.785.067	24.423.031
Financiële vaste activa	668.695	633.945	651.320
	197.313.914	199.617.041	198.465.478
Financieringsmiddelen			Per 01-01-2015
Algemene reserve cf overzicht reserves			7.885.532
Overige reserve cf overzicht reserves			7.799.392
Voorzieningen cf overzicht reserves			4.464.917
			20.149.841
Vaste geldleningen cf. schuldenoverzicht			175.710.267
Waarborgsommen cf. schuldenoverzicht			28.545
			195.888.653
Overschot/tekort aan vaste fin.middelen			
Financieringsmiddelen			195.888.653
Gemiddeld geïnvesteerd			198.465.478
Tekort aan middelen			2.576.825
Berekening rentekosten			
Rente geldleningen cf. schuldenoverzicht			5.219.463
Rente w aarborgsommen			-2
Rente financiële vaste activa			-18.965
Rente rekening courant			34.348
Bespaarde rente			
- w aarborgsommen		856	
- algemene reserve		205.169	
- bestemmingsreserve		86.120	
Rentetoevoeging voorzieningen cf. overzicht reserves/vz		86.478	
			378.623
			5.613.467
Rente-omslag			
Het percentage van de rente-omslag bedraagt:			
		Gemiddeld geïnv. bedrag	Rente
Totaal		198.465.478	5.613.467
Af: Investerings met vaste rente		0	0
		198.465.478	5.613.467
Gemiddeld percentage		5.613.467	2,82843%
		198.465.478	

G. Risicoparagraaf

RISICOPARAGRAAF WATERSCHAP NOORDERZIJLVEST - Jaarrekening 2015			Bijlage: G		
Nr.	Omschrijving risico	Ontstaan in	Status	Risico-kans	Financieel gevolg
1	Bij het ontstaan van het waterschap in 2000 is een fonds opgericht voor het verwijderen van niet meer in gebruik zijnde persleidingen. Het fonds is belegd in een obligatiefonds met een verwacht rendement van 5%-8%. Het werkelijke rendement kan hiervan afwijken wat gevolgen kan hebben voor de omvang van het fonds.	2000	In de Jaarrapportage wordt de actuele stand van het fonds opgenomen per ultimo van het betreffende jaar. De waarde van de belegging bedraagt ultimo december 2014 € 5,0 miljoen.	Laag	Als het fonds ontoereikend is dragen NZV en H&A's bij. Dit risico is opgenomen in de weerstandsparagraaf.
2	Door het dalen van de bodem en dus ook het waterpeil, komen houten funderingspalen met de paalkoppen boven water te staan. De paalkoppen verrotten met als gevolg dat de bovenliggende constructie kan verzakken.	2008	Dit probleem speelt met name bij de Electraboezem tweede schil.	Midden	De herstelkosten bedragen naar schatting € 800.000 (rapportage Grontmij 18 november 2008). Het is niet duidelijk of deze kosten te verhalen zijn. Het eventuele risico komt tiv de exploitatie
3	Versnelde uitvoering waterveiligheidsopgave in het kader van de verbetering van de primaire waterkering Eemshaven-Delfzijl (12 km). Wordt versneld aangepakt i.v.m. problemen macro-stabiliteit binnenwaarts en de steenbekleding. Uitvoering van het project is voorzien in de periode 2016-2018. Risico van niet te verhalen meerkosten is aanwezig door onvoorziene vertragingen als gevolg van procedures en onvoldoende zekerheid over volledige verhaalbaarheid op het Ministerie van Economische Zaken (aardbevingsbestendigheidsc component)	2013	Over de meerkosten in relatie tot het aardbevingsbestendig maken en houden van de zeedijk vinden constructieve besprekingen plaats met het Ministerie van EZ. Niettemin wordt in verband met de reeds genoemde factoren op dit moment ingeschat dat er een potentieel restrisico voor het waterschap kan overblijven.	Midden	De investering in het project (deel waterschap) is circa € 150 miljoen. 90 procent hiervan wordt gedragen door het Ministerie van I&M vanuit HWBP-gelden. Het waterschap heeft 10 procent risicodragende investering in de komende begroting(en) opgenomen. Het restrisico (investering) wordt geschat op maximaal € 5 miljoen en komt tiv de exploitatie. Daarnaast worden de kosten voor het aardbevingsbestendig maken geraamd op € 55 miljoen. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat deze kosten voor 100% worden vergoed.
4	Tussen de gemeente Appingedam en de bewoners van de Solwerderstraat is een discussie ontstaan over wie verantwoordelijk is voor het onderhoud en de vervanging van de houten walbeschoeiing langs het Damsterdiep. Het waterschap is hierbij zijdelings betrokken, alhoewel de beschoeiing in het kadastraal eigendom van het waterschap ligt. Op grond van de historie rond het gemeentelijk project Aanpak Stadskeem Appingedam, heeft het waterschap geen actieve verantwoordelijkheid voor de betreffende boordvoorziening.	2013	De advocate van de particulieren heeft tot dusverre nog geen partijen gedagvaard. De zaak bevindt zich op dit moment dus niet onder de rechter. Het waterschap is wel schade-aansprakelijk gesteld en de claim is in overeenstemming met de polisvoorwaarden aangemeld bij de aansprakelijkheidsverzekering van het waterschap (Centraal Beheer Achmea). Overleg met de gemeente heeft inmiddels geleid tot de bestuurlijke afspraak dat het waterschap maximaal 1/3 deel van de kosten betaald.	Hoog	Afhankelijk van de wijze van uitvoering worden de kosten geraamd op € 200-500.000 waarvan 1/3 deel voor het waterschap. Deze kosten komen tiv de exploitatie.
5	Openstaande schades kunnen niet worden verhaald	2015	Ultimo 2015 staan een aantal grotere schadeclaims nog open die niet afgedekt zijn door de eigen WA-verzekering. Het betreft: - schade aan persleiding Bedum (2010); de schade voor het waterschap bedraagt €221.000; bij een derde is een claim gelegd van € 100.000 - graafschade persleiding (2010); de geclaimde schade bedraagt € 31.000 - schade Eernskanaal leidingbreuk (2013); de geclaimde schade bedraagt €100.000	Hoog	Op de balans zijn de vorderingen opgenomen. Eventuele verlaging c.q. oninbaarheid komt tiv de exploitatie

Normering risicokans (positief c.q. negatief):

Hoog = De kans op een financieel risico is hoog, maar nog onvoldoende zeker.

Midden = Kan uiteindelijk leiden tot een financieel risico.

Laag = Vermoedelijk geen financieel risico.

H. Vaststelling jaarrapportage

Gerealiseerd resultaat kostendragers (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015
Kostendragers	
Watersysteembeheer	439
Zuiveringsbeheer	611
Gerealiseerd resultaat 2015	1.050

B. Middel
dijkgraaf

W. Brenkman
secretaris-directeur

I. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant